

CONSELL COMARCAL
DEL MONTSIÀ

Pla Comarcal de Polítiques de Dones del Montsià

2009-2011

Diagnosi i Pla d'Actuació

Amb la col·laboració de

Generalitat de Catalunya
Institut Català de les Dones

Índex

1.	Antecedents de l'estudi	6
1.1.	Marc normatiu.....	6
1.2.	Institut Català de les Dones.....	7
1.3.	Plans locals i comarcals de polítiques de dones	8
2.	Propòsit i plantejament.....	10
3.	Metodologia.....	12
3.1.	Anàlisi quantitatiu	12
3.2.	Anàlisi qualitatiu.....	12
3.3.	Definició d'objectius i actuacions	14
3.4.	Mecanismes de seguiment i avaluació	15
3.5.	Fase de difusió	15
4.	Diagnosi de situació	16
4.1.	Característiques del territori.....	16
4.1.1.	Comunicacions.....	19
4.1.2.	Parc Natural "Delta de l'Ebre"	19
4.1.3.	Parc Natural "Els Ports".....	20
4.1.4.	Espai Natural "Serra del Montsià"	20
4.2.	Evolució i estructura de la població	22
4.2.1.	Evolució de la població.....	22
4.2.2.	Característiques del moviment migratori.	24
4.2.3.	Estructura de la població.....	26
4.2.4.	Estat civil de la població	29
4.2.5.	Estructura de la llar	33
4.4.	Salut i Qualitat de vida.....	35
4.4.1.	Salut de la població	35
4.4.2.	Serveis i infraestructures sanitàries.....	36
4.4.3.	Serveis específics d'atenció a les dones.....	37
4.4.3.1.	Programa d'Atenció a la Salut Sexual i Reproductiva (PASSIR).....	37
4.4.3.2.	Servei d'Informació i Atenció a les Dones i Centre d'Intervenció Especialitzada	38
4.4.4.	Serveis socials	43
4.4.5.	Conciliació de la vida personal, familiar i laboral.....	46
4.4.5.1.	Corresponsabilitat de les feines domèstiques	46
4.4.5.2.	Serveis d'ajuda a la conciliació familiar	47

4.4.6. Joves i Salut.....	48
4.4.7. Xarxa de comunicacions	49
4.4.8. Utilització de les noves tecnologies.....	51
4.4.9. Oci i formes d'ús del temps lliure	53
4.5. Activitat econòmica i Ocupació.....	54
4.5.1. Activitat econòmica	54
4.5.2. Mobilitat laboral	56
4.5.3. Estructura de la població activa i inactiva sota la perspectiva de gènere.....	57
4.5.3.1. Població activa	57
4.5.3.2. Població inactiva	58
4.5.3.3. Atur registrat.....	59
4.5.4. Estructura del mercat de treball sota la perspectiva de gènere.....	60
4.5.4.1. Segregació horitzontal per sexe en el mercat de treball.....	60
4.5.4.2. Caracterització de l'activitat femenina a la comarca del Montsià	61
4.5.4.3. Segregació vertical per sexe en el mercat de treball.....	62
4.5.4.4. Temporalitat	63
4.5.4.5. Detecció de necessitats	65
4.5.5. Equiparació salarial.....	66
4.5.6. Polítiques familiars en el lloc de treball	69
4.5.7. Nous filons d'ocupació	70
4.5.7.1. Turisme	70
4.5.7.2. Recuperació d'oficis tradicionals	71
4.5.7.3. Serveis d'atenció a la llar	72
4.5.7.4. Activitats culturals.....	72
4.5.7.5. Sectors econòmics d'activitat emergents	72
4.6. Educació.....	73
4.6.1. Nivell d'estudis de la població	73
4.6.2. Oferta educativa	75
4.6.3. Mobilitat per raons d'estudi	78
4.6.4. Anàlisi de l'estructura de l'oferta educativa sota una perspectiva de gènere	79
4.6.5. Grau d'introducció del concepte de "Coeducació".....	79
4.6.6. Existència d'estereotips de gènere en l'elecció dels estudis	81
4.6.7. Formació de persones adultes	84
4.7. Associacionisme i Participació.....	86
4.7.1. Característiques del teixit associatiu femení	86
4.7.2. Participació política i acció municipal específica per la dona	88

4.7.3. Organització política i técnico-administrativa del Consell Comarcal	90
4.8. Necessitats detectades.....	92
4.8.1. Salut i Qualitat de Vida.....	92
4.8.2. Educació i Formació.....	93
4.8.3. Ocupació.....	93
4.8.4. Participació social i política	94
5. Identificació dels objectius a assolir	95
5.1. Línies estratègiques	95
5.2. Objectius generals i específics	98
5.2.1. Eix 1 - Transversalitat de les polítiques de dones a les administracions públiques	98
5.2.2. Eix 2 - Canvis culturals que transformin estructures i models patriarcals.....	99
5.2.3. Eix 3 - Participació.....	100
5.2.4. Eix 4 - Reorganització dels treballs i noves polítiques del temps	101
5.2.5. Eix 5 - Qualitat de vida i cohesió social	102
5.2.6. Eix 6 - Intervenció integral contra la violència masclista	103
6. Definició d'actuacions	104
6.1. Eix 1 - Transversalitat de les polítiques de dones a les administracions públiques.....	105
6.2. Eix 2 – Canvis culturals que transformin estructures i models patriarcals	111
6.3. Eix 3 – Participació	118
6.4. Eix 4 – Reorganització dels treballs i noves polítiques del temps.....	125
6.3. Eix 5 – Qualitat de vida i cohesió social.....	146
6.3. Eix 6 – Intervenció integral contra la violència masclista	157
6.7. Taula de prioritització del Taller de Participació	163
Índex de Taules i Gràfics	164
Equip de Treball.....	166

1. Antecedents de l'estudi

1.1. Marc normatiu

En els darrers anys estem assistint al desplegament de reformes a nivell legislatiu que aposten clarament per una modificació en les condicions estructurals que sostenen la desigualtat existent entre els homes i les dones.

No en va un dels principals esforços que han dut a terme els moviments feministes ha estat justament el d'evidenciar que aquesta desigualtat no era "naturalment" donada; és a dir no es produïa com a conseqüència de l'estat natural de les coses, sinó que és fruit d'una societat patriarcal que justifica i legitima les desigualtats. El primer pas doncs per a la introducció d'aquests canvis consisteix precisament en el fet d'evidenciar aquestes desigualtats i desenvolupar normatives que, explícitament, hi facin front.

L'any 2004 es publicava la *Ley Orgánica 1/2004, de 28 de diciembre, de Medidas de Protección Integral contra la Violencia de Género*, que ha marcat un pas endavant en la protecció de les víctimes que pateixen aquest tipus d'assetjament.

L'any 2006 es publicava la *Ley estatal 39/2006, de 14 de diciembre, per a la promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència i les seves famílies*, més coneguda com a *Llei de Dependència*. Aquesta llei suposa un pas endavant en el reconeixement laboral, com a treball productiu, de les feines de cura dels col·lectius dependents.

Al març de 2007 es va publicar la *Ley Orgánica 3/2007, de 22 de marzo, para la igualdad efectiva de mujeres y hombres*, més coneguda com a *Ley de Igualdad* i que ha de contribuir a la equiparació entre homes i dones en tots els àmbits, especialment en l'àmbit laboral, la conciliació i la participació social i política.

Des de l'entrada en vigor de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, aprovat per la *Llei Orgànica 6/2006, de 19 de juliol*, la Generalitat de Catalunya ha obtingut competència exclusiva en matèria de polítiques de gènere, respectant el que estableix l'Estat en exercici de la competència que li atribueix l'article 149.1.1 de la Constitució, que inclou en tot cas:

- 1- La planificació, el disseny, l'execució, l'avaluació i el control de normes, plans i directrius generals en matèria de polítiques per a la dona, i també l'establiment d'accions positives per a aconseguir eradicar la discriminació per raó de sexe que s'hagin d'executar amb caràcter unitari per a tot el territori de Catalunya.

2- La promoció de l'associacionisme de dones que acompleixen activitats relacionades amb la igualtat i la no discriminació i de les iniciatives de participació.

3- La regulació de les mesures i els instruments per a la sensibilització sobre la violència de gènere i per a detectar-la i prevenir-la, i també la regulació de serveis i recursos propis destinats a aconseguir una protecció integral de les dones que han patit o pateixen aquest tipus de violència.

En els seu *Capítol I "Drets i deures de l'àmbit civil i social"*, l'article 19 recull els drets de les dones:

1- Totes les dones tenen dret al lliure desenvolupament de llur personalitat i capacitat personal i a viure amb dignitat, seguretat i autonomia, lliures d'explotació, maltractaments i de tota mena de discriminació.

2- Les dones tenen dret a participar en condicions d'igualtat d'oportunitats amb els homes en tots els àmbits públics i privats.

En aquest sentit, la Generalitat ha publicat al 2008 la *Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista*.

També l'any 2008 s'ha publicat el nou Pla de Polítiques de Dones de la Generalitat de Catalunya per al període 2008 a 2011, realitzat per l'Institut Català de les Dones, que es pren com a referència per al present pla comarcal i s'analitza més endavant.

1.2. Institut Català de les Dones

Al 1989, per la *Llei 11/1989 de 10 de juliol*, es va crear l'Institut Català de la Dona, un organisme executiu per a fomentar, en col·laboració amb els departaments, la prestació de serveis específics en favor de les dones. I en una vessant més externa, fomentar i coordinar la prestació de serveis de tota mena a la dona, a través de l'establiment de convenis amb entitats públiques i privades. En el marc del nou Estatut d'Autonomia de Catalunya, aprovat per la *Llei Orgànica 6/2006, de 19 de juliol*, la Generalitat de Catalunya té competències exclusives en polítiques de gènere. L'Institut Català de les Dones és l'organisme del Govern que dissenya, impulsa, coordina i avalua les polítiques de dones i per a les dones que desenvolupa l'administració de la Generalitat.

En aquesta legislatura 2008-2011, l'Institut Català de les Dones ha passat a dependre del Departament d'Acció Social i Ciutadania, que ha assumit noves competències. Ara, aquest Departament, a més a més de les polítiques socials, agrupa les anomenades polítiques de ciutadania de caràcter transversal: polítiques de dones, d'infància i

adolescència, de joventut, polítiques familiars i de drets de la ciutadania, i d'immigració. L'objectiu fonamental és treballar amb més eficàcia per afegir accions innovadores i preventives dins de les polítiques socials. En aquest sentit, una de les prioritats fonamentals és la incorporació transversal de la perspectiva de gènere en totes les polítiques socials, per evitar qualsevol forma de discriminació. Catalunya està integrada per dones i homes, i cal treballar per aconseguir els equilibris necessàries per avançar vers una societat més justa i compartida.

L'Institut Català de les Dones té les competències que li atorga la llei que el va crear, ampliades per l'últim Decret de reestructuració del Departament d'Acció Social i Ciutadania, i per la Llei del dret de les dones a eradicar la violència masclista, que converteix aquest organisme en l'instrument vertebrador per lluitar contra la violència masclista.

L'Institut Català de les Dones disposa d'una seu territorial per a les Terres de l'Ebre, que es troba a Tortosa i que representa l'Institut Català de les Dones al territori.

1.3. Plans locals i comarcals de polítiques de dones

El sol fet de l'existència d'aquestes reformes legislatives ja és suficient per evidenciar que la desigualtat i la discriminació per raó de gènere, són avui per avui, encara una realitat que cal abordar des de les institucions públiques.

Aquestes reformes però, no s'han de produir únicament a nivell normatiu, sinó que han d'anar aprofundint en tots aquells àmbits de la vida de les persones en els quals el patriarcat ha articulat també les seves pròpies normes. Es tracta d'entrar a reconstruir a llocs on el patriarcat ha construït abans una sèrie de regles i normes tàcites, formes d'abordar la realitat que ara es veuen qüestionades.

Tot i aquests esforços es fa evident que ens trobem justament en el principi d'un llarg recorregut que ha de tenir com a resultat final la possibilitat de què homes i dones puguem conviure en una societat que no justifiqui les desigualtats, i a la vegada sigui capaç de reconèixer les diferències i acceptar-les.

Evidentment, entrar a aquest nivell de les coses, abordar intervencions en un àmbit social i simbòlic, no és possible si no s'articulen actuacions que vagin a abordar canvis culturals que vagin molt més enllà d'allò estrictament evident o normativament regulable.

Aquest nivell de concreció, aquesta aproximació a la realitat més quotidiana de la vida de les persones, no és pot dur a terme sense dubte si no s'aborda també com a temàtica prioritària de les agendes polítiques de l'administració local, que és un administració de primer ordre molt propera a la ciutadania.

En aquest ordre de les coses, els plans locals i comarcals de polítiques de dones esdevenen instruments imprescindibles per a articular les polítiques encaminades a empoderar les dones com a col·lectiu i a eradicar les diferents formes de discriminació que es donen per raó de gènere.

Per aquests motius i gràcies al suport del Institut Català de les Dones, el Consell Comarcal del Montsià ha decidit impulsar la redacció del pla de polítiques de dones de la comarca per al període 2009-2011. Aquesta iniciativa es suma a la que ja han endegat 9 dels 12 Ajuntaments de la comarca que disposaven o hauran completat la redacció del Pla Local de Polítiques de Dones a la finalització del present any 2008.

Per tal de realitzar l'estudi s'ha contractat a una persona que en coordinació amb l'Àrea d'Atenció a les Persones i el Servei d'Informació i Atenció a les Dones (SIAD) ha portat a terme la diagnosi de situació, el procés de participació i la redacció final de les actuacions que s'inclouen en el present Pla Comarcal de Polítiques de Dones del Montsià per als anys 2009 a 2011.

2. Propòsit i plantejament

El present estudi té com a propòsit general establir un marc d'actuació per a les Polítiques de Dones a la comarca del Montsià i definir un pla d'acció per al període 2009 a 2011.

El seu plantejament es basa en analitzar quina és la situació actual de la dona a la comarca del Montsià en referència als objectius que plantegen les Polítiques de Dones del ens supralocals per a definir els objectius específics i actuacions que cal portar a terme. En aquest sentit el present estudi pren com a referència el Pla de Polítiques de Dones de la Generalitat de Catalunya per al període 2008 a 2011 i els sis eixos d'actuació en base als quals s'articula la definició dels objectius.

Per a la realització de l'anàlisi de situació s'han analitzat dades quantitatives provinents de fonts estadístiques i dades qualitatives mitjançant una metodologia de participació sobre la situació de les dones a la comarca del Montsià en relació als principis de qualitat de vida i d'igualtat d'oportunitats.

Aquesta diagnosi ha permès observar els diferents aspectes sociodemogràfics del territori, la situació de les dones en l'àmbit laboral, la situació de l'entorn educatiu, els aspectes relacionats amb la salut i qualitat de vida de les dones i la seva participació a la vida social i política.

Durant aquesta anàlisi s'han identificat les principals necessitats i mancances que frenen la consecució dels objectius esmentats. Aquestes necessitats i mancances han constituït la base per al disseny del pla d'intervenció i la definició de les actuacions específiques, des de les diferents àrees d'intervenció, per a actuar sobre les situacions de discriminació de gènere. En aquest sentit, s'han recollit les demandes específiques associades a aquestes actuacions per tal d'estructurar-les segons un plantejament realista que faciliti la seva implementació.

Finalment, el present pla comarcal de polítiques de dones té un caràcter integral, en el sentit que pretén donar abast de forma transversal a tots els àmbits i àrees d'intervenció comarcal i actuar com a instrument per a l'aplicació de l'enfocament integrat de gènere com a garantia de l'aplicació del principi d'igualtat. També està enfocat per a garantir la implicació d'altres agents que tenen incidència en la qualitat de vida de les dones de la comarca.

L'impuls i la coordinació en el disseny, aprovació i implementació del Pla Comarcal de polítiques de dones es porta a terme des de l'Àrea d'Atenció a les Persones i el Servei d'Informació i Atenció a les Dones del Consell Comarcal del Montsià conjuntament amb el Consell Consultiu de les Dones del Montsià, òrgan que serà consultiu durant tot

el procés d'implementació del Pla, en el qual s'hi troben representades totes les associacions de dones de la comarca.

En tot el procés d'implementació del pla es comptarà amb el suport i col·laboració de l'Institut Català de les Dones, i especialment de la seva delegació a les Terres de l'Ebre.

3. Metodologia

Per realitzar aquesta anàlisi s'ha realitzat una diagnosi basada en un anàlisi de dades estadístiques disponibles i s'ha dissenyat un procés de participació per a recollir les valoracions i opinions de les dones i agents claus identificats. El disseny de la diagnosi s'ha realitzat considerant les diferents realitats de la comarca.

3.1. Anàlisi quantitatiu

Les dades estadístiques analitzades han estat obtingudes de les següents fonts:

- Instituts d'Estadística: Idescat, INE.
- Dades del Consell Comarcal i els Ajuntaments.
- Dades específiques en diferents àmbits: DAR, CEPTA, Departament d'Educació, entre d'altres.

La diagnosi també s'ha basat en les dades de l'estudi *Equal Igual Dader: Cap a un model de desenvolupament comunitari. Diagnòstic de la situació a la comarca del Montsià*. S'han actualitzat dades a través de les fonts esmentades, quan ha estat possible, i s'han utilitzat dades de l'estudi per fer comparacions d'evolució històriques.

3.2. Anàlisi qualitatiu

L'anàlisi qualitatiu s'ha realitzat mitjançant un procés participatiu que ha tingut com a objectiu realitzar una aproximació qualitativa a la realitat de les dones de la comarca.

L'obtenció de les dades qualitatives que s'inclouen en el present estudi s'han recollit mitjançant les següents tècniques d'investigació:

- Entrevistes en profunditat a representats polítics responsables de matèria d'igualtat a la comarca així com a agents rellevants, representants de diferents vessants que incideixen en la qualitat de vida de la dona i la igualtat.
- Taller de participació de dones de la comarca, amb representació del Consell Consultiu de dones del Montsià.
- Taller participatiu amb tècniques i tècnics que puguin efectuar aportacions en matèria d'igualtat, pel seu treball específic en l'àmbit de dona o en altres àmbits que incideixen en la millora la seva situació, com ocupació, educació, immigració, cultura, salut, benestar social, entre d'altres.

La realització de les entrevistes de profunditat i el taller de participació han permès obtenir una visió integral de la dona a la comarca del Montsià en els seus diferents perfils: estudiants, treballadores, aturades, migrades, amb alt nivell de formació, amb baix nivell de formació, amb fills i filles, sense fills i filles, dones empresàries, etc.

El llistat de persones entrevistades al llarg de l'estudi és el següent:

Nom	Càrrec	Institució
Marta Cid	Presidenta de la Comissió d'Atenció a les persones	Consell Comarcal
Mercè Fibla	Regidora d'Acció Social i Ciutadania, Medi Ambient, Ensenyament i Salut	Ajuntament Alcanar
Joaquim Bonavila	Regidor d'Acció Social, Esports, Cultura, Joventut, Sanitat i Educació	Ajuntament Godall
Olga Carceller	Regidora de Benestar Social, Manteniment i Serveis, Ensenyament i Salut	Ajuntament Freginals
M. Blanca Duré	Alcaldeessa i Regidora d'Acció Social, Salut i Relacions Entitats	Ajuntament La Galera
Angels Panisello	Regidora de Benestar Social	Ajuntament Maderverge
M.Teresa Arques	Regidora Dona	Ajuntament Sant Jaume d'Enveja
Neus Borràs	Regidora de Benestar Social, Salut i Educació	Ajuntament Ulldecona
M. José Ruiz	Psicòloga / Membre de la comissió de recerca en coeducació	SIAD / Departament Ensenyament
M. Teresa Lletí	Directora	CIE Terres de l'Ebre
Eva Cajigos	Vocal de junta i empresària	PIMEC
Souad Bencheick	Agent d'acollida	Ajuntament Amposta
Maite Domingo	Treballadora Social	Institut Pere Mata
Noèlia Calduch	Psicòloga	Institut Pere Mata
Vanessa Flores	Treballadora Social	Consell Comarcal

El taller participatiu amb tècniques i tècnics ha permès efectuar la devolució de la diagnosi i treballar els objectius i les actuacions per al present pla. Els detalls de les persones que van participar en aquest procés s'ofereixen a continuació:

Nom	Càrrec	Institució	Àmbit de treball
Vanessa Flores	Treballadora social	Ajuntament Freginals	Atenció a les persones / Benestar Social
Marita Ramirez	Coordinadora	Aj. La Ràpita/ Aj. Amposta	Atenció a les persones / Benestar Social
Mila Garriga	Coordinadora	Consell Comarcal Montsià	Atenció a les persones / Benestar Social
Oriol Ferré	Responsables dinamitz. econom.	Consell Comarcal Montsià	Ocupació / Promoció econòmica
Meritxell Sabater	Tècnica Dinamització Econòmia	Ajuntament Amposta	Ocupació / Promoció econòmica
Maria Fibla	Tècnica pla educatiu entorn	Ajuntament Alcanar	Educació / Formació
Hadar Aixendri	Responsable Educació Aj. Amposta	Ajuntament Amposta	Educació / Formació
Joan Manel Miró	Responsable Educació C. Comarcal	Consell Comarcal Montsià	Educació / Formació
Montse Tomàs	Educadora centre Obert	Ajuntament Santa Bàrbara	Immigració
Daniela Badeau	Agent acollida Alcanar	Ajuntament Alcanar	Immigració
Alicia Accensi	Responsable Cultura - Habitatge	Consell Comarcal	Cultura
Marina Eiximeno	Pla desenvolupament comunitari	Ajuntament d'Amposta	Associacionisme / Participació
Caterina Cortés	Responsable servei mediació	Consell Comarcal	Associacionisme / Participació
M Teresa Lletí	Directora	CIE	Serveis específics d'atenció a les dones
Àngela Lleixà	Treballadora social	CIE	Serveis específics d'atenció a les dones
Àngels Castellà	Coordinadora	SIAD	Serveis específics d'atenció a les dones
Ma José Ruiz	Psicòloga	SIAD	Serveis específics d'atenció a les dones
Pepa Subirats	Tècnica pla de dones	Ajuntament Mas de Barberans	Pla Local Dones
Mercè Príncep	Tècnica pla de dones	Ajuntament Amposta	Pla Local Dones
Marta Talam	Tècnica pla de dones	Ajuntament La Ràpita	Pla Local Dones
Dolors Casadó	Tècnica pla de dones	Ajuntament Santa Bàrbara	Pla Local Dones
Cori Joan Pérez	Psiquiatra	Institut Pere Mata Amposta	Salut mental
Mercè Arasa	Coordinadora	PASSIR Terres de l'Ebre	Salut
Amparo Sebastià	Tècnica	PASSIR Terres de l'Ebre	Salut

Les entrevistes han estat realitzades durant els mesos de setembre a novembre de 2008. El taller de participació amb dones es va realitzar el 22 de setembre de 2008 i el taller participatiu de tècniques i tècnics es va celebrar el 21 d'octubre de 2008.

A nivell metodològic cal destacar que l'equip que ha elaborat el Pla Comarcal, ha estat elaborant simultàniament els Plans Locals de Dones dels municipis d'Alcanar, Freginals, La Galera i Sant Jaume d'Enveja. La informació obtinguda de les diagnosi realitzades en aquests municipis també s'ha considerat per a la redacció del Pla Comarcal de Dones.

3.3. Definició d'objectius i actuacions

La definició d'objectius i de les actuacions a portar a terme s'ha fet a partir de les necessitats detectades en la diagnosi de situació i en base als sis eixos del Pla de Polítiques de Dones de la Generalitat de Catalunya:

- Eix 1. Transversalitat de les polítiques de dones a les administracions públiques.
- Eix 2. Canvis culturals que transformin estructures i models patriarcal.
- Eix 3. Participació.
- Eix 4. Reorganització dels treballs i noves polítiques del temps.
- Eix 5. Qualitat de vida i cohesió social.
- Eix 6. Intervenció integral contra la violència masclista.

En aquest aspecte també cal incloure la revisió dels Plans Locals de Polítiques de Dones que ja s'estan implementant a la comarca (Amposta, La Ràpita, La Sénia, Mas de Barberans, Santa Bàrbara, i l'EMD Els Muntells) per tal de considerar les seves aportacions sota el prisma del Pla Comarcal de Polítiques de Dones.

Per a la definició de les actuacions s'ha utilitzat una metodologia de retorn de la diagnosi de situació, per a consensuar les necessitats detectades i els objectius a establir, que ha constituït la base per a la definició de les actuacions a portar a terme.

En aquest sentit, s'ha realitzat un Taller Participatiu amb tècniques i tècnics de la comarca que va consistir en la devolució dels resultats de la diagnosi i la creació de grups de treball per a la definició i prioritització d'actuacions.

La definició final d'aquestes actuacions s'ha realitzat conjuntament amb l'equip de treball del Consell Comarcal del Montsià, les coordinadores de l'Àrea d'Atenció a les persones i el SIAD.

3.4. Mecanismes de seguiment i avaluació

Presentats en tot el procés estaran dos òrgans encarregats del seguiment i avaluació del Pla de Comarcal de Polítiques de Dones del Montsià.

El primer serà el Consell Consultiu de Dones del Montsià, òrgan que està constituït des de l'any 2000 i que serà qui representarà la veu de les dones del Montsià en el procés d'elaboració del Pla.

L'altre òrgan de seguiment i avaluació del pla serà la Comissió Transversal d'Igualtat. Aquesta comissió estarà formada per personal tècnic de totes les àrees d'intervenció del Consell Comarcal del Montsià en coordinació amb els representants públics d'aquestes àrees.

3.5. Fase de difusió

La difusió prevista del Pla Comarcal de Polítiques de Dones està prevista en diferents sentits:

- Dirigida a la població del Montsià
- Dirigida al personal tècnic i polític del Consell Comarcal del Montsià
- Dirigida a les administracions locals de la comarca
- Dirigida a tots els serveis i agents implicats en la seva implementació

Per a la població del Montsià es durà a terme la difusió a través de la pàgina web del Consell Comarcal, on es publicarà el document, així com a través d'altres mitjans de comunicació de la comarca.

Per al personal tècnic i polític del Consell Comarcal del Montsià, està prevista una jornada de difusió del Pla, en el transcurs de la qual es donarà a conèixer els principals eixos i objectius del pla i es farà èmfasi en la necessitat de la implicació de tot el personal per a la consecució d'aquests objectius.

4. Diagnosi de situació

4.1. Característiques del territori

La Comarca del Montsià, situada al sud oest de Catalunya en la demarcació de les Terres de l'Ebre, és la més meridional del territori i marca frontera amb l'Aragó al nord-oest i amb el País Valencià al sud i l'oest. Al nord i nord-est limita amb el riu Ebre.

Es tracta d'una comarca que compta amb dos parcs naturals, el Parc Natural del Delta de l'Ebre i el Parc Natural dels Ports de Beseit, i l'Espai Natural Serra del Montsià que constitueixen el seu principal atractiu turístic i natural. Es tracta d'una regió que compta amb els recursos del mar, el camp i la muntanya. La seva capital és Amposta.

La Comarca es situa en la zona d'influència de Tortosa (capital de la comarca del Baix Ebre), ciutat propera més important. Altres zones d'influència es situen ja més distants, cap al nord-est Reus, Tarragona i Barcelona, cap al sud Castelló i València i cap al nord-est l'eix de l'Ebre que porta cap a Lleida i cap a Saragossa. Es tracta d'una zona de trànsit principalment entre Catalunya i el País Valencià i la seva situació allunya les oportunitats laborals, de formació i també el aspectes lligats als serveis que no s'ofereixen a la comarca del Montsià o el Baix Ebre.

Situació de la comarca del Montsià a Catalunya.

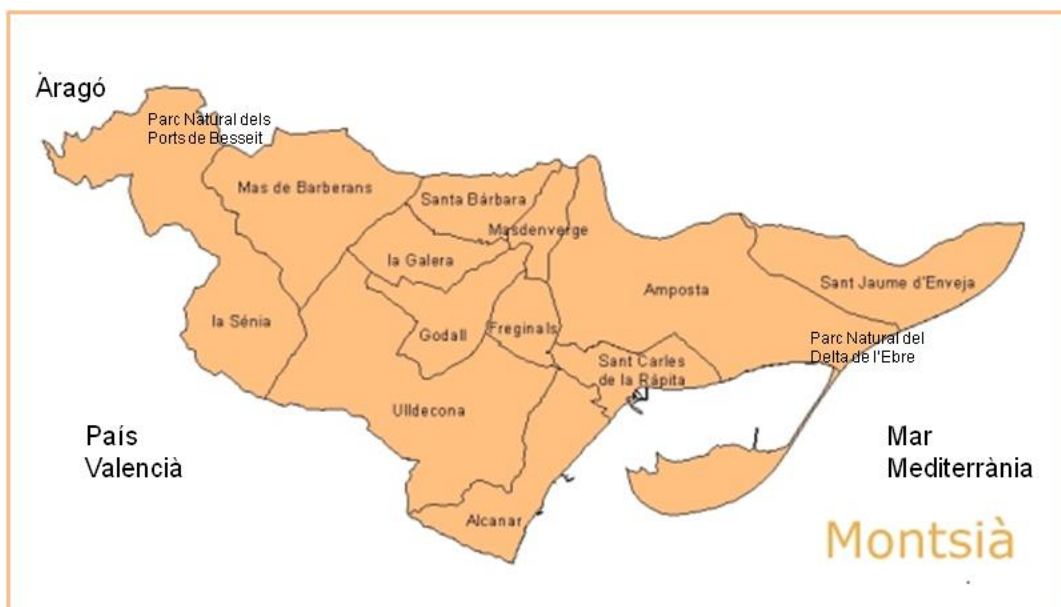
La comarca del Montsià compren 735,4 km² i segons dades de l'Idescat de 2007 actualment compta amb 67.834 habitants, resultant una densitat de població de 92,2 habitants per km², que és la densitat de població més alta entre les comarques de les Terres de l'Ebre.

Taula 1- Densitat demogràfica. Any 1996-2007

	Població	Superfície km ²	Densitat (habitants/km ²)		
			2007	2001	1996
Montsià	67 834	735,4	92,2	81,2	77,3
Baix Ebre	78 590	1 002,7	78,4	67,2	66,7
Ribera d'Ebre	23 319	827,3	28,2	26,2	27,2
Terra Alta	12 719	743,4	17,1	16,5	17,0
Terres de l'Ebre	182 462	3 308,8	55,1	48,4	47,7
Tarragona	757 795	6 307,8	120,1	97,4	91,8
Catalunya	7 210 508	32 106,5	224,6	198,9	190,9

Font: Institut Cartogràfic de Catalunya. Institut d'Estadística de Catalunya. Censos de població i padrons municipals d'habitants.

Aquests 67.834 habitants es distribueixen en 12 municipis: Alcanar, Amposta, Freginals, Godall, La Galera, La Sénia, Masdenverge, Mas de Barberans, Sant Carles de la Ràpita, Sant Jaume d'Enveja, Santa Bàrbara i Ulldecona.

Municipis de la comarca del Montsià

En base a dades de l'Idescat de l'any 2007, el 50% dels habitants de la comarca viuen en municipis de menys de 10.000 habitants i un 6% ho fa en municipis de menys de 2.000 habitants.

Taula 2- Distribució de la població per grandària d'hàbitat. Any 2007

	Habitants						Total
	fins a 500	de 501 a 2.000	de 2.001 a 5.000	de 5.001 a 10.000	de 10.001 a 50.000	més de 50.000	
Montsià	451	3 434	7 239	22 643	34 067	-	67 834

Font: Institut d'Estadística de Catalunya. Padró municipal d'habitants.

Es tracta d'una població que en el passat tenia un caràcter marcadament rural i que actualment té tendències poblacionals urbanes, és a dir la població tendeix a concentrar-se en les principals poblacions de la comarca. Les principals poblacions són la seva capital Amposta i Sant Carles de la Ràpita. En aquestes localitats resideix el 50% de la població de la comarca.

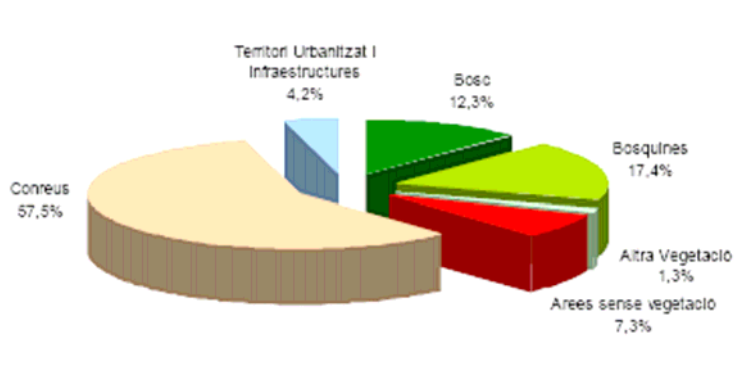
Taula 3- Població i densitat de població per municipis. Any 2007

	2007	Superfície km ²	Densitat 2007
	Població		(hab./km ²)
Amposta	19 805	138,3	143,2
Sant Carles de la Ràpita	14 262	53,7	265,5
Alcanar	9 969	47,1	211,8
Ulldecona	6 566	126,9	51,7
La Sénia	6 108	108,4	56,3
Santa Bàrbara	3 805	28,2	135,2
Sant Jaume d'Enveja	3 434	60,8	56,5
Masdenverge	1 098	14,6	75,2
La Galera	852	27,5	31,0
Godall	817	33,6	24,3
Mas de Barberans	667	78,8	8,5
Freginals	451	17,6	25,6
Montsià	67 834	735,4	92,2

Font: Institut d'Estadística de Catalunya. Padró municipal d'habitants.

Els cinc municipis de menys de 2.000 habitants tenen un caràcter rural i, en general, un baix nivell d'industrialització. La comarca es dedicava en el passat quasi exclusivament a l'agricultura, principalment oliveres, fruiters i cultius d'arròs. A l'actualitat l'activitat agrària ha disminuït i ja queden poques famílies que visquin de l'agricultura. Al 1999 hi ha 5.182 explotacions agràries, segons el Cens agrari, i s'hi destinen 42.462 ha. destinades a cultiu al 2006, segons DAR.

Observant la distribució d'usos del sòl a la comarca del Montsià, el 57% del territori es dedica a conreus i també es destacable que un 30% del territori està ocupat per boscos i bosquines.

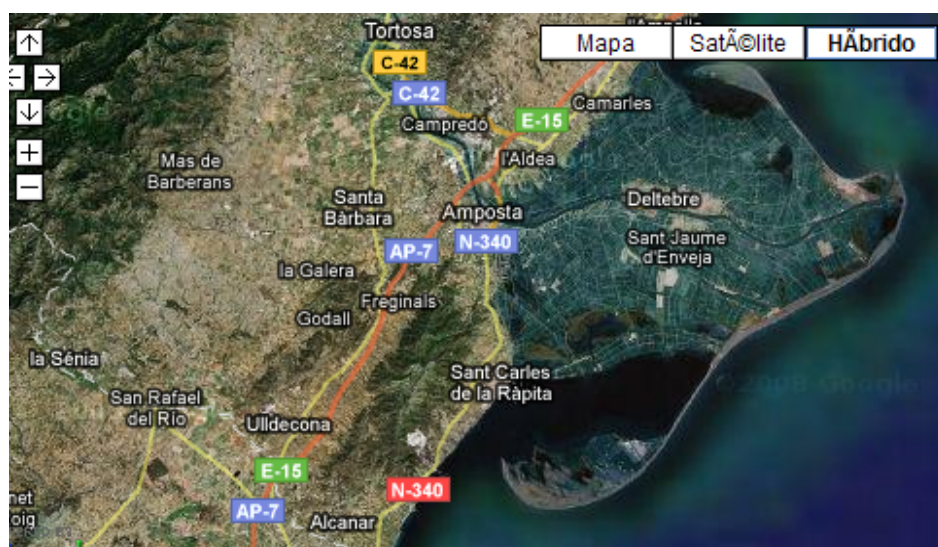

Distribució dels usos del sòl al Montsià. Font: DAR

4.1.1. Comunicacions

El Montsià no es caracteritza per tenir una bona xarxa de comunicacions. La seva llunyania dels centres neuràlgics d'activitat política i econòmica no ha afavorit la creació d'infraestructures adequades en tots els punts de la comarca.

Les infraestructures viàries més importants són l'autopista AP-7 (amb dues sortides: una a Amposta i l'altra a Ulldecona i Alcanar) i la carretera N-340. La carretera C-12, o eix de l'Ebre, connecta la comarca amb Lleida. La C-42 comunica l'Aldea amb Tortosa.

En quant al transport ferroviari el traçat de la línia fèrria de Barcelona a València té com a principal parada l'estació l'Aldea - Amposta que es troba a la comarca del Baix Ebre. Per altra banda, existeix una estació al municipi d'Ulldecona en que hi ha quatre parades diàries de trens regionals (dos d'anada a Barcelona i dos de tornada).

En el transport terrestre per carretera tots els pobles compten amb transport interurbà amb la capital Amposta. L'empresa *La Hispano de Fuente En Segures SA (HIFE)* és la que proporciona actualment aquest servei. La freqüència de pas d'aquest servei varia en funció del municipi, però en general es considera insuficient per a cobrir les necessitats de la població. Per exemple, amb l'ampliació horària de la línia Alcanar-Tortosa, Alcanar compta amb una freqüència alta de pas dels autobusos cap Amposta (un autobús cada hora). En canvi, en els pobles d'interior la freqüència de pas és inexistent o de com a màxim dos serveis diaris d'anada i tornada. El mitjà més habitual de desplaçament a la comarca és el vehicle privat.

4.1.2. Parc Natural "Delta de l'Ebre"

El Delta de l'Ebre és la zona humida més extensa de les terres catalanes. Amb els seus 320 km. de superfície, constitueix l'hàbitat aquàtic més important del Mediterrani

occidental. El seu paper en el camp biològic contrasta amb la profunda humanització de gran part de la seva superfície i del seu considerable pes agrícola.

El Delta de l'Ebre ens ofereix un marc de natura incomparable, únic i singular. Un paisatge d'una gran riquesa biològica que aplega una diversitat faunística i florística d'un valor incalculable. Amb els seus 320 km² de superfície, constitueix l'hàbitat aquàtic més extens de les terres catalanes i representa un enclavament de vital importància dins les zones humides de la Mediterrània. La seva riquesa biològica contrasta amb la profunda humanització i transformació agrícola d'una gran part de la seva superfície. A fi de fer possible l'harmonia entre els valors naturals de la zona i la seva explotació per part dels humans, i a instàncies dels seus habitants, la Generalitat va constituir el 1983 el Parc Natural del Delta de l'Ebre. El Parc Natural del Delta de l'Ebre té una superfície total de 7.736 ha, 5.316 de les quals corresponen a la comarca del Montsià i 2.420 a la del Baix Ebre. La seva importància és reconeguda a escala internacional pels màxims organismes especialitzats.

4.1.3. Parc Natural “Els Ports”

El Parc Natural dels Ports de Beseit és la zona de muntanya situada entre les províncies de Tarragona, Terol i Castelló i lloc de contacte entre les comarques del Baix Ebre, la Terra Alta i el Montsià. Les formacions geològiques dibuixen un paisatge característic únic a Catalunya. Són un massís calcari de relleu escarpat i abrupte que ha estat humanitzat des de temps prehistòrics. L'home ha trobat sempre en els Ports una font de recursos naturals per a la seva subsistència i per als seus interessos. Actualment, formen part del paisatge subtils pinzellades d'història com els masos, els forns de calç, els pous de neu, les carboneres, els marges de pedra seca i els camins empedrats.

Tot i la intensa humanització, aquest territori, tant explorat i explotat històricament, se'ns presenta avui com un espai natural feréstec i ple de vida salvatge. Els Ports són un refugi de moltes espècies amenaçades tant de flora com de fauna i, en especial, de les poblacions de faig (reserva natural parcial de les Fagedes dels Ports). La importància dels seus valors naturals i la necessitat de conservar-los, va motivar a la Generalitat de Catalunya a crear el Parc Natural dels Ports i la Reserva Natural Parcial de les Fagedes dels Ports, dues figures de protecció especial que han de garantir la preservació dels valors naturals i vetllar per l'aprofitament sostenible dels recursos.

4.1.4. Espai Natural “Serra del Montsià”

L'Espai Natural Serra de Montsià, està inclòs al Pla d'Espais d'Interès Natural pels seus valors paisatgístics de la Generalitat des de l'any 2000, donat que conserva part del seu paisatge natural, en contrast amb les planes dedicades als conreus del seu

entorn. Tanmateix, pel seu esmorteïment climàtic, l'espai presenta un gran interès biogeogràfic en constituir el límit meridional d'algunes espècies extramediterrànies i un important enclavament d'elements meridionals.

L'espai, proposat per la Xarxa Natura 2000 en l'àmbit de la regió mediterrània, presenta també un notable interès faunístic, atès que conserva una bona mostra de biòtops pràcticament inexistents en el paisatge agrícola de les terres de l'entorn.

El Departament de Medi Ambient, que fomenta l'elaboració de marcs estratègics de protecció específica pels espais naturals, ha signat un conveni amb el Consell Comarcal del Montsià per afavorir la preservació dels valors del medi, la conservació de la biodiversitat i el desenvolupament rural sostenible. El planejament és invertir en la protecció, conservació i millora de l'Espai Natural de la Serra de Montsià. Es preveuen les següents actuacions:

- Condicionar una àrea de la Serra del Montsià, al terme municipal de Freginals, amb la col·locació de rètols interpretatius dels valors del paisatge i habilitar una zona d'estada per als visitants.
- Restaurar el bosc del Burgar, al terme municipal de Sant Carles de la Ràpita, sanejar l'entorn mitjançant tractaments silvícoles i millorar els hàbitats per a la fauna.
- Restaurar i senyalitzar l'entorn de la font del Burgar, al terme municipal de Sant Carles de la Ràpita i elaborar una guia interpretativa de la zona.

4.2. Evolució i estructura de la població

4.2.1. Evolució de la població.

La comarca del Montsià presenta des de l'any 2001 un creixement de població sostingut que al 2007 es situava en el 3,8% interanual. Observant la taula d'evolució es veu que ha sigut des de 2005 quan més ha augmentat la població. També en aquests darrers anys es veu que la població d'homes ha augmentat lleugerament més que la de dones.

Taula 4- Evolució de la població diferenciant per sexe. Anys 2001- 2007

Any	Població	Δanual	Dones	%	Homes	%
2007	67 834	3,8%	33 264	49%	34 570	51%
2006	65 333	1,8%	32 061	49%	33 272	51%
2005	64 181	3,5%	31 476	49%	32 705	51%
2004	61 989	2,1%	30 511	49%	31 478	51%
2003	60 728	2,5%	29 888	49%	30 840	51%
2002	59 234	2,9%	29 260	49%	29 974	51%
2001	57 584	3,1%	28 642	50%	28 942	50%

Font: Idescat. Padró continu

Aquest creixement s'explica pel saldo migratori positiu, tant del saldo migratori intern (amb Catalunya i Resta d'Espanya) com del saldo migratori extern (amb l'estranger). Per altra banda, l'augment de naixements que hi hagut a la comarca ha suposat que la taxa de creixement natural torni a mostrar valors positius des del 2005.

Taula 5- Evolució de la població. Creixement natural i migratori. Anys 2001-2007

Any	Població	Naixements	Defuncions	Saldo migratori intern	Saldo migratori extern
2007	67 834	nd	nd	627	2550
2006	65 333	709	610	680	1674
2005	64 181	692	641	159	1568
2004	61 989	558	605	479	nd
2003	60 728	553	601	171	nd
2002	59 234	565	612	-107	nd
2001	57 584	558	594	2	nd

Font: Idescat. Padró continu

Saldo migratori intern (amb Catalunya i Resta d'Espanya). Saldo migratori extern (amb l'estranger). Cal tenir en compte que les dades disponibles sobre població immigrant són només orientatives donades les dificultats que comporta el seu registre: estrangers que viuen en situació d'irregularitat, retorn o marxa d'estrangers.

La taula d'evolució de la població segons lloc de procedència mostra que la població procedent de la mateixa comarca i de la resta de l'Estat ha evolucionat més lentament que la provinent de l'estranger.

Taula 6- Evolució de la població segons lloc de procedència. Anys 2001-2007

Any	Catalunya	Mateixa comarca	Altra comarca	Resta Estat	Estranger	Total
2007	47 900	33 357	14 543	7 557	12 377	67 834
2006	47 363	33 137	14 226	7 431	10 539	65 333
2005	47 009	32 962	14 047	7 387	9 785	64 181
2004	46 686	32 844	13 842	7 370	7 933	61 989
2003	46 598	32 868	13 730	7 332	6 798	60 728
2002	46 676	33 013	13 663	7 426	5 132	59 234
2001	46 557	32 976	13 581	7 462	3 565	57 584

Font: Idescat. Padró continu

El major creixement de la població d'homes respecte a la de dones s'explica per l'arribada d'immigració estrangera. L'evolució del nombre d'estrangers mostra un creixement continu des de 2001 i es pot observar que han arribat més homes que dones.

Taula 7- Evolució de la població segons nacionalitat. Anys 2001 - 2007

	Nacionalitat estrangera total			Nacionalitat de la Unió Europea		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
2007	6 785	5 423	12 208	3 872	3 237	7 109
2006	5 786	4 492	10 278	882	772	1 654
2005	5 435	4 037	9 472	758	653	1 411
2004	4 384	3 164	7 548	345	342	687
2003	3 757	2 613	6 370	346	339	685
2002	2 800	1 873	4 673	299	305	604
2001	1 842	1 242	3 084	260	284	544

Font: Idescat. Padró continu

No obstant el creixement de població experimentat, la població de la comarca del Montsià es caracteritza per ser una població envellida que compta al 2007 amb un 19% de la població amb 65 o més anys (al 2001 aquest percentatge era encara superior i es situava en el 21%). Aquesta proporció és similar a la mitjana de la província de Tarragona i superior al global de Catalunya.

Taula 8- Evolució de la població per grups d'edat. Anys 2001-2007

Edat	<15 anys		15 a 64 anys		65 o més		Total Població
Montsià 2001	7 554	13%	38 160	66%	11 870	21%	57 584
Montsià 2007	9 448	14%	45 800	67%	12 586	19%	67 834
Tarragona 2007	113 823	14%	523 827	67%	120 145	19%	757 795
Catalunya 2007	1 045 524	15%	4 975 251	69%	1 186 129	16%	7 210 508

Font: Idescat. Padró continu.

4.2.2. Característiques del moviment migratori.

La població del Montsià nascuda a l'estranger representava al 2007 un 18% del total de la població, un percentatge que és ja superior al que presenten la província de Tarragona i el conjunt de Catalunya. Alguns municipis de la comarca arriben tenir més d'un 20% de població immigrada, és el cas concret de La Sénia o d'Ulldecona.

Taula 9- Població segons lloc de naixement. Any 2007

	Nascuts a								Total
	Tarragona	%	Catalunya	%	Resta Espanya	%	A l'estranger	%	
Montsià	44 091	65%	47 900	71%	7 557	11%	12 377	18%	67 834
Tarragona	391 127	52%	484 690	64%	150 269	20%	122 836	16%	757 795
Catalunya	436 887	6%	4 580 137	64%	1 564 301	22%	1 066 070	15%	7 210 508

Font: Institut d'Estadística de Catalunya. Padró municipal d'habitants.

Seguint la mateixa tendència que a la resta de Catalunya, en general, es pot destacar que arriba molta més població del continent europeu, sobretot dels països de l'Est. La composició dels saldo migratori dels darrers anys mostra una major arribada de població de la Resta d'Europa i també s'observa un increment en l'arribada de població d'Àfrica i Amèrica.

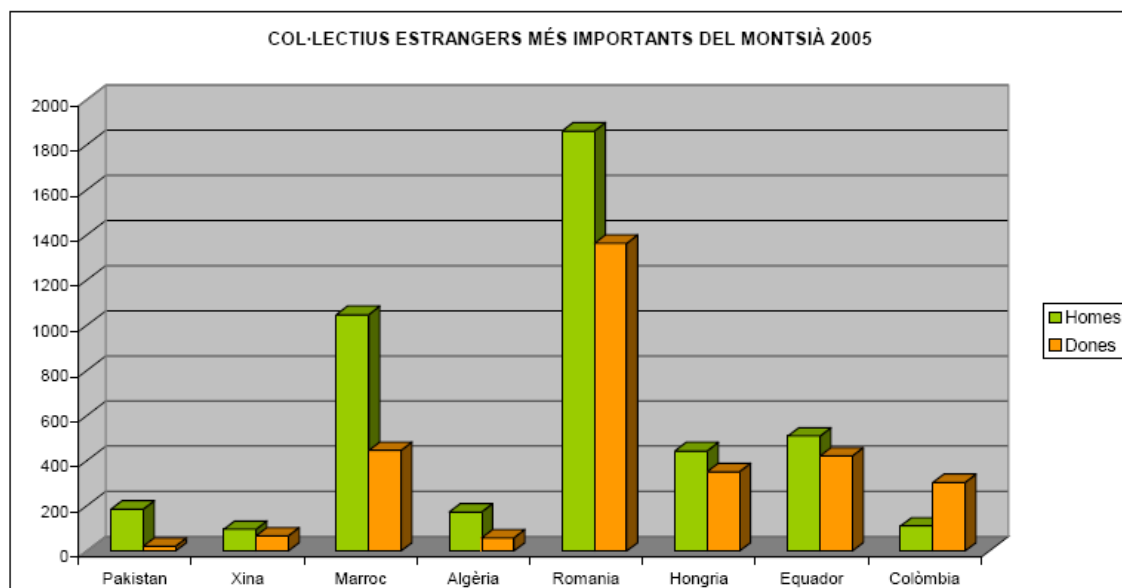
Taula 10- Procedència de la immigració estrangera. Any 2007

Any	Saldo migratori	Resta UE	Resta Europa	Àfrica	Amèrica	Àsia	No consta
2007	2550	185	1350	243	359	52	361
2006	1674	172	827	149	271	52	203
2005	1568	160	634	127	181	69	397

Font: Idescat. Padró continu

Els principals països d'origen són Romania, Marroc, Equador Hongria i Colòmbia. La proporció d'arribada d'homes és superior a la de dones en tots els casos excepte en el cas de les persones procedents de l'Amèrica llatina, en especial Colòmbia, on el percentatge de dones és superior.

Gràfic 11- Col·lectius estrangers més importants del Montsià. Any 2005

Font: Consell Comarcal. Dades publicades pel projecte Equal Igual Dader

Analitzant les dades de migracions internes de la comarca s'observa que mostren resultats positius. Analitzant les dades per procedència s'observa que la Resta de Catalunya és la que contribueix més a augmentar el saldo migratori intern.

Taula 12- Saldo migratori intern (entrades – sortides). Anys 2001-2007

Any	Mateixa comarca	Resta de Catalunya	Resta d'Espanya	Total
2007	-	508	119	627
2006	-	635	45	680
2005	-	303	-144	159
2004	-	274	205	479
2003	-	94	77	171
2002	-	-45	-62	-107
2001	-	86	-84	2

Font: Idescat. Padró continu

Tot i aquest augment de població, en els municipis més petits s'ha detectat mitjançant l'anàlisi qualitatiu que hi ha la percepció de que la gent marxa del poble. Aquesta percepció és característica dels pobles més petits i rurals on es pensa que *la gent jove marxa del poble i només queda la gent gran*.

4.2.3. Estructura de la població

L'anàlisi de l'estructura de població en funció del sexe permet observar que el nombre d'homes al 2007 representa el 51% de la població per un 49% les dones. Analitzant aquesta dada en els diferents municipis s'observa que en general la proporció d'homes és lleugerament superior a la de dones en tots els casos.

Taula 13- Estructura de la població per sexe als municipis. Any 2007

	Homes	%	Dones	%	Total
Alcanar	5 137	52%	4 832	48%	9 969
Amposta	10 058	51%	9 747	49%	19 805
Freginals	238	53%	213	47%	451
Galera, la	434	51%	418	49%	852
Godall	420	51%	397	49%	817
Mas de Barberans	335	50%	332	50%	667
Masdenverge	569	52%	529	48%	1 098
Sant Carles de la Ràpita	7 110	50%	7 152	50%	14 262
Sant Jaume d'Enveja	1 761	51%	1 673	49%	3 434
Santa Bàrbara	1 939	51%	1 866	49%	3 805
Sénia, la	3 153	52%	2 955	48%	6 108
Ulldecona	3 416	52%	3 150	48%	6 566
Montsià	34 570	51%	33 264	49%	67 834

Font: Idescat. Padró continu

Per edats, el nombre d'homes és major en tots els trams d'edat fins al 65 anys. A partir dels 65 anys el nombre de dones és força superior al dels homes, donat de que disposen d'una més alta esperança de vida.

Aquest fet s'observa també en les dades de població de l'any 2001, un lleuger major nombre d'homes en general fins al 65 anys i un considerable major nombre de dones a partir del 65 anys.

Taula 14- Estructura de la població per sexe i edat. Any 2007 respecte a 2001.

Edat	Estructura de la població. Any 2007			Estructura de la població. Any 2001		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
De 0 a 4 anys	1.806 5,2%	1.597 4,8%	3.403 5,0%	1.248 4,3%	1.183 4,1%	2.431 4,2%
De 5 a 9 anys	1.626 4,7%	1.505 4,5%	3.131 4,6%	1.178 4,1%	1.231 4,3%	2.409 4,2%
De 10 a 14 anys	1.425 4,1%	1.489 4,5%	2.914 4,3%	1.362 4,7%	1.352 4,7%	2.714 4,7%
De 15 a 19 anys	1.721 5,0%	1.613 4,8%	3.334 4,9%	1.818 6,3%	1.645 5,7%	3.463 6,0%
De 20 a 24 anys	2.271 6,6%	2.130 6,4%	4.401 6,5%	2.367 8,2%	2.144 7,5%	4.511 7,8%
De 25 a 29 anys	3.252 9,4%	2.859 8,6%	6.111 9,0%	2.472 8,5%	2.199 7,7%	4.671 8,1%
De 30 a 34 anys	3.300 9,5%	2.709 8,1%	6.009 8,9%	2.364 8,2%	2.128 7,4%	4.492 7,8%
De 35 a 39 anys	3.034 8,8%	2.598 7,8%	5.632 8,3%	2.258 7,8%	2.038 7,1%	4.296 7,5%
De 40 a 44 anys	2.610	2.370	4.980	1.986	1.901	3.887

	7,5%	7,1%	7,3%	6,9%	6,6%	6,8%				
De 45 a 49 anys	2.375 6,9%	52% 2.160 6,5%	48% 4.535 6,7%	1.807 6,2%	51% 1.758 6,1%	49% 3.565 6,2%				
De 50 a 54 anys	1.992 5,8%	51% 1.935 5,8%	49% 3.927 5,8%	1.707 5,9%	51% 1.644 5,7%	49% 3.351 5,8%				
De 55 a 59 anys	1.829 5,3%	51% 1.791 5,4%	49% 3.620 5,3%	1.549 5,4%	51% 1.487 5,2%	49% 3.036 5,3%				
De 60 a 64 anys	1.649 4,8%	51% 1.602 4,8%	49% 3.251 4,8%	1.458 5,0%	50% 1.430 5,0%	50% 2.888 5,0%				
De 65 a 69 anys	1.431 4,1%	49% 1.503 4,5%	51% 2.934 4,3%	1.588 5,5%	48% 1.706 6,0%	52% 3.294 5,7%				
De 70 a 74 anys	1.499 4,3%	47% 1.662 5,0%	53% 3.161 4,7%	1.482 5,1%	47% 1.641 5,7%	53% 3.123 5,4%				
De 75 a 79 anys	1.301 3,8%	46% 1.535 4,6%	54% 2.836 4,2%	1.156 4,0%	46% 1.384 4,8%	54% 2.540 4,4%				
De 80 a 84 anys	876 2,5%	43% 1.179 3,5%	57% 2.055 3,0%	653 2,3%	41% 946 3,3%	59% 1.599 2,8%				
De 85 anys i més	573 1,7%	36% 1.027 3,1%	64% 1.600 2,4%	489 1,7%	37% 825 2,9%	63% 1.314 2,3%				
Total	34.570	51%	33.264	49%	67.834	28.942	50%	28.642	50%	57.584

Font: Idescat. Padró continu

Entre els homes, la població de 25 a 49 anys ha augmentat considerablement més que la resta. La causa la trobem en l'arribada d'immigració estrangera, que ha tingut una major proporció d'homes.

Com s'observa en la següent taula, en quant a l'edat de la població estrangera, la pràctica totalitat té menys de 65 anys sent el rang d'edat més nombrós el de 15 a 34 anys.

Taula 15- Població estrangera segons nacionalitat, sexe i edat. Any 2007

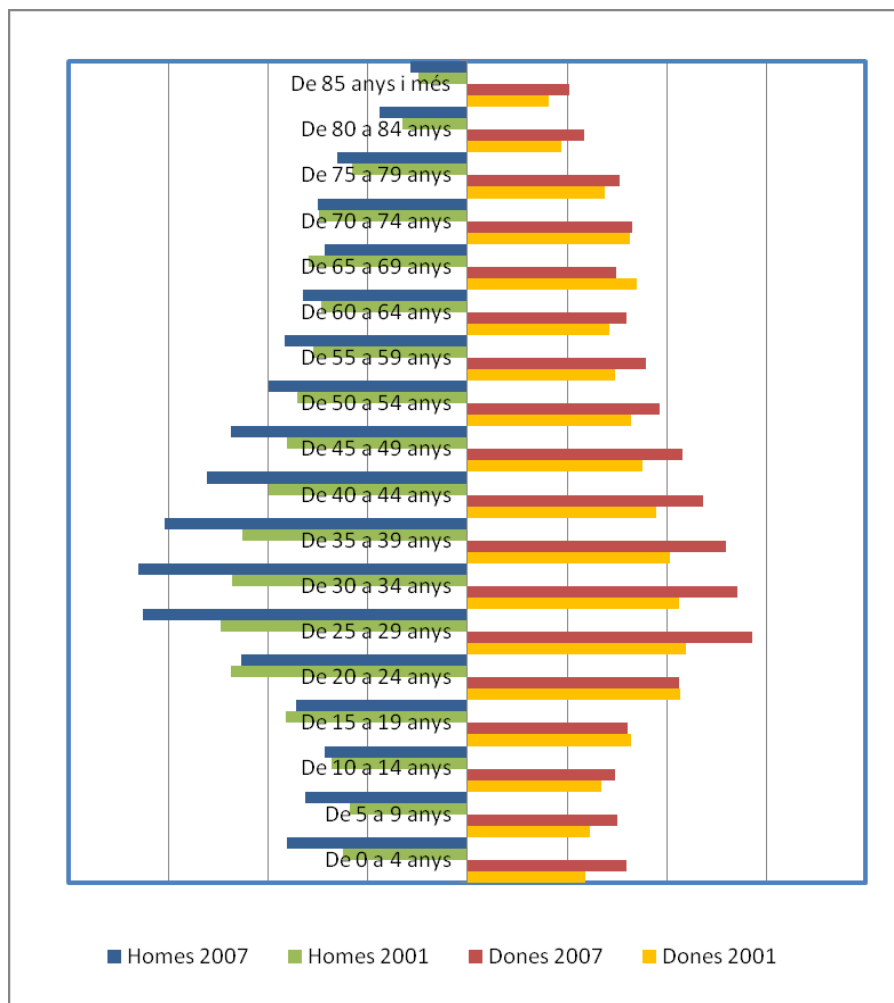
Edat	UE			Resta Europa			Altres			Total Estrangers		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
< 15	509	433	942	82	44	126	408	404	812	999	881	1880
15 a 34	1928	1659	3587	228	151	379	1135	861	1996	3291	2671	5962
35 a 64	1293	1035	2328	177	140	317	859	546	1405	2329	1721	4050
65 o més	142	110	252	9	8	17	15	32	47	166	150	316
Total	3872	3237	7109	496	343	839	2417	1843	4260	6785	5423	12208

Font: Idescat. Padró continu

En concret, les dades en el rang de 25 a 49 anys mostren que al 2007 hi ha 4.315 homes immigrants de 25 a 49 anys per 3.130 dones immigrants en aquest rang d'edat. Les dades de 2001 estaven més equilibrades en aquesta franja, 1.485 homes i 1.021 dones. Aquest fet ha contribuït de forma important a que el nombre d'homes hagi crescut en major mesura que el de dones de 2001 a 2007

A banda d'aquest aspecte, analitzant el gràfic de piràmide de població es constata que respecte a l'any 2001 la població ha augmentat en tots els trams d'edat, incloent els esglaons més joves a excepció del de 15 a 24 anys. La piràmide de població de 2007 presenta una base més ampla que la de 2001.

Gràfic 16- Piràmide de població per edats i sexe. Any 2007 respecte a 2001

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

Aquest eixamplament en la base i el seu tronc ha suposat que l'índex d'envelliment s'hagi reduït, especialment a partir de l'any 2003, i que segons dades de l'Idescat al 2006 era de 135 i al 2007 133, valors similars al de l'any 1995.

Taula 17- Índexs d'envelliment i sobre envelliment. Anys 1995 a 2006

Any	Índex d'envelliment	Índex de sobreenvelliment
2007	133	13
2006	135	12
2005	140	11
2004	144	11
2003	150	11
2002	151	11
2001	151	11
2000	154	11
1999	154	11
1998	152	11
1997	147	11
1996	141	11
1995	134	10

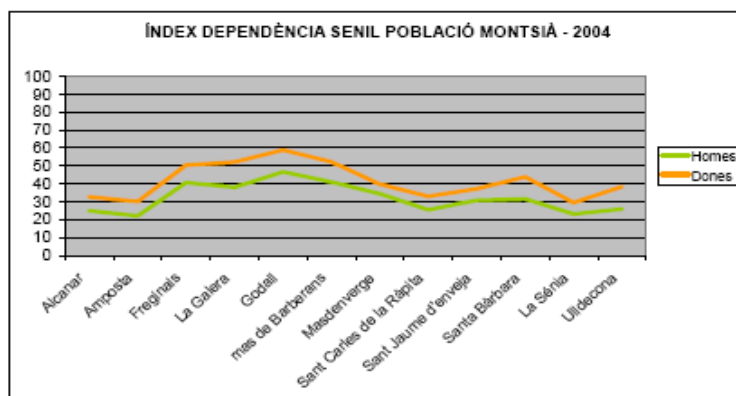
Font: Idescat. Padró continu

Índex d'envelliment. Quocient entre el nombre de persones de 65 anys i més i el nombre de joves menors de 15 anys.

Índex de sobreenvelliment. Quocient entre el nombre de persones de 85 anys i més i el nombre de persones de 65 anys i més.

No obstant aquesta disminució percentual del col·lectiu de 65 o més anys, les dades encara reflecteixen una tendència general cap a l'envelliment de la població, a l'igual que succeeix en la societat catalana i espanyola. En aquest sentit, l'índex de sobreenvelliment ha augmentat en els darrers anys portat per la inèrcia que marcava l'estructura de població de la darrera dècada.

Analitzant la situació per municipi, s'observa que hi ha un major índex de dependència senil en els pobles petits. *“La població està bastant envellida, hi ha molta gent gran.”*

Font: Publicat per Equal Igual Dader en base a dades del Cens de Població

4.2.4. Estat civil de la població

El 53% de la població es troba casada segons dades de 2001. Entre els homes hi ha un major nombre d'homes solters, en especial a partir del 25 anys i fins als 65 anys. I entre les dones es destaca una alta proporció de persones vídues que arriba al 12%, fet que s'explica, com es veu més endavant, perquè compten amb una major esperança de vida.

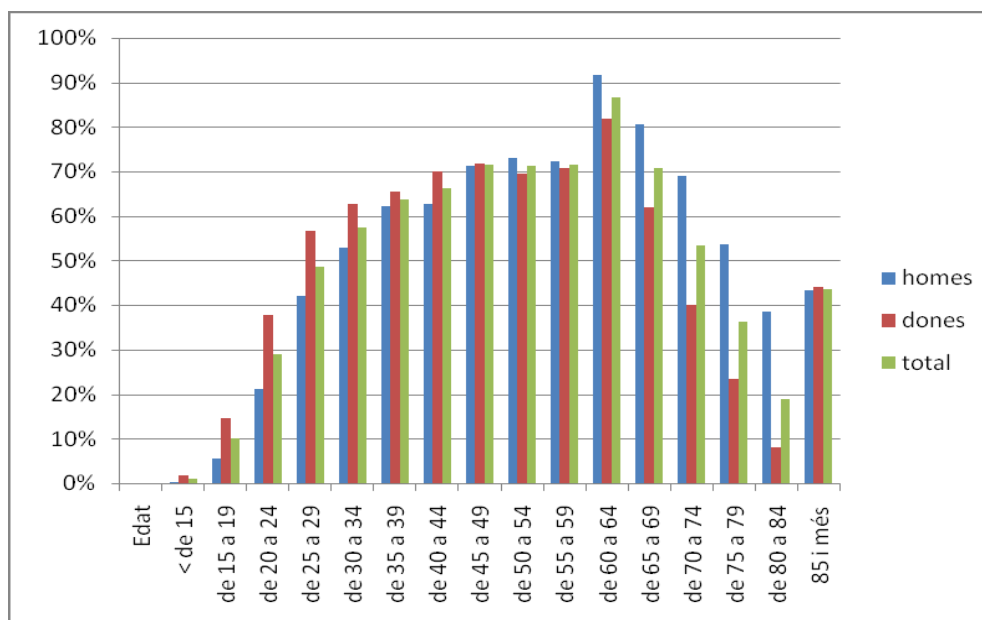
Taula 18- Estat civil de la població per sexes. Any 2001

Edat	Solters/Solteres			Casats/Casades			Vidus/Vídues		Total
	Homes	Dones	total	homes	Dones	total	homes	dones	
< de 15	3.932	3.838	7.770	0	0	0	0	0	0
de 15 a 19	1.677	1.548	3.225	5	27	32	0	1	1
de 20 a 24	2.167	1.816	3.983	128	310	438	0	1	1
de 25 a 29	1.769	1.033	2.802	687	1.083	1.770	1	7	8
de 30 a 34	947	454	1.401	1.386	1.535	2.921	4	17	21
de 35 a 39	468	263	731	1.603	1.631	3.234	6	21	27
de 40 a 44	306	152	458	1.625	1.552	3.177	6	38	44
de 45 a 49	203	92	295	1.490	1.515	3.005	10	47	57
de 50 a 54	174	66	240	1.418	1.387	2.805	16	83	99
de 55 a 59	111	62	173	1.334	1.246	2.580	26	113	139
de 60 a 64	116	61	177	1.192	1.133	2.325	43	168	211
de 65 a 69	122	86	208	1.312	1.232	2.544	93	350	443
de 70 a 74	109	77	186	1.208	1.030	2.238	125	483	608
de 75 a 79	60	98	158	897	616	1.513	163	646	809
de 80 a 84	38	64	102	471	275	746	151	608	759
85 i més	15	59	74	221	83	304	230	610	840
Total	12.214	9.769	21.983	14.977	14.655	29.632	874	3.193	4.067
%	44%	35%	39%	53%	53%	53%	3%	12%	7%

Font: Institut d'Estadística de Catalunya. Cens de població 2001.

Per trams d'edats es veu que les dones es casen més joves que els homes. Un 38% de les dones entre 20 i 24 anys es troba casada i a partir dels 25 anys aquest percentatge és superior al 50%. Aquesta situació és similar a la que presenten les dades de 1991 i 1996, recollides en el projecte Equal Dader.

Taula 19- Percentatge de dones casades i homes casats respecte al total de població. Any 2001.

Font: Elaboració pròpia a través de dades de l'Idescat

L'estadística de naixements per edat de la mare al 2006 mostra un patró similar al de la província de Tarragona. L'edat mitjana de la mare és lleugerament inferior respecte al conjunt de Catalunya.

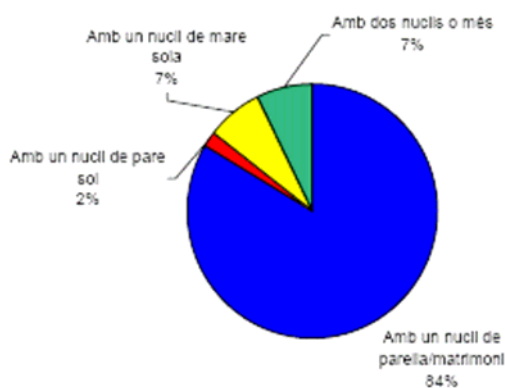
Taula 20- Naixements segons edat de la mare. Any 2007

Naixements. Edat de la mare	<15	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	≥45	no consta	Total
Montsià	-	16	91	194	258	124	26	-	-	709
	0,0%	2,3%	12,8%	27,4%	36,4%	17,5%	3,7%	0,0%	0,0%	
Tarragona	1	245	1 062	2 360	3 137	1 486	260	21	-	8 572
	0,0%	2,9%	12,4%	27,5%	36,6%	17,3%	3,0%	0,2%	0,0%	
Catalunya	20	1 740	7 923	20 456	32 036	16 713	2 883	226	80	82 077
	0,0%	2,1%	9,7%	24,9%	39,0%	20,4%	3,5%	0,3%	0,1%	

Font: Idescat. Padró continu

Avançant-nos en l'anàlisi de la tipologia de llar, observem que la dependència infantil recau principalment sobre els nuclis de parella/matrimoni.

Taula 21- Tipologia de llars que tenen un o més menors. Any 2001

Font: Equal Igual Dader en base a dades del Cens de Població

Són els matrimonis i les parelles de fet els qui s'ocupen de respondre de la dependència infantil/juvenil dels fills i filles i també posteriorment, quan han finalitzat amb els fills i filles, encarregar-se de la dependència madura/senil del pare i/o la mare. àvies.

“Són dones que no treballen... són dones que encara estan a casa, que han cuidat primer dels nens i després dels pares i que com ha molt van al camp a treballar”

L'anàlisi dels índexs de dependència mostra que els valors es mantenen estables des del 2001. S'observa un lleuger augment en l'índex de dependència juvenil des del 2001 com a conseqüència del major nombre de naixements dels darrers anys. D'altra banda l'índex de dependència senil ha disminuït influenciat per l'augment de població com conseqüència de l'arribada d'immigració estrangera.

Taula 22- Índexs de dependència. Anys 2001 a 2007

Any	Índex de dependència juvenil	Índex de dependència senil	Índex de dependència global
2007	nd	Nd	Nd
2006	21	28	49
2005	20	29	49
2004	20	29	48
2003	20	30	50
2002	20	31	51
2001	20	31	51

Font: Idescat. Padró continu

Índex de dependència juvenil: quocient entre el nombre de joves menors de 15 anys i el nombre de persones de 15 a 64 anys.

Índex de dependència senil: quocient entre el nombre de persones de 65 anys i més i el nombre de persones de 15 a 64 anys.

Índex de dependència global: relació de la població major de 64 anys i els menors de 15 anys respecte al grup comprès entre ambdues edats. Mesura la càrrega que per a la població en edat de treballar representa la població en edats dependents.

Per tal d'afrontar la cura dels col·lectius dependents es requereix sensibilitat social i recursos de suport per alleugerar la càrrega. Són les dones les que se n'ocupen majoritàriament i sovint hi dediquen una part massa gran de la seva vida personal.

“La dona és la que porta la casa, la que cuida l'alimentació, la salut de la família. (...) La dona és el pilar fonamental”

“La dona és la cuidadora formal de la gent gran”

“Les iaies són vitals. Són les que cuiden del nets i netes”.

“Les dones més grans han treballat i treballen al camp en el negoci familiar des de fa molts anys però la seva feina no està reconeguda. Ho combinen amb les tasques de la llar i la cura dels col·lectius dependents”.

En aquest punt s'identifica un focus important de treball polític i social per equilibrar la igualtat d'oportunitats que permeti un desenvolupament vital de les dones que no es dediqui exclusivament a la cura de les persones dependents.

El canvi de mentalitat per introduir la corresponsabilitat de les feines domèstiques entre homes i dones, d'una banda, i la dotació de serveis d'atenció a les persones que faciliti el tenir cura dels infants i les persones grans són dos aspectes fonamentals i s'analitzen en major profunditat a l'apartat 4.4.5. Conciliació de la vida personal, familiar i laboral.

D'altra banda, reprenent l'anàlisi del grup de població de més de 65 anys observem que el percentatge de dones vídues arriba al 40%. Aquesta dada és només un indicador parcial de l'existència d'un col·lectiu més ampli que és el de les persones grans que viuen soles, majoritàriament dones, que habitualment compten amb pocs recursos econòmics i que tenen un risc d'exclusió social alt.

Hi ha més dones grans que viuen soles (generalment vídues) que homes. Normalment viuen soles fins que es valen per elles mateixes i quan no les filles es fan càrrec, les porten a viure amb elles. En alguns casos, la família viu als pobles del voltant i van a visitar-les sovint i estan per qualsevol urgència. Hi ha alguns casos on la família està més lluny (per exemple Barcelona) i quan no es valen per elles mateixes els porten a una residència.

Segons el Cens de Població de 2001 hi havia al Montsià més de 1.552 dones majors de 65 anys que viuen soles, de les quals 1.308 són vídues. Si tenim en compte que la dona ha treballat tota la seva vida en activitats agrícoles però no de forma reconeguda o de forma intermitent, havent de deixar-ho per ocupar-se dels nens i nenes, avis i àvies, a l'hora de jubilar-se es troba que no compta amb la pensió de jubilació. Les

dones vídues només compten amb la pensió de viduetat que acostuma a ser molt minsa. En aquest sentit el risc d'exclusió social per motius econòmics és alt entre les dones de 65 o més anys, però la xarxa social i solidària amb la que compten al seu municipi: familiars, veïns i amics, fa de contenció d'aquesta exclusió social.

4.2.5. Estructura de la llar

Segons les darreres dades disponibles del Cens de població 2001, l'estructura de les llars a la comarca del Montsià és similar a la de la província de Tarragona i al global de Catalunya.

Taula 23- Estructura de les llars. Any 2001.

Llars familiars	llars unifamiliars								llars plurifamiliars		Total	%
	sense nucli		amb nucli		2 o més nuclis		total					
Montsià	517	3%	15 164	74%	598	3%	16 279	80%	94	0%	16 373	80%
Tarragona	5 403	2%	159 794	73%	5 185	2%	170 382	78%	873	0%	171 255	78%
Catalunya	64 121	3%	1 684 102	73%	44 869	2%	1 793 092	77%	10 373	0%	1 803 465	78%

Llars no familiars						Totes les llars	
Unipersonals		%	2 o més persones		%	total	%
Montsià		3 808	19%	214		4 022	20%
Tarragona		46 222	21%	2 168		48 390	22%
Catalunya		484 624	21%	27 767		512 391	22%

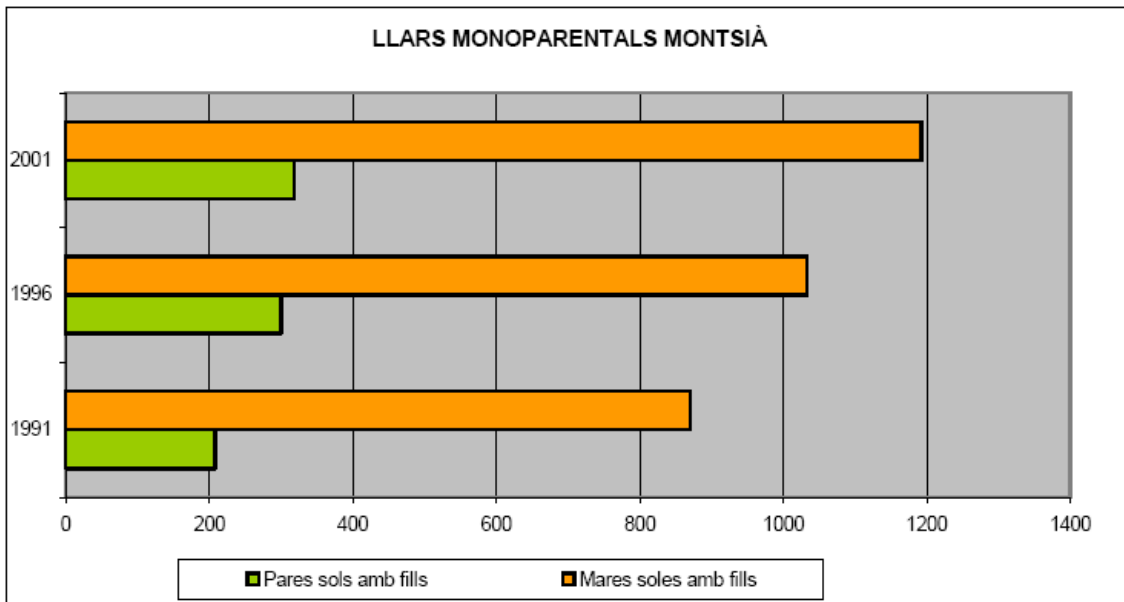
Font: Institut d'Estadística de Catalunya. Cens de població 2001.

També segons dades extretes d'aquest cens, l'ocupació mitjana és de 2,82 persones per llar.

Dintre del les llars unipersonals, cal considerar específicament a les dones grans que viuen soles, sovint amb pocs recursos econòmics i per tant en risc d'exclusió social (segons el Cens de Població de 2001 hi havia al Montsià més de 1.552 dones majors de 65 anys que viuen soles, de les quals 1.308 són vídues).

També pel mateix motiu, cal considerar les llars monoparentals donat que en aquestes llars només entra un sou familiar, obligant al membre principal a treballar, pel que s'accentuen les dificultats per conciliar la vida personal, familiar i laboral.

Gràfic 24- Evolució de llars monoparentals. Anys 1991-1996-2001

Llars monoparentals al Montsià. Any 2001. Font: Equal Igual Dader

Segons dades d'Equal Igual Dader, al 2001 hi havia més de 1.500 llars monoparentals al Montsià, de les quals gairebé un 80% correspon a mares soles amb fills i només el 20% a pares sols amb fills.

4.4. Salut i Qualitat de vida

4.4.1. Salut de la població

En quant a la salut de la població, l'anàlisi qualitatiu realitzat mostra que en general l'estat de salut de la població del Montsià es considera bo i que els seus hàbits de vida són saludables. L'alimentació es considera que és natural i tradicional.

No obstant, es destaca un major incidència en malalties degeneratives relacionades amb els óssos (artrosi i fibromiàlgia) que afecten sobretot a les dones adultes i grans. Aquesta característica no és present només a la comarca del Montsià sinó que també és present a tota la demarcació de les Terres de l'Ebre.

Les opinions qualitatives recollides permeten identificar que aquest tipus de malalties poden ser conseqüència de la càrrega de treball física que comporten les feines del camp i els treballs de cura dels col·lectius dependents.

“Les dones van molt carregades”

“(...)artrosi sobretot en gent gran, com a conseqüència potser de l'alimentació i les feines del camp.”

La malaltia de la fibromiàlgia és una denominació relativament nova i que ha identificat persones malaltes que no estaven reconegudes. En els darrers anys la preocupació ja existent referent a aquesta malaltia ha anat en augment degut a que cada cop es diagnostica en dones més joves.

En aquest sentit, l'Associació de Fibromiàlgia i Fatiga Crònica comarcal i l'Assemblea Territorial de Dones de les Terres de l'Ebre està realitzant accions destacables per a donar a conèixer la problemàtica d'aquesta malaltia perquè es faci recerca i es millori la qualitat de vida de les persones que la pateixen.

Per altra banda, en quant a la salut mental es destaquen els següents problemes:

- Problemes d'ansietat i depressió en persones grans.
- Problemes de salut mental en persones grans derivats de les malalties degeneratives com la fibromiàlgia.
- Problemes d'ansietat i depressió en cuidadores de persones dependents.
- Problemes d'ansietat i depressió en dones majors de 40 anys que no poden trobar feina.
- Problemes d'estrès entre les dones joves per conciliar la vida personal, familiar i laboral.

Des d'alguns consultoris i CAP es donen xerrades sobre hàbits saludables, mètodes de relaxació, ansietat, depressió, assessorament sobre alimentació i dietes i també en algun cas sobre salut psíquica per a dones cuidadores. També des de serveis socials i el SIAD es deriven casos cap a la unitat de salut mental, que està preparada per fer un tractament específic.

A través d'aquest assessorament es treballa alguns dels problemes de salut de les dones. No obstant, s'ha detectat la necessitat específica d'informació en quant a les malalties degeneratives (què són, com es tracten, mètodes de prevenció), especialment per als casos d'artrosi i fibromiàlgia, que tenen un alt índex d'incidència entre les dones adultes i grans de la comarca. Específicament, s'ha detectat la necessitat de cursos de formació per a dones cuidadores.

Les opinions qualitatives recollides expressen que la població està informada en temes de salut. La preocupació per la salut es manifesta entre les dones de la comarca, i durant la fase qualitativa s'ha detectat la voluntat de continuar realitzant cursos sobre alimentació i hàbits saludables de vida. En referència això, es demanda la realització de cursos sobre tècniques de relaxació, xerrades "pensar en positiu", cursos sobre tècniques de control mental com la riureteràpia, ioga, tai-txi, entre d'altres.

També, en alguns casos es considera convenient donar un major suport des de l'administració per a casos específics, especialment en aquells casos relacionats amb la manca de recursos econòmics i de dones majors de 40 anys amb dificultats per trobar feina.

4.4.2. Serveis i infraestructures sanitàries

En referència a serveis i infraestructures sanitàries, la comarca del Montsià actualment compta amb l'Hospital Comarcal situat a Amposta i l'Institut Pere Mata de Salut Mental. Fins fa pocs anys només es comptava com a centre de referència amb l'Hospital Verge de la Cinta situat a Tortosa.

Existeixen Centres d'Atenció Primària en 7 municipis (Alcanar, Amposta, Santa Bàrbara, Sant Carles de la Ràpita, La Sénia i Ulldecona) i consultoris municipals en tots els municipis. Tots els consultoris compten com a mínim amb un metge i infermera ATS. En quant al seu funcionament, les opinions qualitatives recollides donen una valoració positiva. També es considera que el servei d'ambulàncies funciona correctament.

L'únic inconvenient detectat és que als pobles de Freginals, Godall, La Galera, Mas de Barberans i Masdenverge el consultori no té servei en cap de setmana. A banda en

cap de setmana tampoc hi ha servei d'autobusos per dirigir-se a altres consultoris mèdics.

També apareixen problemes associats a les consultes de metges especialistes, que suposen un desplaçament cap a Tortosa i Amposta. En aquests casos es destaca que hi ha mala combinació de transport públic per arribar-hi, el que fa que suposi perdre gairebé tot el dia. En alguns casos, per exemple ginecòleg – planificació familiar, els metges van també a donar servei als CAP dels municipis.

En quant a l'atenció hospitalària, a banda dels hospitals de Tortosa i Amposta, també és molt freqüent desplaçar-se a hospitals de la província de Tarragona i de la resta de Catalunya. En aquest sentit, si comparem la situació amb la de la província de Tarragona i Catalunya, observem que la disponibilitat de nombre de llits per 1.000 habitants és de 2,5 al Montsià enfront 4,7 pel total de Catalunya.

Taula 25- Llits hospitalaris⁽¹⁾. Any 2007.

	Llits d'aguts	Llits socio-sanitaris	Llits psiquiàtrics	Llits Incubadores	Total llits	Llits per 1.000 hab.	Llits d'aguts per 1.000 hab.
Montsià	41	85	42	-	168	2,5	0,6
Tarragona	1 559	1 313	1 014	50	3 936	5,2	2,1
Catalunya	17 984	10 708	4 627	424	33 743	4,7	2,5

Font: Generalitat de Catalunya. Departament de Salut. Direcció General de Recursos Sanitaris.

(1) Les dades provenen del Registre de centres, serveis i establiments sanitaris. S'hi inclouen les comunitats terapèutiques de drogo-dependències.

En aquest sentit una de les principals necessitats identificades és també afavorir el transport públic cap a aquestes infraestructures externes, principalment augmentant la freqüència dels serveis de transport. També s'ha detectat una demanda de millora de l'eficiència dels serveis, donat que quan es realitzen visites els temps d'espera són força elevats i això planteja dificultats per a compatibilitzar la vida personal, familiar i laboral.

4.4.3. Serveis específics d'atenció a les dones

Com a serveis més específics per a la dona, es destaquen el Programa d'Atenció a la Salut Sexual i Reproductiva (PASSIR), el Servei d'Informació i Atenció a les Dones (SIAD) i el Centre d'Intervenció Especialitzada (CIE).

4.4.3.1. Programa d'Atenció a la Salut Sexual i Reproductiva (PASSIR)

El Programa d'Atenció a la Salut Sexual i Reproductiva (PASSIR) té la seva unitat central al CAP Baix Ebre de Tortosa i a la comarca del Montsià disposa d'unitats perifèriques als CAP's d'Alcanar, Amposta, La Sénia, Sant Carles de la Ràpita i

Ulldecona. També podem trobar consultoris de llevadores a Alcanar, Amposta, Santa Bàrbara i Sant Carles de la Ràpita.

Dintre del Programa d'atenció a la salut sexual i reproductiva s'inclouen els següents serveis:

- Consulta de Tocologia: que inclou control i seguiment d'embaràs, determinacions analítiques, ecografies, diagnòstic prenatal, rova de benestar fetal antepart (TNS).
- Consulta de Ginecologia: prevenció i assistència de les malalties ginecològiques, prevenció i tractament de les malalties de transmissió sexual (MTS), estudis inicials d'esterilitat.
- Consulta de Planificació Familiar: orientació i seguiment dels mètodes contraceptius (DIU, píndoles contraceptives, lligadura de trompes, vasectomia), assessorament sobre ILE, educació Sanitària.
- Consulta de Prevenció del Càncer Ginecològic i Mamari: Prevenció i diagnòstic del càncer femení, citologia cervicovaginal, mamografies.
- Consulta de Menopausa: orientació, prevenció i assistència de la simptomatologia de la menopausa, valoració del risc cardiovascular i de la osteoporosi.
- Consulta de Puerperi: seguiment del puerperi al domicili i a la consulta, consulta d'alletament, consulta de postpart.
- Consulta Psicosexual: teràpia afectivo-sexual, teràpia de parella, suport psicològic en el tractament de la menopausa, suport psicològic a les dones histerectomitzades i mastectomitzades.
- Educació Sanitària: servei d'orientació i informació sexual dirigida als joves, informació sobre mètodes contraceptius, educació materna i preparació per al part a les dones embarassades.

4.4.3.2. Servei d'Informació i Atenció a les Dones i Centre d'Intervenció Especialitzada

Actualment la comarca del Montsià compta amb dos serveis específics dedicats a la dona, el Servei d'Informació i Atenció a les Dones (SIAD) i el Centre d'Intervenció Especialitzada (CIE). Aquest últim dona cobertura a totes les Terres de l'Ebre però té la seva seu a Amposta.

El consell comarcal del Montsià, des de la seva àrea d'atenció a les persones, porta aproximadament des del 1998 treballant en l'atenció individualitzada a les dones de la comarca. En aquest sentit, ja l'any 1998 es treballava des del Servei Comarcal d'Atenció a les Dones i Infants en Situació de Maltractament (SCADIM). L'atenció que

s'oferia des d'aquest servei era d'una dedicació de 5 hores cada quinze dies, i es trobava centrada exclusivament en l'assessorament jurídic.

En posterioritat a la creació d'aquest servei, cap a l'any 2000, es creà el Servei Comarcal d'Atenció i Assessorament a la Dona (SCAAD). En aquest cas, s'ampliava l'atenció jurídica a la psicològica, des de la qual s'oferia un treball de contenció i acompanyament inicial, dirigit sobretot a aquelles dones que es veiessin involucrades en situacions de violència masclista i a les seves filles i fills.

L'any 2005, la URV, el Consell Comarcal del Montsià i tots els Ajuntaments de la comarca, inicien un estudi al respecte de la situació de les dones al Montsià. Aquest estudi es va fer en el marc d'un programa Equal, finançat per la Unió Europea. L'any 2007 es publiquen les conclusions d'aquest estudi.

Una de les principals necessitats que l'esmentat estudi deixa en evidència és la manca de recursos adreçats a dones existents a la comarca, a més de la necessitat d'oferir informació i assessorament a les dones del Montsià.

Finalment al març de 2007, el Consell Comarcal del Montsià posa en marxa el Servei d'Informació i Atenció a les Dones del Montsià.

Els objectius específics del SIAD són:

- Oferir informació integral a les dones sobre els seus drets i l'exercici dels mateixos.
- Proporcionar a les dones orientació i assessorament sobre temes que poden ser del seu interès
- Facilitar atenció i assessorament a situacions de discriminació per raó de sexe, ja sigui en l'àmbit públic o el privat.
- Treballar amb la comunitat i el teixit associatiu femení la realització d'accions que visibilitzin les aportacions de les dones, tot i facilitant el seu empoderament.
- Dinamitzar i impulsar la coordinació i col·laboració amb els grups i organitzacions de dones, tot oferint recursos que facilitin la implementació de les seves activitats.
- Assessorar, orientar i realitzar una primera atenció a dones en situacions de violència, abraçant totes les tipologies de les violències que poden rebre les dones pel fet de ser-ho.
- Coordinar la seva actuació amb el Centre d'Intervenció Especialitzat de referència
- Realitzar activitats de sensibilització social.

Tot i que el servei específic del SIAD és relativament nou, s'han realitzat molts esforços per donar a conèixer la seva existència i els serveis que ofereix al territori, mitjançant reunions amb els Ajuntaments, amb les associacions de dones, amb els directors i directores dels centres educatius de la comarca i amb altres serveis comarcals. En canvi, amb els tallers i entrevistes realitzades per la diagnosi dels diferents plans que s'han elaborat a la comarca, s'ha detectat que tot i que el personal dels Ajuntaments sí que coneix el servei i es té clar quina és la seva funció i els seus serveis, les dones que no pertanyen a associacions no el coneixen. En aquest sentit s'ha de continuar amb aquesta tasca de difusió que ha d'incidir més amb la població en general.

“Seria bo que es vaigués als pobles una vegada a l'any a explicar les coses que fa el SIAD. Els tríptics, hi ha molt poca gent que els llegeix i menys, que els agafa. El que més funciona és el boca a boca”

També s'ha detectat, que degut a aquesta manca d'informació, les dones que no coneixen el servei o que només l'han sentit anomenar, l'associen a un servei de serveis socials només destinat a dones amb pocs recursos. Aquesta concepció equivocada del servei es corregirà amb la difusió i informació que es proposa en l'apartat d'actuacions.

En quant a l'ús que es fa del SIAD, mitjançant la Memòria de l'any 2007 i les dades recollides fins a l'agost del 2008, destaca que hi hagut un augment del l'ús d'aquest servei la qual cosa constata que la tasca de difusió feta ha donat resultats i que s'ha de continuar en aquesta direcció. Però les dades assenyalen que els municipis que en fan un major ús són Amposta i Sant Carles de la Ràpita que són els municipis amb major població i una major proximitat a la ubicació del servei. En el cas dels municipis més petits i més allunyats el seu ús és encara baix. Hi ha municipis de l'interior de la comarca que encara tenen la concepció mental de Tortosa com a centre de serveis, recursos i infraestructures i Amposta encara, molts cops, no s'associa com a centre d'aquests mateixos serveis.

Entre les activitats realitzades pel SIAD, es destaca l'organització de l'esposició *Dones en la memòria, cronologia d'un esforç* amb l'objectiu de recuperar la memòria històrica en quant a l'aportació del col·lectiu femení a la comarca al llarg de la nostra història recent. Per altra banda, també es destaca el projecte de col·laboració amb les associacions de dones del Montsià per a oferir formació a nivell general de temes de caràcter jurídic i psicològic. Durant el 2007 es van oferir les següent xerrades:

- Cos i autoestima

- Violència masclista: causes i conseqüències
- La depressió i ansietat: què és i com es pot treballar
- Trastorns alimentaris: què són i com afrontar-los
- Aspectes generals sobre tractament jurídic de separacions i divorcis
- Aspecte generals sobre la nova Llei d'Igualtat de gènere
- Aspectes importants a l'hora de dur a terme un procés de recerca de feina

Com ja s'ha comentat, des del 1998 el Consell Comarcal del Montsià ofereix serveis per a dones i infants en situació de maltractament i és des d'aquest punt, i del compromís polític i tècnic amb aquesta realitat social, que al 2007 es va crear el Centre d'Intervenció Especialitzada (CIE) gestionat per la Fundació Privada Montsià i que depèn del Departament d'Acció Social i Ciutadania de la Generalitat de Catalunya. Aquest centre ofereix cobertura al conjunt de les Terres de l'Ebre i té la seva seu social a Amposta.

Els CIE són centres especialitzats que ofereixen una atenció integral i recursos al procés de recuperació i reparació a les dones que han estat o estan en situació de violència masclista i les seves filles i fills a càrrec. Així mateix incideixen en la prevenció, sensibilització i implicació comunitària. Els objectius del CIE són:

- Oferir a les dones i a les seves filles i fills una informació de qualitat sobre els recursos de la xarxa pública i associativa.
- Proporcionar a les dones i a les seves filles i fills una atenció social i terapèutica especialitzada i continuada en relació al procés de violència viscut.
- Adequar el model d'intervenció social, legal i terapèutic al procés de les dones que han patit o pateixen violència.
- Potenciar programes específics i integrals de prevenció, assistència i reparació.
- Treballar coordinadament amb els serveis externs, atenent el procés específic de cadascuna de les dones.

I les seves actuacions principals van encaminades a:

- Atendre les demandes que presentin les dones en els diferents aspectes (psicològic, jurídic, social, laboral...) tot garantint el respecte i la confidencialitat.
- Acompanyar la dona en la presa de decisions i en el procés de recuperació, així com decidir o no, de l'accés a d'altres recursos.
- Tramitar ajuts específics (d'habitatge, econòmics, educatius...) quan sigui convenient.

- Dissenyar i dur a terme programes de recuperació bio-psico-social de llarga durada, per tal de poder reparar les danys ocasionats per les diverses situacions de violència que contemplin l'atenció individual i grupal.
- Oferir als fills i filles de les dones que es troben en processos de recuperació, un espai terapèutic amb l'objectiu de minvar l'impacte del dany patit, tot prevenint la transgeneracionalitat de la violència.
- Establir les coordinacions precises amb tots els serveis i recursos complementaris per tal de garantir el procés de recuperació de cada dona, oferint col·laboració, informació i assessorament.
- Realitzar un seguiment individualitzat de tots els casos que requereixin de derivacions específiques.
- Participar i col·laborar en iniciatives comunitàries de prevenció i sensibilització de les violències envers les dones.

Actualment només existeixen 3 CIE al conjunt de Catalunya, al Gironès, al Baix Llobregat i a les Terres de l'Ebre. Com ja hem dit, el CIE de les Terres de l'Ebre va entrar en funcionament al maig del 2007 i a rebre casos al setembre. Des de llavors la seva progressió ha anat en augment, no perquè els casos de violència masclista hagin augmentat sinó perquè s'ha fet una important feina de coordinació amb els diferents serveis de derivació per donar a conèixer les funcionalitats del CIE. Actualment els diferents professionals que hi formen part estan treballant a bon ritme i amb una progressió a l'alça.

Les especificitats de violència masclista no difereixen de les de la resta de Catalunya i, per tant, no existeix un perfil concret de dona víctima de maltractaments.

“Lo perfil que a vegades es parla que és dona immigrant, usuària de serveis socials no és cert en maltractament. Quan es treballa en maltractament et trobes tots els perfils de dona”

Per altra banda, no hi ha una tipologia de maltractament específic, és a dir, no hi ha més maltractament físic, que psicològic o sexual. El maltractament psicològic es visualitza menys i és més difícil que es pugui arribar a detectar però igualment hi ha casos.

Existeix sensibilització sobre el tema de violència masclista a la comarca. Els mitjans de comunicació i les campanyes de difusió hi han ajudat molt i ha arribat la informació a tots els municipis per petits o rurals que siguin. El fet que a la comarca del Montsià hi hagi una xarxa social forta al voltant de totes les persones fa que quan una dona és víctima de violència masclista, molts cops es detecta des dels familiars i/o amigues i

amics i com la sensibilització vers el tema és alta, són aquestes i aquests els que animen i recolzen a la víctima per anar a demanar ajuda.

“A la dona se li ofereix una perspectiva de molts professionals i en diferents àmbits. El fet de poder intervenir en molts aspectes, se l’ajuda a superar l’aspecte traumàtic dels maltractaments però també se l’ajuda a buscar feina, se l’ajuda amb les filles i fills, etc. I amb tot això implica una feina on la dona té la sensació que s’està avançant i això és molt important”

En matèria de sensibilització el SIAD ha impulsat un projecte per realitzar accions de prevenció de violència masclista en el si dels centres escolars del Montsià, juntament amb l’Àrea de Joventut del Consell Comarcal del Montsià, la Fundació Privada Montsià i l’Escola de l’Esplai de Tarragona. En aquest sentit, s’ha realitzat un curs monogràfic sobre *Prevenció de Violència Masclista en el Món Educatiu*, impartit conjuntament pel SIAD, Àrea d’Immigració i Àrea de Mediació Comunitària del Consell Comarcal. Aquest monogràfic s’ha portat a terme en el marc del Curs de formació a Monitors i Monitores de Lleure en diferents municipis de la comarca.

4.4.4. Serveis socials

Segons l’article 16, de la Llei de Serveis Socials 12/2007, d’11 d’octubre, els Serveis Socials Bàsics són el primer nivell del sistema públic de serveis socials i la garantia de més proximitat als usuaris i als àmbits familiar i social. Tenen un caràcter polivalent, comunitari i preventiu per fomentar l’autonomia de les persones perquè visquin dignament, atenent les diferents situacions de necessitat en què es troben o que es puguin presentar.

Les funcions dels Serveis Socials Bàsics són:

- Detectar les situacions de necessitat personal, familiar i comunitària
- Oferir informació, orientació i assessorament a les persones amb relació als drets i els recursos socials i a les actuacions social a què poden tenir accés.
- Valorar i fer els diagnòstics social, socioeducatiu i sociolaboral de les situacions de necessitat social
- Proposar i establir el programa individual d’atenció (PIA) a la dependència i de promoció de l’autonomia personal
- Revisar el PIA quan correspongui
- Acomplir les actuacions preventives, el tractament social o socioeducatiu i les intervencions necessàries en situacions de necessitat social i fer-ne l’avaluació
- Intervenir en els nuclis familiars o convivencials en situació de risc social

- Impulsar projectes comunitaris i programes transversals
- Prestar serveis d'ajuda a domicili, teleassistència i suport a la unitat familiar o de convivència
- Prestar serveis d'intervenció socioeducativa no residencial per a infants i adolescents
- Promoure mesures d'inserció social, laboral i educativa
- Aplicar protocols de prevenció i d'atenció davant de maltractaments a persones dels col·lectius més vulnerables
- Gestionar la tramitació de les prestacions econòmiques
- Coordinar-se amb serveis socials especialitzats, etc
- Informar a petició de jutges i fiscals sobre la situació personal i familiar de persones afectades per causes judicials.

Segons les entrevistes qualitatives, es desprèn que les usuàries de serveis socials són principalment dones, majoritàriament dones cuidadores que hi van per casos de cura de col·lectius dependents, tot i que també accedeixen dones més joves que sol·liciten ajudes per a nens i nenes de 0 a 3 anys. La dona immigrant també es troba en aquest darrer perfil.

Els serveis que ofereix el Consell Comarcal en matèria d'atenció a les persones són el Servei d'Atenció Domiciliària, el Projecte "Xec Servei Montsià" i el Servei de Teleassistència.

El Servei d'Atenció Domiciliària consisteix en un conjunt d'accions que es realitzen bàsicament a la llar de la persona i/o família, entre les quals està proporcionar:

- Atencions personals
- Ajuda en la llar
- Suport social

El Servei d'Atenció Domiciliària té cura de la població dependent i la majoria d'accions desenvolupades són assistencials i de millora de la qualitat de vida, amb l'objectiu que aquestes persones puguin romandre i viure de manera autònoma al seu propi domicili. Aquest servei és semi gratuït o gratuït per a les persones que no tenen suficients recursos econòmics.

Els professionals que duen a terme aquestes accions són les treballadores familiars, i parlem en femení perquè totes les persones que s'hi dediquen a la comarca del Montsià són dones.

El projecte "Xec Servei Montsià" complementa el servei anterior amb la finalitat de cobrir les necessitats de la població en l'àmbit de l'atenció personal. Aquests xecs tenen un valor aproximat de 5 € que cada persona de la comarca pot utilitzar com a descompte en la contractació de serveis d'atenció a les persones amb algun tipus de dependència, bàsicament gent major i persones amb disminució. La sol·licitud es realitza als Serveis Socials del Consell Comarcal. Els serveis els presten empreses especialitzades en l'atenció de les persones que són habilitades pel Consell Comarcal i dinamitzen, d'aquesta manera, el mercat laboral i afavoreixen la creació d'empreses d'aquests tipus. Aquests projectes ajuden també a regular l'economia submergida, ofereixen serveis professionalitzats, ja que com s'ha dit, en alguns municipis aquestes activitats són realitzades per persones que treballen sense contracte laboral i sense cap titulació.

Els municipis que més han utilitzat els xecs servei són fins al moment Uldecona, Amposta, Masdenverge i Sant Jaume d'Enveja.

"quan no s'utilitza és pel preu, saben que igualment pagaran uns 11€ i que si agafen una dona en negre els hi cobra 9 € (...) se'ls explica que venen professionals que saben moure un malat i que si mai passa alguna cosa és la seva responsabilitat"

L'aplicació de la Llei de Dependència planteja alguns interrogants en quant permet escollir entre que vingui una cuidadora professional o que se n'ocupi una persona de la família cobrant una prestació.

"Ha d'haver un canvi de mentalitat en la gent cuidadora perquè sinó per molt recursos que hi hagin, és a dir, les cuidadores davant la prestació econòmica se'n van a buscar els diners."

El servei de teleassistència és un altre dels programes que facilita el Consell Comarcal del Montsià, en conveni amb la Creu Roja de Tarragona, destinat a persones que requereixen una atenció continuada per motius de salut o a aquelles que volen gaudir de la seva independència sense renunciar a la seva seguretat. El servei fa possible que prement un botó, els usuaris i les usuàries puguin entrar en contacte directe amb

la central receptora, la qual li donarà una resposta immediata i adequada durant les 24 hores del dia, assegurant una resposta ràpida en situacions d'emergència.

“Penso que es podria utilitzar més, però no s'utilitza pel preu (...) estem parlant de persones que viuen soles amb una pensió no molt alta (...) per altra banda, la Taula del Sénia ofereix un altre model de servei de teleassistència que es diu Mobiletel que és més econòmic, té cobertura dintre i fora del domicili i per tant té més acceptació.”

4.4.5. Conciliació de la vida personal, familiar i laboral

La dificultat per a la conciliació de la vida personal, familiar i laboral és un dels principals problemes identificats en l'anàlisi qualitatiu, i que especialment en el cas de les dones constitueix un fre per a la seva qualitat de vida.

La progressiva incorporació de les dones a l'educació superior i al treball productiu ha suposat un canvi fonamental, d'una banda per a iniciar el camí a recórrer cap a la igualtat d'oportunitats i d'altra perquè introdueix una necessitat de reorganització de les tasques familiars i canvis en les condicions en que dones i homes concilien la vida personal, familiar i laboral.

En aquest punt s'identifica un focus important de treball polític i social per equilibrar la igualtat d'oportunitats que permeti un desenvolupament vital de les dones. El canvi de mentalitat per introduir la corresponsabilitat de les feines domèstiques entre homes i dones, d'una banda, i la dotació de serveis d'atenció a les persones que faciliti el tenir cura dels infants i les persones grans són dos aspectes fonamentals per a la conciliació de la vida personal, familiar i laboral.

No obstant, val la pena reflexionar sobre que *“estem caminant cap a un alliberament de les dones d'una manera plena però no es sap si ho estem fent en lo sentit correcte. Ja que en lloc de compartir les tasques de la llar i de cura, lo que estem fent és generar nous serveis per suplantar lo que fins ara la dona havia assumit. En lloc de compartir lo que fem és externalitzar”*.

4.4.5.1. Corresponsabilitat de les feines domèstiques

La principal activitat de la dona del Montsià és el treball reproductiu. Com s'analitza més endavant un 35% de les dones de 16 i més anys es troba ocupada i entre la població inactiva, el col·lectiu de dones que es dedica a les feines de la llar és el més nombrós.

Segons l'anàlisi qualitatiu realitzat es corrobora que són les dones les que se n'ocupen majoritàriament de les feines domèstiques i també de la cura dels col·lectius dependents. Sovint hi dediquen una part massa gran de la seva vida personal.

“La dona és la que porta la casa, la que cuida l’alimentació, la salut de la família. (...) La dona és el pilar fonamental”

“La dona és la cuidadora formal de la gent gran”

“Les iaies són vitals. Són les que cuiden del nets i netes”.

“Les dones més grans han treballat i treballen al camp en el negoci familiar des de fa molts anys però la seva feina no està reconeguda. Ho combinen amb les tasques de la llar i la cura dels col·lectius dependents”.

Aquesta situació és la que s’ha vingut produint tradicionalment i entre les parelles joves es produeix una major col·laboració per part dels homes tot i que, en la majoria de casos, lluny de la corresponsabilitat plena.

“entre les parelles joves els homes ajuden més que abans, tot i que encara no estan al nivell de compartir, i s’ha de compartir, no ajudar”

“els homes i les dones han estat educats perquè la dona tingui la responsabilitat i el pes de les tasques de la llar i de la cura”

En aquest sentit, la feina a fer en termes de coeducació en l’educació de nens i nenes ha d’incidir en aquests aspectes de la corresponsabilitat de tasques per a ajudar a eliminar els estereotips de gènere. No obstant, a banda de l’escola, l’educació en l’àmbit familiar es també crucial per a abordar el problema. L’anàlisi quantitatiu realitzat per a la redacció del Pla Local de Polítiques de Dones de La Sénia, tot i ser un anàlisi puntual, permet veure que avui en dia existeixen estereotips de gènere en l’educació de xiquets i xiquetes.

4.4.5.2. Serveis d’ajuda a la conciliació familiar

En les entrevistes qualitatives quan es parla de serveis d’ajuda a la conciliació familiar, surt de forma recurrent els serveis a la gent gran. A la comarca del Montsià, les poblacions que disposen de centres de dia i residència d’avis i àvies són Amposta, La Sénia, Sant Carles de la Ràpita i Ulldecona. De la resta de municipis, només Freginals, Sant Jaume d’Enveja i Santa Bàrbara disposen d’un centre de respir familiar. Al municipi d’Alcanar s’està construint un centre de dia i residència d’avis i àvies i a Sant Jaume està previst en breu la construcció d’un centre de dia. Per tant, queden els municipis de Mas de Barberans, Godall, La Galera i Masdenverge que encara no disposen d’infraestructures d’aquest tipus.

Hi ha opinions que apunten que en aquest municipis de dimensió més petita s’hauria de seguir l’exemple de Freginals, es a dir, que els Ajuntaments impulsessin centres de respir familiar juntament amb associacions com pot ser l’Associació de familiars i malalts d’Alzheimer.

Per altra banda, en relació als serveis d'ajuda a l'atenció familiar també surt de forma recurrent l'ampliació de l'horari dels centres educatius. Tot i que hi ha molts centres educatius que disposen d'horari d'obertura avançada, n'hi ha menys que disposin de ampliació horària una vegada acabat l'horari lectiu a les 5 de la tarda. En aquests casos, els pares i mares utilitzen l'oferta privada d'activitats extraescolars que s'ofereixen per suplir els desfasament entre horari escolar i horari laboral.

Cal remarcar el paper de les àvies i avis en la conciliació de la vida laboral i familiar de les famílies, encarregades de tenir cura de les nenes i nens mentre els pares i mares estan treballant. Aquí també és important el paper de la dona, en aquesta cas, àvia que continua amb els rol de cura en una etapa de la vida en que no li correspondria. Aquest fet també produeix casos d'estrès i ansietat.

Els serveis de menjador són un altre servei que afavoreix la conciliació de la vida, personal i familiar. Aquest servei s'organitza en la majoria de casos des dels AMPA i suposa una millora en la qualitat de vida no només pels pares i mares sinó també per les iaies cuidadores.

“que vagin un o dos dies a la setmana està molt bé, perquè descarrega a les iaies i a més els nens s'acostumen a menjar sols”

Per últim, tots els municipis de la comarca disposa de llar d'infants, excepte Freginals.

4.4.6. Joves i Salut

S'ha detectat en l'anàlisi qualitativa una preocupació especial pel consum de drogues entre les persones joves. En aquest sentit, els tractaments per drogodependència al Montsià presenten un proporció similar als que es realitzen al total de Catalunya (2 de cada 1.000 habitants). Només es destaca un major nombre de tractaments, respecte a Catalunya, per Cocaïna (7 per cada 10.000 habitants).

Taula 26- Tractaments de drogodependència ⁽¹⁾. Any 2006.

	Heroïna	Cocaïna	Cànnabis	Tabac	Alcohol	Altres ⁽²⁾	Total	P
Montsià	23	50	7	-	48	-	128	
	0,03%	0,07%	0,01%	0,00%	0,07%	0,00%	0,19%	
Catalunya	1 899	3 740	659	872	6 133	690	13 993	
	0,03%	0,05%	0,01%	0,01%	0,09%	0,01%	0,19%	7

Font: Generalitat de Catalunya. Departament de Salut. Direcció General de Salut Pública.

(1) Nombre de tractaments iniciats a la Xarxa d'Atenció a les Drogodependències per lloc de residència del drogodependent i droga principal que motiva el tractament.

(2) S'hi inclouen opiàtics diferents de l'heroïna, estimulants diferents de la cocaïna, hipnòtics i sedants, al·lucinògens, inhalables i altres

El tema de les drogues, preocupa especialment en el cas de les dones, ja que *si bé en nombre total els homes són més consumidors de drogues que les dones, en els*

darrers anys s'observa que el increment del nombre de dones que consumeixen drogues és superior a l'increment del nombre d'homes que ho fan.

Un altre tema de preocupació especial entre el col·lectiu jove, i que afecta especialment a les dones, és el tema de la prevenció d'embarassos per evitar avortaments. En aquest sentit, s'observa que el nombre d'avortaments legals ha crescut de forma substancial sobretot al 2006, quan es registraven 107 avortaments. Contrastant aquesta dada amb el nombre de naixements, i comparant amb Catalunya, s'observa no obstant que la incidència dels avortaments és menor que al conjunt de Catalunya.

Taula 27- Evolució Interrupció Voluntària de l'embaràs ⁽¹⁾. Any 2002 a 2006.

	2002	2003	2004	2005	2006	Naixements
Montsià	67	72	49	79	107	
					15,09%	709
Catalunya	16 710	16 605	17 278	18 434	21 976	
					26,77%	82 077

Font: Generalitat de Catalunya. Departament de Salut. Direcció General de Recursos Sanitaris.
(1) Avortaments registrats a Catalunya segons residència de la dona.

4.4.7. Xarxa de comunicacions

El Montsià és una comarca amb unes necessitats altes de transport, tant per motius laborals com d'estudi. Segons dades de 2001, eren més de 6.000 treballadors i més de 1.600 estudiants els que havien de desplaçar-se fora de la comarca per motius de feina o estudis. També és molt freqüent desplaçar-se per accedir als serveis i infraestructures sanitàries, com s'ha vist anteriorment.

Taula 28- Desplaçaments residència-treball. 2001.

	Persones que es desplacen				
	Dins de la comarca/àmbit	A altres comarques/àmbits	Fora de Catalunya ⁽¹⁾	Des d'altres comarques/àmbits	Diferència atrets/generats ⁽²⁾
Montsià	18 175	5 031	1 050	1 473	- 4 608

Font: Institut d'Estadística de Catalunya. Cens de població 2001.

(1) Només es comptabilitzen les sortides.

(2) Els desplaçaments generats són els que fan les persones que es desplacen des del seu propi lloc de residència, tant si es queden en la mateixa comarca o àmbit com si se'n van fora. El desplaçaments atrets són aquells que tenen la destinació en la comarca, tant si tenen l'origen dins com fora.

Taula 29- Desplaçaments residència-estudi(1). 2001.

<i>Persones que es desplacen</i>					
	Dins de la comarca/àmbit	A altres comarques/àmbits	Fora de Catalunya ⁽²⁾	Des d'altres comarques/àmbits	Diferència atrets/generats ⁽³⁾
Montsià	1 349	1 491	143	178	- 1 456

Font: Institut d'Estadística de Catalunya. Cens de població 2001.

(1) Població de 16 anys i més. (2) Només es comptabilitzen les sortides.

(3) Els desplaçaments generats són els que fan les persones que es desplacen des del seu propi lloc de residència, tant si es queden en la mateixa comarca o àmbit com si se'n van fora. El desplaçaments atrets són aquells que tenen la destinació en la comarca, tant si tenen l'origen dins com fora.

En quant al mitjà emprat per realitzar aquests desplaçaments, basant-se en les dades disponibles de 2001, s'utilitza principalment el transport privat.

Taula 30- Desplaçaments residència-treball. 2001. Per mitjà de transport.

	Només individual	Només col·lectiu	Combinació individual + col·lectiu	A peu	Altres	No es desplaça
Montsià	15 637	224	25	4 186	139	812

Font: Institut d'Estadística de Catalunya. Cens de població 2001.

(1) Els desplaçaments generats són els que fan les persones que es desplacen des del seu propi lloc de residència, tant si es queden a la mateixa comarca o àmbit com si se'n van fora.

Taula 31- Desplaçaments residència-estudi(1). 2001. Pe mitjà de transport.

<i>Persones que e</i>						
	Només individual	Només col·lectiu	Combinació individual + col·lectiu	A peu	Altres	No es desplaça
Montsià	455	397	31	788	20	79

Font: Institut d'Estadística de Catalunya. Cens de població 2001.

(1) Els desplaçaments generats són els que fan les persones que es desplacen des del seu propi lloc de residència, tant si es queden a la mateixa comarca o àmbit com si se'n van fora.

El baix ús del transport públic s'explica per la seva reduïda freqüència de servei. Segons els tallers i entrevistes realitzades es demanda una millora general de les línees de transport públic interurbà. Així tots els pobles troben insuficient la freqüència de pas dels autobusos cap a la capital de la comarca Amposta. També es considera que cal millorar el servei de transport públic amb Tortosa, donada l'alt ús de serveis d'aquesta població. Per últim, es troba també necessari millorar el servei de transport públic que connecta amb l'estació de Renfe de l'Aldea – Amposta.

“La mobilitat cap al pobles més grans és gairebé nul·la. També és veritat que la gent no l'utilitza ja que prefereixen agafar el cotxe o anar amb persones que van amb cotxe perquè tenen més flexibilitat horària.”

“S'ha de millorar tota la infraestructura de transport públic de tota la comarca, especialment la dels pobles petits”

Segons l'anàlisi efectuat, la dona és el principal usuari de la xarxa de transport públic, ja que és la que habitualment acompanya als nens, nenes, avis i àvies als serveis de salut o a realitzar algun tràmit. És per tant, la dona la que pateix principalment les mancances de la línia de transport públic a la comarca, situació que origina problemes per compatibilitzar la vida personal, familiar i laboral. En aquest sentit, les dones grans que no disposen de carnet de conduir es troben en una situació de dependència respecte al transport que els hi resulta molt incòmoda, ja que han de sol·licitar molt sovint l'ajuda de veïns o familiars per a que les portin en cotxe.

“Lo que està pitjor és el transport de bus, sobretot per anar a Amposta i des dels pobles d'interior (...) molta gent ara té el metge a Amposta o ha de fer recuperacions i per una hora ha de perdre tot el matí (...) es prefereix anar a Tortosa perquè hi ha més bones combinacions.”

En aquest sentit, el nou servei creat pel DPTOP que connecta Amposta i Tortosa (actuació inclosa en le Pla de Transports de Viatgers de Catalunya per al 2008-2012) permetrà millorar l'accessibilitat de la ciutadania als centres administratius i comercials i esdevindrà, alhora, un important dinamitzador per a l'activitat turística del litoral. La noiva línia Alcanar-Tortosa passa enllaça el municipi més meridional de la comarca del Montsià, Alcanar, amb poblacions del litoral fins a Sant Carles de la Ràpita per després dirigir-se cap a municipis ubicats a l'interior fins a Amposta. Aquest servei suposa un increment del 30% de les freqüències de pas, de manera que el servei ofereix un total de 32 expedicions els dies feiners, 22 els dissabtes i 20 els diumenges

4.4.8. Utilització de les noves tecnologies

El Montsià és una comarca amb un menor ús de les connexions a Internet i un percentatge baix de connexions de banda ampla. En canvi, en quant a l'ús del telèfon mòbil i la tinença d'ordinador, les dades són comparables a la mitjana de la província de Tarragona i de Catalunya.

Taula 32- Equipament TIC a les llars(1). Any 2007.

	<i>Tant per cent</i>			
	Tinença d'ordinador	Connexió a Internet	Telèfon mòbil	Banda ampla
Montsià	63,6	34,3	91,2	26,6
Tarragona	65,7	41,7	91,8	37,0
Catalunya	65,5	51,3	92,6	46,0

Font: Fundació Observatori per a la Societat de la Informació a Catalunya.

(1) % sobre el total de llars

En quant a l'ús de l'ordinador i Internet, s'observa un menor ús d'Internet i en especial de les aplicacions de correu electrònic, Xat i Compres per Internet.

Taula 33- Ús d'ordinador i d'Internet(1). Any 2007.

	<i>Tant per cent</i>				
	Ús ordinador	Connexió a Internet	Correu electrònic	Xat	Compres ⁽²⁾
Montsià	54,4	47,0	36,7	25,5	15,4
Tarragona	60,1	55,2	43,2	24,7	20,1
Catalunya	61,2	56,2	48,0	28,1	26,0

Font: Fundació Observatori per a la Societat de la Informació a Catalunya. Institut d'Estadística de Catalunya.

(1) Percentatge sobre la població de 15 anys i més que va utilitzar l'ordinador o va connectar-se a Internet en els 3 mesos anteriors a la data de l'enquesta.

(2) Han comprat alguna vegada.

És per tant necessari incidir en la promoció de les TIC a la comarca per augmentar l'ús d'Internet. En aquest sentit ja s'han iniciat accions en els darrers anys que han de continuar en el futur. D'una banda des dels Ajuntaments s'han fet cursos d'inserció a les TIC dirigits a tota la població, tot i que en alguns casos s'ha fet de forma puntual i no hi ha hagut continuïtat. D'altra banda l'Organisme Autònom per a la Societat de la Informació (OASI), un servei de la Diputació de Tarragona, aporta solucions (serveis d'Internet i formació) als municipis que volen impulsar les noves tecnologies.

“Sobre els cursos de formació en TIC que s’han realitzat es considera que han sigut molt útils per introduir a alguns col·lectius en el món d’Internet i a fer servir l’ordinador però, després del curs, la percepció és que no hi ha una continuïtat i que no s’ha tornat a practicar amb posterioritat”

En quant a les dones, és el col·lectiu de dones de més de 40 anys el que té més necessitats d'ajuda per introduir-se en les noves tecnologies. En aquest sentit, s'ha detectat que després de fer un curs de formació en Internet no hi ha continuïtat pràctica. L'augment de les opcions de connexió a través de telecentres i biblioteca, juntament amb una major oferta de serveis a través d'Internet, per exemple de formació a distància, ajudarien a augmentar-ne el seu ús.

“Em vaig comprar un ordinador i allà el tinc perquè no s’han fet més cursos i al no practicar ja no m’enrecordo”

En referència a punts de connexió pública a Internet, gairebé tots els municipis del Montsià disposen de telecentre. Únicament hi ha quatre municipis que actualment no en tenen que són Freginals, Godall, Mas de Barberans i Masdenverge. Les gestions per aconseguir un telecentre en aquests municipis està molt avançada en el cas del municipi de Freginals que en disposarà en breu.

4.4.9. Oci i formes d'ús del temps lliure

De les entrevistes qualitatives es conclou que el col·lectiu de dones no practica esport assíduament. El que sí s'ha observat en tots els municipis de la comarca és la pràctica de sortir a caminar en grups de dones, la majoria majors de 50 anys. Fins i tot en alguns municipis s'han confeccionat itineraris per caminar combinant esport, natura i patrimoni cultural.

També hi ha municipis que a través de les associacions de dones s'ofereixen activitats d'esport físic i de relaxació que tenen gran acceptació entre les seves sòcies. Per altra banda també aquestes associacions organitzen sortides culturals i turístiques.

“La dona ocupa normalment una hora setmanal a activitats com poden ser manualitats, informàtica, ioga, tai-txi...”

“Pots veure colles de caminadores per les diferents rutes i a diferents hores, sobretot després de dinar o després de sopar quan tenen una estona lliure”

4.5. Activitat econòmica i Ocupació

4.5.1. Activitat econòmica

Com s'introduïa a l'apartat de Territori, la comarca del Montsià s'ha dedicat tradicionalment quasi exclusivament a l'agricultura, principalment oliveres, fruiters i cultius de l'arròs. A l'actualitat l'activitat agrària ha disminuït i ja queden poques famílies que visquin de l'agricultura (5.182 explotacions agràries al 1999, segons el Cens agrari que publica l'Idescat i es dediquen 42.462 ha., segons el Departament d'Agricultura i Ramaderia).

Taula 34- Superfície agrícola per tipus de cultiu. Any 2006.

Conreu	Superfície de secà (ha)	Superfície de reg (ha)	Superfície total (ha)
HORTALISSES	-	1.023	1.023
CEREALES	226	11.808	12.034
ARRÒS	-	11.584	11.584
LLEGUMINOSES	-	3	3
FARRATGES	1.755	-	1.755
FRUITA FRESCA	82	147	229
CÍTRICS	-	4.938	4.938
FRUITA SECA	436	35	471
OLIVERA	15.961	907	16.868
VINYA	19	-	19
ALTRES CONREUS	5.022	100	5.122
TOTAL	23.501	18.961	42.462

Font: Gabinet Tècnic del DAR. Any 2006

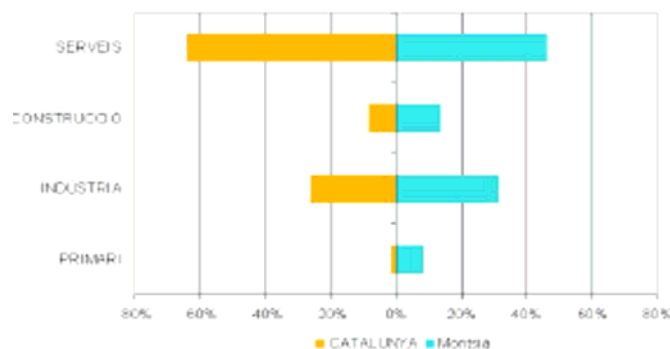
Font: Gabinet Tècnic del DAR. Any 2006.

No obstant, el sector primari - que es compon fonamentalment de l'activitat agrària - encara suposa un 8,4% del total del PIB de la comarca, quan pel total de Catalunya representa un 1,6% del PIB.

Taula 35- Composició del PIB per sectors d'activitat. Any 2005.

	Montsià	CATALUNYA
PRIMARI	8,44%	1,62%
INDÚSTRIA	31,46%	26,13%
CONSTRUCCIÓ	13,77%	8,38%
SERVEIS	46,34%	63,86%

Font: Anuari Econòmic Comarcal 2006. Caixa Catalunya

Font: Anuari Econòmic Comarcal 2006. Caixa Catalunya

La industrialització de la comarca és un fenomen recent però que s'ha consolidat i actualment ocupa aproximadament a un de cada quatre empleats, amb una taxa d'ocupació similar a la mitjana catalana. Així com el teixit industrial ha anat evolucionant, s'observa també un augment de la proporció de la població activa que es concentra en el sector serveis. No obstant, al sector serveis encara trobem un percentatge d'ocupació inferior al de Catalunya, i per tant es pot deduir que existeix encara un cert potencial de creació d'ocupació en aquest sector.

Les dades de població ocupada per branca d'activitat del Cens de Població de 2001, mostren que l'agricultura és la tercera branca en ocupació (4.341 persones) després de serveis (11.049 persones) i indústria (5.504 persones).

Taula 36- Ocupació per sectors d'activitat. Any 2001.

	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis	Total
Montsià	4 341 (18%)	5 504 (23%)	3 362 (14%)	11 049 (46%)	24 256
Tarragona	18 342 (7%)	54 259 (21%)	37 059 (14%)	151 382 (58%)	261 042
Catalunya	69 287 (2%)	708 921 (25%)	291 482 (10%)	1 745 436 (62%)	2 815 126

Font: Idescat, a partir del Cens de població i habitatges de l'INE

No obstant, analitzant les dades de contractació segons els treballadors afiliats a la Seguretat Social, s'observa que el nombre d'assalariats en el sector primari és molt baix, doncs una gran part de les explotacions són de tipus familiar, i augmenta el protagonisme del sector indústria, que suposa el 31% de les afiliacions. Així, l'estructura de contractació de la comarca del Montsià presenta la característica de tenir un major percentatge de treballadors en el sector indústria i un menor nombre en el sector serveis que el conjunt de la província de Tarragona i Catalunya.

Taula 37- Treballadors afiliats a la Seguretat Social⁽¹⁾. Any 2007⁽²⁾.

	Agricultura	% total afiliats	Indústria	% total afiliats	Construcció	% total afiliats	Serveis	% total afiliats	Total
Montsià	253	2%	4 948	31%	3 096	19%	7 924	49%	16 221
Tarragona	2 623	1%	47 107	18%	40 500	16%	164 552	65%	254 782
Catalunya	13 966	1%	547 594	20%	281 795	10%	1 908 288	69%	2 751 642

Font: Generalitat de Catalunya. Departament de Treball. (1) Règim general i règim especial de mineria i carbó. (2) Mitjanes anuals.

L'anàlisi d'evolució de l'ocupació, un altre cop a partir de les dades del Cens de Població, indica que de 1996 a 2001 el nombre d'ocupats ha augmentat de 18.824 a 24.256, i s'ha passat a tenir una major proporció de treballadors en els sectors de la Construcció i els Serveis, i que ha disminuït el pes percentual de la Agricultura i la Indústria.

Taula 38- Evolució de la població ocupada per sectors (% sobre el total). Anys 1996-2001.

		Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis	Total
Montsià	2001	18%	23%	14%	46%	24.256
	1996	21%	28%	9%	42%	18.824
Catalunya	2001	2%	25%	10%	62%	2.815.126
	1996	3%	32%	7%	58%	2.204.652

Font: Idescat, a partir del Cens de població i habitatges de l'INE

Si analitzem l'evolució en el nombre d'empreses fins al 2002 s'observa un increment anual sostingut des de 1994, impulsat per un major nombre d'empreses en els sectors serveis i de la construcció. En la resta de sectors, el nombre d'empreses es manté estable.

Taula 39- Evolució del nombre d'empreses per sectors. Anys 1994-2002.

Any	Indústria	Construcció	Comerç al detall	Serveis, llevat comerç detall	Professionals i artistes	Total
2002	488	882	1198	2263	487	5318
2001	494	845	1203	2172	504	5218
2000	487	787	1256	2138	488	5156
1999	480	735	1253	2069	467	5004
1998	476	675	1217	2003	445	4816
1997	448	638	1176	1959	438	4659
1996	454	603	1144	1909	426	4536
1995	452	576	1123	1864	422	4437
1994	446	483	1089	1774	386	4178

Font: Idescat

En el sector serveis, l'increment en nombre d'empreses és impulsat per les branques de transports i comunicacions, serveis a les empreses, serveis personals i serveis immobiliaris.

4.5.2. Mobilitat laboral

En quant a la localització principal de l'ocupació, aproximadament un 16% de la població ocupada treballa fora de la comarca.

Taula 40- Població ocupada per residència i lloc de treball. Any 2001.

	Residents que treballen			No residents que treballen a més d'un municipi	No residents que treballen a la comarca	Total que treballen a la comarca	Saldo: entrades menys sortides
	total	a la Comarca	fora de la comarca				
	(a)	(b)	(c)	(d)	(e) = (b)+(d)	(f) = (d)-(c)	
Montsià	24 256	18 175	3 785 (16%)	2 296	1 473	19 648	- 2 312

Font: Institut d'Estadística de Catalunya. Cens de població 2001.

La mobilitat de les persones treballadores és una constant en creixement, especialment en els casos de treballadors qualificats i treballadores qualificades que veuen molt restringides les seves possibilitats d'ocupació en el propi territori.

4.5.3. Estructura de la població activa i inactiva sota la perspectiva de gènere

Al 2001, les dones representaven el 36% de la població activa per un 64% dels homes, i en termes de població ocupada aquest percentatge encara és inferior, un 35%. Aquest fet és degut a que entre la població inactiva s'inclou a les dones encarregades del treball reproductiu, 7.115 dones de 16 i més anys que es dedica a les feines de la llar i que representa un 37% de la població inactiva i, en termes globals, un 29% del total de dones de 16 i més anys. Si es considerés a aquestes dones com a ocupades, el nombre total d'ocupats entre homes i dones s'equipararia. Així sumant les estadístiques de treball productiu i reproductiu al 2001 obtenim valors similars.

Taula 41- Treball productiu i reproductiu. Any 2001.

	homes	dones
Població ocupada	15 720	8 546
Població desocupada	966	996
Feines de la llar	70	7 115
Total	16 756	16 657

Font: Institut d'Estadística de Catalunya. Cens de població 2001

El nombre total de dones desocupades i homes desocupats és semblant, però en percentatge al 2001 hi ha un 12% de dones aturades per un 6% d'homes aturats. Les dades de 2007, que s'analitzen més endavant, indiquen que el percentatge de dones aturades continua al voltant del 10%, mentre que el dels homes s'hauria reduït fins a menys del 5%.

4.5.3.1. Població activa

L'anàlisi diferenciat per gènere de la població activa mostra que les dones representen un 35% de la població ocupada, un percentatge inferior al de la província de Tarragona, 38%, i al del conjunt de Catalunya, 41%.

En quant a la població activa desocupada, el nombre d'homes desocupats i dones desocupades és similar en totes les categories, però en termes percentuals és molt major en el cas de les dones, doncs el total de dones de població activa és menor.

Taula 42- Població activa per sexes. Any 2001.

	Activa								
	Població de 16 anys i més			ocupada			desocupada		
	homes	dones	total	homes	dones	total	homes	dones	total
Montsià	24 678	24 427	49 105	15 720 (65%)	8 546 (35%)	24 266	226	229	455
Tarragona	254 752	258 512	513 264	161 377 (62%)	99 794 (38%)	261 171	1 871	2 131	4 002
Catalunya	2 612 697	2 758 252	5 370 949	1 657 820 (59%)	1 158 668 (41%)	2 816 488	23 810	24 882	48 692

	Activa									
	amb ocupació anterior			total desocupada			total activa			
	homes	dones	total	homes	dones	total	homes	dones	total	
	740	767	1 507	966 (6%)	996 (10%)	1 962	16 686	9 542	26 228	Montsià
	10 494	13 127	23 621	12 365 (7%)	15 258 (13%)	27 623	173 742	115 052	288 794	Tarragona
	120 613	149 630	270 243	144 423 (8%)	174 512 (13%)	318 935	1 802 243	1 333 180	3 135 423	Catalunya

Font: Institut d'Estadística de Catalunya. Cens de població 2001.

4.5.3.2. Població inactiva

L'anàlisi diferenciat per gènere de la població inactiva al 2001, assenjala una gran diferència en quant qui és la persona que es dedica més a les feines de la llar (7.115 dones per 70 homes).

Taula 43- Població inactiva per sexes. Any 2001.

	Inactiva								
	jubilada o pensionista			incapacitada permanent			escolar o es		
	homes	dones	total	Homes	dones	total	homes	dones	total
Montsià	5 524	5 173	10 697	609	403	1 012	4 875		
Tarragona	50 980	49 886	100 866	6 608	4 275	10 883	56 234		
Catalunya	478 718	517 765	996 483	76 714	60 082	136 796	564 579		

Font: Institut d'Estadística de Catalunya. Cens de població 2001.

	Inactiva									
	feines de la llar ⁽¹⁾			altres situacions			total inactiva			
	Homes	dones	total	homes	dones	total	homes	Dones	total	
	70	7 115	7 185	1 108	1 133	2 241	12 186	19 025	31 211	Montsià
	1 228	63 489	64 717	13 645	13 964	27 609	128 695	188 991	317 686	Tarragona
	13 818	563 780	577 598	155 772	165 753	321 525	1 289 601	1 879 342	3 168 943	Catalunya

Font: Institut d'Estadística de Catalunya. Cens de població 2001.

(1) No remunerades

En termes percentuals, el percentatge de dones inactives que es dediquen a feines de la llar és del 37,4%, per un 0,6% dels homes. En la resta de conceptes la situació entre homes i dones és equiparable.

Aquesta distribució de la població activa té les mateixes característiques que es donen a la província de Tarragona i el conjunt de Catalunya.

Taula 44- Població inactiva per sexe. Any 2001

	Montsià		Tarragona		Catalunya	
	dones	Homes	dones	homes	dones	homes
Jubilació	27%	45%	26%	40%	26%	40%
Incapacitat Permanent	2%	5%	2%	5%	2%	5%
Escolar o Estudiant	27%	40%	30%	44%	30%	44%
Feines de la llar ⁽¹⁾	37%	1%	34%	1%	34%	1%
Altres situacions	6%	9%	7%	11%	7%	11%
Total	100	100	100	100	100	100

Font: Institut d'Estadística de Catalunya. Cens de població 2001.

(1) Feines de la llar no remunerades.

La *Llei de Dependència, Ley estatal 39/2006, de 14 de desembre, per a la promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència i les seves famílies*, suposa un pas endavant en el reconeixement laboral de les feines de cura dels col·lectius dependents, que passen a considerar-se com un treball productiu. Tot i que la llei es va aplicant poc a poc i fins el 2015 no es preveu que estigui assolida en un 100%, obre noves possibilitats per a les famílies i en especial per a aquelles dones que podran rebre una compensació econòmica i continuar cotitzant mentre tenen cura dels avis i àvies.

4.5.3.3. Atur registrat

L'atur registrat entre les dones al 2007 és superior al dels homes en termes absoluts i també en percentatge. En línia amb les dades del 2001, l'atur entre les dones està al voltant del 10% mentre que en els homes per sota del 5%.

Taula 45- Atur registrat segons sexe (mitjanes anuals). Any 2007.

	Homes	Dones	Total
Montsià	714	912	1 626
Tarragona	11 115	14 492	25 607
Catalunya	106 489	149 916	256 406

Font: Generalitat de Catalunya. Departament de Treball. Servei d'Estudis i Estadístiques.

Per trams d'edat s'observa que en els trams d'edat compresos entre els 25 i 54 anys el nombre de dones desocupades és sensiblement major que el d'homes desocupats.

Taula 46- Atur registrat DONES per grups d'edat (mitjanes anuals). Any 2007.

	16-19	20-24	25-39	40-54	55 anys i més	Total
Montsià	22	65	448	256	120	912
Tarragona	383	1 161	6 322	4 215	2 412	14 492
Catalunya	2 770	8 335	58 099	47 787	32 925	149 916

Font: Generalitat de Catalunya. Departament de Treball. Servei d'Estudis i Estadístiques.

Taula 47- Atur registrat HOMES per grups d'edat (mitjanes anuals). Any 2007.

	16-19	20-24	25-39	40-54	55 anys i més	Total
Montsià	27	66	327	180	115	714
Tarragona	499	1 056	4 545	2 895	2 120	11 115
Catalunya	4 052	8 692	41 243	27 837	24 666	106 489

Font: Generalitat de Catalunya. Departament de Treball. Servei d'Estudis i Estadístiques.

En quant a la formació acadèmica dels desocupats de la comarca s'observa que la major part d'ells disposa d'estudis de secundària o estudis superiors.

Taula 48- Atur registrat per nivells acadèmics. Any 2007.

Sense estudis	Educació primària		Educació secundària			Educació superior			Total
	incompleta	completa	formació professional	formació general	formació professional	universitària 1r. cicle	universitària 2n. i 3r. cicle	altra	
9	105	220	135	936	109	58	54	-	1 626
358	1 745	2 909	1 935	16 159	1 190	569	713	30	25 607
2 051	13 604	24 739	19 786	163 394	13 580	7 381	11 625	246	256 406

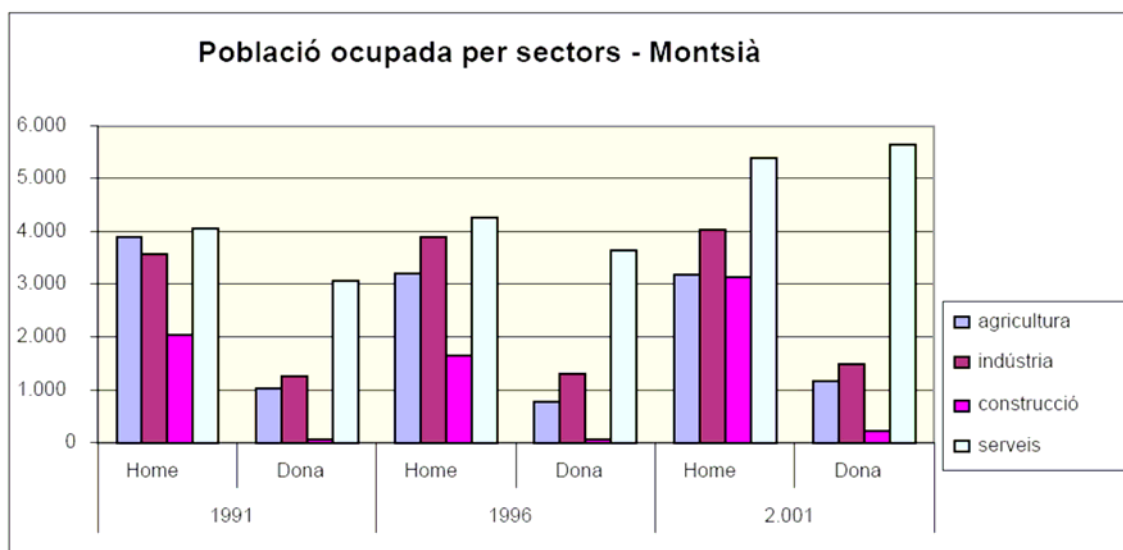
Font: Generalitat de Catalunya. Departament de Treball. Servei d'Estudis i Estadístiques.

4.5.4. Estructura del mercat de treball sota la perspectiva de gènere

4.5.4.1. Segregació horitzontal per sexe en el mercat de treball

Analitzant el repartiment d'homes i de dones ocupades en els grans sectors de l'activitat econòmica, es pot identificar una clara segregació en el mercat de treball. Els homes ocupen en major nombre els sectors de l'agricultura, la indústria i la construcció, i la dona ho fa en el sector serveis.

Gràfic 49- Població ocupada per sectors i sexe. Any 1991-2001.

Font: Equal Igual Dader

La major presència en el sector serveis ve donada per la forta concentració de dones en ocupacions anomenades "d'atenció o de cura", especialment en el sector públic. Aquesta concentració de la mà d'obra femenina en alguns sectors d'activitat és comuna al conjunt de dones europees, que a més també es caracteritzen per una taxa d'activitat femenina en constant augment, un menor accés a càrrecs de responsabilitat, un major índex de desocupació i una major precarietat laboral (menors salaris i major nombre de contractes temporals). Tots aquests aspectes s'analitzen en els següents apartats.

4.5.4.2. Caracterització de l'activitat femenina a la comarca del Montsià

A continuació s'inclouen unes conclusions extretes del projecte Equal Igual sobre la caracterització de l'activitat femenina a la comarca del Montsià:

- *La caiguda de la natalitat a partir dels anys 70 i el fet que la maternitat es produeixi en una edat més avançada, li permet a la dona incorporar-se al món laboral, després d'haver criat als seus descendents, o tenir-los després d'haver acabat la seva carrera de formació inicial. La tendència obeeix, en general, al mateix patró que Catalunya i que la mitjana de l'estat espanyol.*
- *L'edat d'incorporació de la dona al món laboral és posterior a la de fa algunes dècades. El seu accés al món educatiu universitari ha propiciat que no sigui fins després de finalitzar els estudis quan s'incorpora al món del treball. L'edat d'incorporació de les dones al món laboral se situa entre els 18 i els 23 anys.*
- *El fort creixement del sector terciari ha afavorit la incorporació de la dona al món laboral. Des del 1991 fins al 2001, la població femenina ocupada en el sector serveis gairebé s'ha duplicat.*

- Les necessitats econòmiques de les famílies impliquen la necessitat de majors aportacions salarials cosa que resulta de gran ajut un segon sou a l'economia familiar.
- Les famílies monoparentals femenines requereixen una incorporació al món del treball perquè les dones constitueixen el pilar econòmic fonamental de la família principalment en el cas de divorcis i separacions amb fills.
- L'horari de treball comporta problemes de conciliació del temps a la família i sol suposar per a la dona treballadora una doble càrrega. En aquest sentit apareixen necessitats d'infraestructura i serveis adaptats a la nova realitat de mares treballadores que afavoreixin la conciliació.
- La necessitat de complementar o d'incrementar els ingressos familiars converteixen les dones en una oferta laboral atractiva per a empreses de treball barat, que aprofiten habilitats adquirides a la llar: confecció, servei domèstic o d'atenció per rendibilitzar-les des del punt de vista productiu.
- Altres treballs, en el passat la confecció i ara principalment el domèstic i el d'ajuda a domicili, expliquen la forta presència de dones a l'economia informal.
- Altes taxes de treball atípic (temps parcial, temporal).
- A la comarca encara continua existint una quantitat de població femenina ocupada en el sector agrícola amb un treball regular i sistemàtic que és invisible des del punt de vista estadístic.

4.5.4.3. Segregació vertical per sexe en el mercat de treball

L'anàlisi sota la perspectiva de gènere en quant a la situació professional d'homes i dones posa també de manifest una clara segregació vertical per sexe en el mercat de treball. Així, segons dades del 2001, el percentatge d'homes empresaris amb personal al seu càrrec gairebé triplica al de dones empresàries: de cada 7 empresaris, 5 són homes i 2 són dones.

Taula 50- Població ocupada per situació professional i sexe. Any 2001

	Empresaris/Empresàries ⁽¹⁾ amb personal			Empresaris/Empresàries ⁽¹⁾ sense personal			Membres de cooperatives		
	homes	Dones	total	homes	dones	total	homes	dones	Total
Montsià	1 705	611	2 316	2 505	1 118	3 623	63	38	101
Tarragona	14 903	5 551	20 454	19 310	9 402	28 712	537	252	789
Catalunya	137 591	52 507	190 098	183 795	89 984	273 779	6 550	3 183	9 733

Font: Institut d'Estadística de Catalunya. Cens de població 2001.

(1) Empresaris/Empresàries i treballadors/treballadores per compte propi

	Assalariats/Assalariades fixos/es			Assalariats/Assalariades eventuais			Ajudes familiars			Total
	homes	dones	total	homes	Dones	total	homes	dones	total	
	7 349	3 823	11 172	4 074	2 938	7 012	18	14	32	24 256 Montsià
	91 413	57 219	148 632	34 882	27 031	61 913	260	282	542	261 042 Tarragona
	1 037 148	730 584	1 767 732	288 572	277 273	565 845	3 400	4 539	7 939	2 815 126 Catalunya

Font: Institut d'Estadística de Catalunya. Cens de població 2001.

Aprofundint en aquest aspecte, segons dades facilitades per PIMEC MONTSIÀ, entre les 450 empreses associades a la comarca del Montsià (sectors: primari, secundari, terciari i construcció), la representativitat de la dona en càrrecs decisors l'any 2008 seria d'un 10%.

Tot i això, es percep a nivell qualitatiu una major presència de la dona entre el col·lectiu empresarial en els darrers anys, principalment mitjançant l'autoocupació. En la taula anterior es pot veure que la figura de dona emprenedora sense personal al seu càrrec és més habitual.

“També s’ha començat a notar l’augment de la presència de la dona en autoocupació, potser no té un pes important a la comarca però crec que sí és un filó d’ocupació per a la dona important. Perquè la dona per definició sol ser emprenedora, per molts motius, inclús pel seu propi paper social tradicional. (...) El sector de petit comerç és on la dona ha començat a fer autoocupació i a tirar endavant una aposta. També a nivell de serveis s’han format cooperatives on s’associen diferents dones per portar a terme una empresa, relacionada en molt casos en l’àmbit de la neteja o de la cura de persones.”

De l'anàlisi qualitatiu també es destaca que l'autoocupació és una sortida professional per a la dona jove amb formació superior que té dificultats, a l'igual que els homes, per trobar llocs de treball adaptats al seu perfil a la comarca.

“La dona que té formació i s’ha professionalitzat és molt difícil que pugui trobar un lloc de treball on exercir la seva professió al nostre territori (no hi ha diferència entre homes i dones), en empreses o corporacions grans. Això genera també autoocupació, bufets d’advocades o psicòlogues o pedagogs, etc. En aquest cas són dones joves que opten per aquest camí.”

4.5.4.4. Temporalitat

Com veiem en la taula anterior, en quant als treballadors assalariats i treballadores assalariades, el percentatge de treballadors eventuais entre els homes és d'un 35% (4.074 assalariats eventuais sobre 11.423 assalariats) mentre que entre les dones és del 43% (2.938 assalariades eventuais sobre 6.761 assalariades).

Les dades contractuals de 2007 de contractes realitzats mostren que el 78% dels contractes que es realitzen són temporals. Tot i així, el percentatge de contractes indefinits realitzats, 22%, és superior a la mitjana de Catalunya, 17%.

Taula 51- Contractes de treball registrats per modalitat. Any 2007.

	Indefinits		Temporals		Total	2006	2005
Montsià	4 500	22%	15 651	78%	20 151	18 820	17 345
Catalunya	485 787	17%	2 375 118	83%	2 860 905	2 867 327	2 667 843

Font: Generalitat de Catalunya. Departament de Treball. Servei d'Estudis i Estadístiques. Oficines de Treball de la Generalitat.

Com es pot observar el nombre de contractes anuals realitzats gairebé s'ha duplicat de 2003 a 2007. La temporalitat dels contractes és un fet manifest i en aquest sentit, cal afegir que els contractes a temps parcial és una forma atípica d'ocupació que afecta, sobretot, a les dones. Així, com a dada més característica, s'observa que les dones representen el 79% del total de contractes temporals amb jornada laboral entre 16 i 30 hores per setmana.

Taula 52- Hores setmanals treballades (treball productiu) segons sexe. Any 2001.

Hores setmanals	De 1 a 15	De 16 a 30	De 31 a 35	De 36 a 40	De 41 a 45	De 46 i més	Total
Homes	219	345	267	12 452	669	1 762	15 714
	41%	21%	45%	68%	68%	77%	
Dones	309	1 262	332	5 798	314	527	8 542
	59%	79%	55%	32%	32%	23%	
Total	528	1 607	599	18 250	983	2 289	24 256

Font: Idescat, a partir del Cens de població i habitatges de l'INE

En aquest apartat cal afegir la presència més forta que té la dona en treballs d'economia submergida o informal, especialment en tasques d'atenció i cura, neteja i ja cada vegada menys en el sector de la confecció. Segons la informació qualitativa recollida, els col·lectius de dones que majoritàriament es troben en aquesta situació són, per una banda, dones majors de 45 anys i per altra banda, dones immigrants. En les entrevistes es caracteritza la dona que es troba en economia submergida com:

“Dona de mitjana edat que no troba feina, ja sigui perquè no té formació o perquè prefereixen joves, i fa lo que sap, tasques de neteja, de cura, treballar al camp...”

“Com més gran és una dona, més en economia submergida està (...) Per altra banda, les immigrants són les que també treballen molt de manera informal en feines de cura a la gent gran”

“Treballen de lo que formativament porten incorporat a la seva trajectòria de vida, cura a les persones o neteja”

D'acord amb les entrevistes realitzades a regidores i regidors dels diferents municipis de la comarca i de l'anàlisi dels plans de dones es detecta que és el col·lectiu de

dones immigrades les que tenen una major incidència en economia submergida. És el col·lectiu de dones romaneses les que trobem més en aquesta situació ja que la dona marroquí no acostuma a treballar fora de casa. Els sectors on es troba en un major percentatge la dona immigrada és en la cura de col·lectius dependents, sobretot gent gran, i en la neteja de llars. Ja de manera reglada la podem trobar en fàbriques, vivers i magatzems de fruita i també molt en restauració. En aquest darrer sector la trobem tant en economia submergida com en situació reglada.

4.5.4.5. Detecció de necessitats

Per tant, s'identifiquen una sèrie de directrius molt clares en quant a les característiques del mercat de treball a la comarca del Montsià, analitzant-ho sota una perspectiva de gènere:

- Tot i que la taxa d'activitat femenina continua en constant augment, les dones només representen un 36% de la població activa i un 35% de la població ocupada.
- La taxa d'atur és molt superior, aproximadament el doble, entre les dones que entre els homes.
- De cada 7 empresaris, 5 són homes i 2 són dones.
- Les dones estan molt poc representades en les cúpules directives de les empreses, aproximadament un 10% dels càrrecs directius estan ocupat per dones.
- Les dones accedeixen, en general, a feines menys qualificades.
- Les dones accedeixen en major proporció al mercat laboral mitjançant contractes temporals o a temps parcial.
- L'economia submergida està formada majoritàriament per dones en feines de neteja i de cura a les persones.

Aquestes dades coincideixen amb la percepció extreta de les entrevistes en profunditat i tallers de participació, en quant és necessari promoure la incorporació de la dona al mercat de treball i facilitar les iniciatives empresarials o d'autoocupació promogudes per dones. D'altra banda, les dones solen accedir a feines en categories professionals menys qualificades que els homes, i en aquest sentit cal promoure una major autoconfiança per a facilitar que puguin accedir a qualsevol àmbit del mercat treball.

“Quan la dona s'incorpora al món laboral, la dificultat de formació que encara hi ha a la comarca pel factor ruralitat i per la falta d'oportunitats per aquesta formació, fa que la dona s'incorpori a processos industrials molt manuals i molt

de cadena de producció (...) I si no és així, salten al sector serveis lligats a lo que formativament porten incorporat que no deixa de ser la cura de persones o el món de la restauració.”

Des d'una altra vessant cal treballar amb el teixit empresarial per informar sobre les ajudes que existeixen actualment per contractar dones, fomentar accions positives per incorporar la dona en categories superiors i en sectors on estan subrepresentades i fer tasques de difusió de les bones pràctiques realitzades per les empreses en matèria d'igualtat d'oportunitats.

Cal pal·liar els efectes que actualment té el mercat de treball sobre la població femenina, que els hi suposa una dependència econòmica respecte les seves parelles. Moltes dones han treballat quan han sigut joves però moltes després ho han deixat per ocupar-se dels fills i filles i posteriorment dels avis i àvies. Aquest fet ha suposat que moltes d'elles no arribin al llindar de cotització que els garanteixi el dret a cobrar una pensió. Així, en arribar a la vellesa hi un gran nombre de dones grans en risc d'exclusió social degut als seus baixos ingressos econòmics.

Actualment, també caldria establir mesures per a reduir el percentatge de dones aturades, que el 2007 és proper al 10% de la població activa. En aquest sentit, com s'ha corroborat en l'anàlisi qualitatiu, el col·lectiu de dones de més de 40 anys mereix una atenció especial, donat les majors dificultats que tenen per trobar feina.

4.5.5. Equiparació salarial

Segons l'anàlisi qualitatiu efectuat s'ha detectat que, en general, la dona és la part més feble de l'economia familiar ja que el seu salari és més baix i molts cops es considera com una ajuda a l'economia familiar. Aquesta situació ajuda a condicionar que moltes vegades sigui la dona la que s'acabi encarregant de les tasques de cura quan apareixen les obligacions familiars.

D'altra banda, la dona sol trobar-se un sostre de vidre per a accedir als nivells superiors de qualificació laboral. Tot i que les dones estudien en major proporció doctorats i llicenciatures, i solen tenir millors expedients, en acabar la carrera no aconsegueixen treballs tan ben remunerats i estables com els dels homes. Com s'identificava anteriorment, al Montsià les dones també tenen dificultat per accedir als llocs de major responsabilitat i continuen encara sent minoria a la cúpula de les empreses, i en general dels òrgans de decisió.

Un anàlisi global de la realitat de Catalunya al 2005 ja permet veure les grans diferències que existeixen encara entre homes i dones en termes d'equiparació salarial.

Taula 53- Salari brut anual i guany per hora per sexe i grups professionals (1). Any 2005.

	Homes	Dones	Catalunya	Espanya
Salari brut anual				
directius administració i empreses	69 201,26	..	62 399,82	57 834,10
tècnics i professionals científics, intel·lectuals	31 973,77	24 524,23	27 670,33	29 384,07
tècnics i professionals de suport	33 169,33	24 138,96	28 957,16	25 920,43
empleats administratius	22 400,57	15 394,93	17 649,07	16 731,95
treballadors del sector serveis	16 680,10	11 886,99	13 731,69	13 190,62
treballadors qualificats del sector agrari i pesca	15 044,80
treballadors de manufactures, construcció i mineria	20 705,90	15 750,62	20 109,20	17 882,45
operadors d'instal·lacions i maquinària	20 553,26	14 079,72	18 669,70	17 425,10
treballadors no qualificats	15 378,49	11 656,32	13 438,51	13 189,21
Total	23 358,44	16 284,86	20 067,13	18 676,92
Guany per hora				
directius administració i empreses	40,99	..	37,07	33,72
tècnics i professionals científics, intel·lectuals	21,12	17,25	18,95	18,83
tècnics i professionals de suport	19,31	15,01	17,37	15,71
empleats administratius	12,93	9,76	10,85	10,18
treballadors del sector serveis	10,41	7,88	8,89	8,42
treballadors qualificats del sector agrari i pesca	8,69
treballadors de manufactures, construcció i mineria	11,71	8,93	11,38	10,23
operadors d'instal·lacions i maquinària	11,67	7,96	10,59	10,01
treballadors no qualificats	8,96	7,91	8,45	8,34
Total	13,68	10,49	12,27	11,35

Font: Institut d'Estadística de Catalunya, a partir de dades de l'Enquesta anual d'estructura salarial de l'INE. (1)
 (1) Classificació catalana d'ocupacions (CCO-94). (2) Dades poc significatives per al càlcul

Les dades de la patronal CEPTA, mostren que les diferències salarials a la província de Tarragona encara són més acusades. Al 2004 el salari mitjà per hora de les dones a la província de Tarragona era un 35% inferior al dels homes, que és el diferencial més alt entre les províncies de Catalunya.

Taula 54- Diferència salarial entre homes i dones.

	Tarragona	Barcelona	Girona	Lleida	Catalunya	Espanya
Salari anual mig dones	11 910	14 198	12 257	11 603	13 663	12 424
Salari anual mig homes	18 518	21 415	17 271	16 068	20 442	17 964
Salari dones / Salari homes	64,32%	66,30%	70,97%	72,21%	66,84%	69,16%

Font: CEPTA, Publicades pel projecte Equal Igual Dader.

Segons també un estudi de CEPTA, basat en una mostra de 528 persones treballadores, s'extreu la conclusió que tot i descomptant l'efecte de factors que influeixen en el salari com (edat, ocupació, sector d'activitat, antiguitat, nivell educatiu, volum de la empresa), encara continua quedant una part del diferencial salarial que no

pot ser explicat per aquests factors i que evidenciaria l'existència de desigualtat salarial envers les dones.

Taula 55- Comparació de les diferències salarials per sector. Any 2004

DIFERENCIAL SALARIAL PER SECTORS	TARRAGONA	CATALUNYA	ESPANYA
ENTITATS FINANCERES I ASSEGUADORES	43,9%	40,64%	41,12%
SERVEIS A LES EMPRESES	43,12%	33,46%	35,05%
COMERÇ	41,76%	29,14%	38,91%
ENERGIA I AIGUA	40,65%	32,37%	26,31%
INDÚSTRIA	36,71%	39,36%	35,57%
CONSTRUCCIÓ I SERVEIS IMMOBILIARIS	31,01%	24,69%	22,01%
ALTRES	30,49%	33%	28,69%
TRANSPORT	28,77%	22,44%	20,82%
ENSENYAMENT I SANITAT	28,2%	22,24%	27,16%
HOSTALERIA I RESTAURACIÓ	27,93%	25,35%	29,02%
SENSE CLASSIFICAR	27,23%	27,18%	33,58%

Font CEPTA. Butlletí "cepta al dia" – maig 2005.

L'anàlisi efectuat per CEPTA permet extreure les següents conclusions sobre els factors que poden explicar la diferència salarial entre dones i homes.

- *Les diferències salarials a la província de Tarragona són més altes que al conjunt de Catalunya i Espanya.*
- *En el sector d'economia i finances, tot i que el salari mitjà de les dones es troba molt per sobre de la mitjana, a la vegada és el sector on es detecten diferències salarials més importants.*
- *El salari, tant dels homes com de les dones, s'incrementa progressivament amb l'edat, fins que, entorn dels 50-55 anys, comença a estancar-se per començar a baixar.*
- *Per a tots els trams d'edat les dones perceben un salari mitjà inferior als dels homes. Les dones han d'esperar, de mitjana, una dècada per a igualar els salaris dels homes. Així doncs, el salari anual de 15.000 euros que un home aconsegueix de mitjana entre els 26 i els 35 anys, la dona no l'aconsegueix fins als 46-55 anys.*
- *Les dones es concentren en els sectors amb salaris més baixos com ara l'hostaleria i restauració i el comerç.*
- *En els dos grups d'inferior qualificació (treballador qualificat i treballador no qualificat) el percentatge de dones és superior al dels homes.*
- *En les categories superiors com les de tècnic, comandament intermig i directiu, el percentatge de dones que ocupen aquests càrrecs sempre és inferior a la dels homes.*

En aquest sentit, cal afegir que la prohibició de discriminació de retribució per raó de sexe es recull tant a la Constitució com a l'Estatut dels Treballadors i els tractats i directrius europees.

De l'anàlisi qualitativa efectuada s'extreu que tot i que les empreses comencen a conèixer la Ley de Igualdad i les seves obligacions a la matèria, aquestes encara no s'han començat a portar decididament a la pràctica.

4.5.6. Polítiques familiars en el lloc de treball

En aquest apartat s'analitza, des de la vessant de la conciliació de la vida personal, familiar i laboral, quin és l'estat de desenvolupament de les polítiques familiars en el lloc de treball. De l'anàlisi qualitatiu efectuat, s'ha identificat que el principal motiu per el que la dona treballa actualment és la necessitat d'un sou més dins l'economia familiar. Aquest fet suposa la necessitat de reconèixer que l'horari de treball representa un problema per a comptabilitzar la vida, personal, familiar i laboral, especialment en el cas de les dones treballadores, on sol comportar una doble càrrega.

En aquest sentit, es considera que les polítiques familiars encara no estan introduïdes a les empreses de la comarca i que hi ha, en general, una baixa flexibilitat laboral. També es considera que està poc introduïda la baixa per paternitat del pare. De les entrevistes realitzades i del taller de participació de tècniques i tècnics s'ha identificat la necessitat de promoure aquests aspectes entre l'empresariat de la comarca per tal de facilitar la conciliació.

“En aquest sentit cal una modernització a la comarca, tant empresarialment com socialment. Per una part el canvi en els rols tradicionals de l'home-dona en l'àmbit familiar i per altra un canvi en la manera de treballar, em refereixo a provar noves fórmules de treball que poden ser igualment efectives i que ho estan sent a altres països com és la jornada intensiva i el teletreball”

“Hi ha països europeus que a les 3 de la tarda ja estan els xiquets a casa però és que els pares també hi estan perquè ja han acabat de treballar”

“Les empreses haurien de col·laborar en quant a l'adequació dels horaris de treball”

Aquestes accions haurien de complementar-se amb la recerca de dades quantitatives que permetessin efectuar un seguiment de com evoluciona la introducció de polítiques familiars en el lloc de treball.

Per altra banda, associat a aquest aspecte en alguns casos s'ha assenyalat la falta d'infraestructura pública que afavoreixi la conciliació de la vida personal, familiar i laboral, com poden ser la creació de noves llars d'infants públiques, serveis de

menjador per als nens a les escoles, ampliació de l'horari extraescolar, o la creació de centres de dia per a la gent gran, entre d'altres (les necessitats al respecte s'han analitzat en l'apartat 4.4.5. *Conciliació de la vida personal, familiar i laboral*).

La manca de disponibilitat d'aquests serveis públics s'hauria de poder traduir en avantatges a través de les polítiques familiars al lloc de treball.

4.5.7. Nous filons d'ocupació

Per últim, s'analitza les oportunitats que els nous filons d'ocupació poden suposar per a la incorporació de la dona al mercat laboral en igualtats d'oportunitats. Per nous filons d'ocupació s'entenen no només noves activitats econòmiques com el turisme sinó també la recuperació de feines tradicionals que gairebé havien estat abandonades com poden ser la pauma o la terrissa. En aquest sentit, es considera que la dona accedeixi al mercat laboral a través d'aquests nous filons d'ocupació.

L'explotació d'aquests nous filons d'ocupació dependran molt de la iniciativa pròpia d'Ajuntaments i empresaris i empresàries. Tot aquests tipus d'activitats constitueixen un nou filó d'ocupació per a les dones i s'hauria de garantir que la seva incorporació a aquests treballs es realitzi en igualtat d'oportunitats.

En el present apartat es descriuen les oportunitats detectades en un primer anàlisi.

4.5.7.1. Turisme

Un dels principals filons d'ocupació de la comarca és el turisme. La comarca del Montsià s'inclou en la marca turística "Terres de l'Ebre" i més específicament compta amb els recursos de ser un territori rural i que inclou el parc natural dels Ports de Beseit i el parc natural del Delta de l'Ebre. L'explotació turística de la zona va associada a la d'un territori rural i natural.

Al 2007, el Montsià comptava amb un total de 66 establiments turístics amb una capacitat de 3.575 pernoctacions: 1.521 places hoteleres, 1.753 places de càmping i 301 places de turisme rural.

Taula 56- Allotjaments turístics. Any 2007 ⁽¹⁾

	Establiments				Places		
	establiments		turisme		establiments		turisme
	hotelers	càmpings	rural	total	hotelers	càmpings	rural
Montsià	30	6	30	66	1 521	1 753	301

Font: Generalitat de Catalunya. Departament d'Innovació, Universitats i Empresa. Direcció General de Turisme. (1) Dades provisionals

Analitzant la seva ocupació, en base a la marca turística “Terres de l’Ebre” observem que el grau d’ocupació dels allotjaments turístics es troba molt lluny de la mitjana de Catalunya i és el més baix entre totes les marques turístiques.

Taula 57- Ocupació dels allotjaments turístics per marca turística. Any 2007⁽¹⁾

	Establiments hotelers	Càmpings	Turisme rural
Terres de l'Ebre	38,8	26,7	21,9
Catalunya	63,5	42,1	26,1

Font: Idescat, a partir de dades de l'Enquesta d'ocupació hotelera de l'INE.

En aquest sentit es considera que hi ha un alt potencial d’exploració d’activitats relacionades amb el turisme.

- Turisme rural: és el que mostra valors d’ocupació més propers a la mitjana de Catalunya
- Activitats turístiques per gaudir del mar i la muntanya o d’aventura: navegació, trekking, bicicleta de muntanya...
- Activitats tradicionals i rurals
- Activitats culturals: turisme cultural i organització d’esdeveniments i activitats
- Turisme especialitzat: paquets turístics d’allotjament i activitats
- Turisme de la tercera edat

En aquest sentit les activitats de formació en gestió turística i guia turística es valoren positivament.

Altres temes que sembla es troben en un moment de creixement de demanda de mercat són aquells relacionats amb l’alimentació i el turisme: agricultura ecològica, agrobotigues, distribució de productes alimentaris de qualitat...

És el Pla de Dinamització Turística de les Terres de l’Ebre el que ha de vetllar per desenvolupar el potencial que té la comarca i el conjunt de les Terres de l’Ebre en aquest àmbit.

Per altra banda, des del Consell Comarcal s’ha endegat un Pla Operatiu d’Ocupació Turística 2007-2010 en el qual s’ha de treballar per a que l’incorporació de la dona es faci en igualtat d’oportunitats i que es tingui en compte la perspectiva de gènere en totes les actuacions a desenvolupar.

4.5.7.2. Recuperació d’oficis tradicionals

La recuperació d’oficis tradicionals es considera també un nou filó d’ocupació donades les expectatives que ha generat la recuperació de l’art de la pauma al Mas de

Barberans i està prevista la construcció d'un museu d'interpretació de l'art de la pauma.

En aquest sentit La Galera té el projecte d'introduir la dona en l'aprenentatge de la terrissa, davant l'interès que ha demostrat aquest col·lectiu en aquesta producció artesanal típica d'aquest municipi.

Però la recuperació d'oficis tradicionals no només va lligada a l'artesania, sinó que es pot ampliar a altres oficis relacionats amb l'entorn rural i a la gastronomia, on la dona pot participar com a transmissora de sabers.

4.5.7.3. Serveis d'atenció a la llar

Els serveis d'atenció a la llar s'han considerat un filó d'ocupació important per les dones, sobretot majors de 45 anys que no han tingut una formació superior, que no han treballat remuneradament o bé que fa temps que no estan vinculades al món laboral.

Des del Consell Comarcal i des de la Taula del Sénia s'ha apostat per formar persones com a treballadores/treballadors familiars per poder cobrir la creixent demanda de cura a la gent gran i per regularitzar unes feines que tradicionalment havien estat en economia submergida. Aquest filó està introduint moltes dones en el món laboral reglat i està sent una font d'autoocupació i empenedoria de les dones de la comarca.

4.5.7.4. Activitats culturals

Les activitats culturals també es consideren un nou filó d'ocupació, donat que actualment estan creixent a la comarca.

Al 2008 s'ha posat en marxa el Centre d'Interpretació dels Íbers a Alcanar i al 2009 està prevista l'obertura el Centre d'Interpretació de la Serra del Montsià a Freginals i el Centre d'Interpretació de la Pauma al Mas de Barberans.

4.5.7.5. Sectors econòmics d'activitat emergents

Entre els sectors emergents d'ocupació, a la comarca es destaquen el sector de serveis mediambientals: reciclatge i gestió de residus, recollida selectiva i transport, educació ambiental, tractament d'aigües, gestió d'espais d'interès natural. En aquest sentit el Consell Comarcal ha posat en marxa el Projecte de Centre Mediambiental i Viver d'Empreses.

Altres oficis emergents són els relacionats amb la instal·lació i gestió de les energies renovables, principalment l'energia solar fotovoltaica, l'energia solar tèrmica, l'energia eòlica i biomassa.

4.6. Educació

El sistema educatiu està considerat com un dels àmbits més igualitaris de socialització de les persones. L'escola mixta actual socialitza les nenes i els nens, les noies i els nois, amb la intenció de tractar igual ambdós gèneres. Però tal i com ens ha arribat l'escola avui, fruit d'una tradició androcèntrica, significa que les noies són considerades i tractades segons un patró masculí sense tenir en compte la seva diferència sexual ni de gènere. Els estereotips de gènere es transmeten, consoliden i recontextualitzen en el sistema educatiu actual. Per corregir aquesta reproducció de valors, cal que el nostre sistema educatiu es converteixi en coeducatiu, però avui dia la coeducació en els centres escolars es troba encara en una situació ambigua. Tots els centres educatius volen ser coeducatius, però actualment no existeix una anàlisi de la realitat dels centres, i per tant, es fa difícil que hi hagi un treball ordenat i en progressió cap a la coeducació.

En aquest sentit, s'han començat a dissenyar eines per assessorar als centres com poden elaborar projectes de coeducació. Recentment el Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya i l'Institut Català de les Dones, han publicat la *Guia de coeducació per als centres educatius: pautes de reflexió i recursos per a l'elaboració d'un projecte de centre*.

4.6.1. Nivell d'estudis de la població

Segons les darreres dades disponibles sobre estudis de la població desagregades per sexe i edat, de l'any 2001, es pot observar:

- a) que el percentatge de dones sense estudis o que només han finalitzat el primer grau és superior, però només entre les dones de més de 45 anys;
- b) que el percentatge de dones que ha finalitzat l'equivalent a l'ESO o la FP de grau mitjà és inferior al d'homes en tots els rangs d'edat;
- c) que les dones amb titulació de FP grau superior, Batxillerat superior, una Diplomatura o una Llicenciatura són bastant més nombroses que els homes en el rang d'edat de 15 a 29 anys;
- d) que les dones de 30 a 44 anys s'han decantat en major grau per les diplomatures que per les llicenciatures, cosa que no passa entre les dones de 15 a 29 anys;
- e) que les dones de 45 o més anys tenen en menor proporció estudis finalitzats de grau superior.

Taula 58- Nivell d'estudis de la població per sexe i edat. Any 2001

	Sense estudis		Primer grau		ESO, EGB o Batx. Elem.		FP grau mitjà	
	Total	% Dones	Total	% Dones	Total	% Dones	Total	% Dones
de 0 a 14	351	46%	2 342	49%	-	-	-	-
de 15 a 29	261	44%	2 315	41%	4 693	43%	1 064	48%
de 30 a 44	366	43%	2 773	44%	5 194	49%	736	49%
de 45 a 64	1 282	55%	5 445	52%	4 053	48%	241	44%
de 65 i més	4 019	56%	5 402	54%	1 023	46%	65	45%
Total	6 279	54%	18 277	50%	14 963	46%	2 106	47%

	FP grau superior		Batxillerat superior		Diplomatura		Llicenciatura i doctorat	
	Total	% Dones	Total	% Dones	Total	% Dones	Total	% Dones
de 0 a 14	-	-	-	-	-	-	-	-
de 15 a 29	990	57%	1 827	55%	751	65%	438	62%
de 30 a 44	657	49%	1 526	47%	718	59%	741	47%
de 45 a 64	147	23%	712	38%	363	49%	297	32%
de 65 i més	29	31%	133	38%	70	47%	65	15%
Total	1 823	51%	4 198	49%	1 902	59%	1 541	47%

Font: Idescat, a partir del Cens de població i habitatges de l'INE

Aquestes dades mostren que la dona del Montsià, en especial la dona jove que ha disposat de més opcions, ha optat per la via de l'educació com a un mitjà d'apoderament en si mateix que li permeti accedir al món laboral en unes millors condicions.

No obstant, mitjançant l'anàlisi qualitatiu i quantitatiu realitzat s'ha identificat que l'educació no garanteix per ella mateixa l'accés als llocs de treball qualificat a la comarca com a conseqüència de les característiques de la estructura econòmica i del mercat de treball.

Així, d'una banda trobem un alt grau de sobrequalificació laboral entre les dones que treballen a la comarca. I de l'altra, un alt grau de dones amb estudis superiors que migren fora de la comarca per desenvolupar la seva carrera professional. En aquest sentit s'ha detectat la necessitat d'establir actuacions per aprofitar les oportunitats que pugui haver-hi per dotar a la comarca d'unes majors oportunitats d'accés a feines qualificades.

“La dona que té formació i s'ha professionalitzat és molt difícil que pugui trobar un lloc de treball on exercir la seva professió al nostre territori, en empreses o corporacions grans. Això genera també autoocupació, bufets d'advocades o psicòlogues o pedagogues, etc. En aquest cas són dones joves que opten per aquest camí”

4.6.2. Oferta educativa

L'anàlisi de l'oferta educativa es realitza des de la vessant dels recursos disponibles, per analitzar quins són els recursos disponibles dels que disposa la població i identificar les mancances. D'altra banda, s'ha realitzat l'anàlisi de la oferta de serveis associats a l'escola que faciliten la conciliació de les vides personals, familiar i laborals de les persones que tenen cura dels nens.

El Montsià compta amb 33 centres, 30 públics i 3 privats. Hi ha centres d'infantil i de primària de titularitat pública a tots els municipis. Els centres privats se situen als municipis que tenen més habitants, com Amposta (2) i Sant Carles de la Ràpita (1).

Taula 59- Centres d'ensenyament de règim general segons els nivells que imparteixen. Curs 2006/07

	Total Centres	Exclusius Infantil	Infantil Primària	Secundària	Infantil Primària Secundària	Educació Especial
Alcanar	3	-	2	1	-	-
Amposta	10	1	4	3	1	1
Freginals	1	-	1	-	-	-
Galera, la	1	-	1	-	-	-
Godall	1	-	1	-	-	-
Mas de Barberans	1	-	1	-	-	-
Masdenverge	2	1	1	-	-	-
Sant Carles de la Ràpita	4	-	2	1	1	-
Sant Jaume d'Enveja	2	-	2	-	-	-
Santa Bàrbara	3	1	1	1	-	-
Sénia, la	3	1	1	1	-	-
Ulldecona	2	-	1	1	-	-
Montsià	33	4	18	8	2	1
Centres Públics	30	4	18	8	-	-
Centres Privats	3	-	-	-	2	1

Font: Departament d'Educació

La organització de l'oferta educativa suposa que en sis municipis de la comarca quan els alumnes comencen a cursar l'ESO s'han de desplaçar a un altre municipi. En aquest sentit, els municipis de Freginals, Masdenverge, La Galera, Godall i Mas de Barberans formen una Zona Escolar Rural (ZER) – ZER Montsià. Les Cases d'Alcanar, Poblenu del Delta i Els Muntells també s'agrupen en la ZER Mediterrània.

El Departament d'Educació va establir la ZER en aquells municipis que no compten amb línia formativa sencera de 6 a 12 anys, que tenen pocs cursos o pocs alumnes als cursos. Cada centre té la seva pròpia autonomia amb el seu equip directiu però a banda tenen un equip directiu que és global per la ZER. Hi ha una seu central, en la

ZER Montsià és Masdenverge per què és la població més gran de la ZER però mensualment es fan les trobades del consell directiu de forma itinerant. En la ZER Mediterrània la seu central és Les Cases d'Alcanar. La ZER disposa de tots els serveis que pot disposar un col·legi d'un municipi gran, professorat d'educació especial, de música, d'educació física, religió, etc. que són itinerants.

A les ZER, posteriorment les nenes i nens de 12 anys tenen la possibilitat d'anar a un IES en una altra localitat. A la ZER Montsià, normalment van a l'IES Les Planes de Santa Bàrbara amb transport escolar i menjador de forma gratuïta, i sinó van a un altre centre a càrrec dels pares.

A Les Cases d'Alcanar van a l'IES Sol de Riu d'Alcanar. Per altra banda, també els nens i nenes de Sant Jaume d'Enveja i Els Muntells, als 12 anys deixen el centre educatiu del poble i passen a fer l'ESO a Amposta. El mateix succeeix a Poble Nou del Delta.

Si analitzem la dotació de professors de secundària, el Montsià disposa d'una mitjana d'un professor per cada 9,2 alumnes, una dada positiva en comparació a la mitjana catalana de 10,3 alumnes per professora o professor. Val a dir que aquesta dada, és només orientativa (els professors poden donar classes en varis grups i/o nivells) i no indica la situació real que és que actualment a les aules catalanes hi ha una mitjana de més de 20 alumnes per professor.

Taula 60- Professors de secundària. Curs 2006/07

	Total professors i professores	Total Alumnes	Alumnes/ Total professors i professores
Catalunya	40 674	420 263	10,3
Montsià	429	3 956	9,2
Alcanar	51	436	8,5
Amposta	193	1 833	9,5
Sant Carles de la Ràpita	71	721	10,2
Santa Bàrbara	34	319	9,4
Sénia, la	45	334	7,4
Ulldecona	35	313	8,9

Font: Departament d'Educació. Nota: el ràtio d'alumnes per professor es només indicatiu de la situació al territori i no fa referència a l'ocupació de les aules.

Així, en general, es considera que l'oferta educativa és apropiada a les necessitats de la comarca. No obstant, s'identifiquen dos punts de millora del servei:

- Ampliar els serveis en els centres d'ensenyament per a facilitar la conciliació de la vida personal, laboral i familiar dels pares.

“Per conciliar la feina i la casa és necessari que hi hagin serveis que ajudin, no potser que el xiquets surtin a les 5 d’escola i la feina no l’acabis fins les 7 o les 8”

“Les escoles haurien d’ampliar els horaris amb activitats extraescolars, com fan les guarderies”

- Apropar l’oferta educativa als municipis rurals. En aquest sentit, s’han recollit opinions que proposen que es continuï l’ensenyament als pobles més enllà dels 12 anys:

“No soc partidari de que les xiquetes i xiquets deixin als 12 anys el centre escolar del poble. Quan es va formar la ZER es va formar amb la condició de que es fes l’ESO als mateixos pobles (...). Es va acceptar que als 12 anys es passés a ESO, però volíem que els mestres itinerants d’ESO anessin pels pobles a formar de les matèries per diversos motius, econòmicament era més rentable. Ara necessites una línia de transport regular per cada poble i menjador 3 dies a la setmana. I hagués estat molt millor per les xiquetes i xiquets, per les famílies i pel poble en general.”

Cada municipi disposa de centres d’educació infantil i primària pel que no hi ha necessitats en aquest punt. Tot i així, mentre el 79% dels centres d’educació infantil i primària ofereixen servei de menjador a l’alumnat, en referència a l’horari d’obertura avançada, el percentatge és molt menor, només un 21% dels centres ofereixen la possibilitat d’entrar abans de l’inici de l’horari escolar, és a dir, abans de les 9 hores. En referència a les activitats extraescolars, un 74% dels centres n’ofereixen, algunes gestionades per les AMPA (Associació de Mares i Pares d’Alumnes) i d’altres pel Pla Educatiu d’Entorn, de tal manera que hi ha la possibilitat d’ampliar l’estada dels infants a la majoria dels centres fins a les 19 i 19.30 hores.

Taula 61- Centres d’educació infantil i primària per titularitat i serveis. Any 2008

Municipi	Escola d’Educació Infantil i Primària	Titularitat	Menjador Escolar	Transport Escolar	Horari d’obertura avançada	Horari d’activitats extraescolars
Alcanar	CEIP Joan Baptista Serra	Pública	X	-	-	17 a 18 h
Alcanar	CEIP Marjal	Pública	-	-	-	-
Amposta	CEIP Miquel Granell	Pública	X	-	8 a 9 h	17 a 19 h
Amposta	CEIP Agustí Barberà	Pública	X	-	-	17 a 19 h

Amposta	CEIP Soriano Montagut	Pública	X	-	8 a 9 h	17 a 19'30 h
Amposta	CEIP Sagrat Cor	Concertada	X	X	-	18 a 19 h
Freginals	CEIP Joan Martí i Miralles	Pública	X	-	-	17 a 19 h
La Galera	CEIP Sant Llorenç	Pública	-	-	-	17 a 19 h
Godall	CEIP Sant Salvador	Pública	-	-	-	-
Mas de Barberans	CEIP Teresa Subirats i Mestre	Pública	X	-	-	17 a 19 h
Masdenverge	CEIP Rosa Gisbert	Pública	X	-	-	17 a 19 h
Sant Carles de la Ràpita	CEIP Carles III	Pública	X	-	8 a 9 h	17 a 19 h
Sant Carles de la Ràpita	CEIP Horta Vella	Pública	X	-	-	17 a 19 h
Sant Carles de la Ràpita	CEIP Sagrada Família	Concertada	X	-	8'30 a 9 h	-
Sant Jaume d'Enveja	CEIP Sant Jaume	Pública	X	-	-	17 a 19'30 h
Sant Jaume d'Enveja (Els Muntells)	CEIP Setze de Febrer	Pública	-	-	-	-
Santa Bàrbara	CEIP Jaume Balmes	Pública	X	-	-	17 a 19 h
La Sénia	CEIP Jaume I	Pública	X	-	-	-
Ulldecona	CEIP Ramón y Cajal	Pública	X	X	-	17 a 19 h

Font: Equal Igual Dader i dades facilitades pels Ajuntaments

4.6.3. Mobilitat per raons d'estudi

Com s'ha analitzat anteriorment en l'apartat 4.4.7. Xarxa de comunicacions, segons dades de 2001 eren més de 1.600 estudiants els que havien de desplaçar-se fora de la comarca per motius de feina o estudis. Segons l'anàlisi qualitatiu realitzat són els alumnes que volen realitzar estudis universitaris els que es desplacen fora de la comarca.

Fins als estudis de secundària els nens i nenes del Montsià tenen possibilitats d'estudiar a la comarca. No obstant, com ja hem dit, existeixen sis pobles de la comarca, Freginals, La Galera, Godall, Mas de Barberans, Masdenverge i Sant Jaume d'Enveja en que els nens i nenes han desplaçar-se diàriament a altres pobles de la comarca a partir dels 12 anys.

4.6.4. Anàlisi de l'estructura de l'oferta educativa sota una perspectiva de gènere

L'anàlisi de l'estructura de l'oferta educativa sota una perspectiva de gènere es basa en la identificació de com s'organitza actualment l'escola, especialment en quant a la distribució de professors i professores. L'escola és un dels elements claus per a la transmissió cultural dels valors, i en aquests sentit és interessant analitzar si són professors o professores els que els transmeten. Posteriorment, s'abordarà el tema de la coeducació a les escoles per aprofundir en aquest aspecte.

Segons les dades del Departament d'Educació per al curs 2006/07, el total de professores en educació infantil i primària (fins a 5 anys) és del 79,5% al Montsià (357 professores sobre un total de professorat de 449). Aquest percentatge és lleugerament inferior al de Catalunya (86,7% professores). En els càrrecs de direcció dels centres trobem paritat, dels 19 centres d'infantil i primària que existeixen a la comarca, 9 estan dirigits per dones i 10 per homes.

Analitzant les dades de formació de secundària s'observa que el percentatge de professores i professors està més equilibrat. En quant a les dades per càrrecs de direcció dels 11 centres de secundària que hi ha a la comarca, 7 estan dirigits per homes i 4 per dones. D'aquest anàlisi es pot concloure que la dona està prou representada a les escoles, i que hi ha una baixa segregació vertical en els càrrecs de direcció, més en educació secundària que en primària.

4.6.5. Grau d'introducció del concepte de "Coeducació"

La Coeducació és un mètode d'intervenció d'educatiu que va més enllà de l'educació mixta, i que es basa en el reconeixement de les potencialitats i individualitats de nenes i nens, independentment del seu sexe. La coeducació és per tant, educar des de la igualtat de valors de les persones, potenciar la participació dels dos sexes a l'escola, realitzar feines i activitats evitant els estereotips sexistes i afavorir les actituds, els comportaments i els continguts que preveuen les aportacions de les dones a la societat.

En aquest sentit, reconeixent els principis de llibertat, justícia, igualtat i solidaritat s'ha de realitzar una educació en valors en la diferència, com a espai de llibertat del que emergeixen les identitats diverses; en la igualtat, reconeixent la diferència sexual i deconstruir el gènere que divideix i jerarquitzava els rols i les activitats que homes i dones desenvolupen; en la democràcia, en quant a la participació de tots com a persones; en el diàleg, per permetre la sortida del propi jo per trobar-se i comunicar-se des de la raó i la sensibilitat.

Aquest paper de l'escola com a vehicle de socialització és especialment rellevant en el cas dels alumnes immigrants, o fills d'immigrants, que al curs 2004/05 suposaven un 13,5% del total en educació infantil i primària.

De l'anàlisi qualitativa efectuada, a través de les entrevistes personals i el taller de participació de tècniques i tècnics realitzat s'ha detectat les necessitats de realitzar actuacions per explicar i introduir el concepte de coeducació a les escoles, instituts i centres de formació del Montsià. En aquest sentit s'ha detectat la necessitat de realitzar plans de coeducació en tots els centres. En alguns casos ja s'han començat a realitzar activitats de coeducació en alguns municipis, com és el cas de Mas de Barberans i Alcanar, i també en d'altres s'ha fet un anàlisi de situació actual en el marc de la redacció dels plans d'igualtat. Aquestes activitats iniciades han de consolidar-se i complementar-se amb un anàlisi més profund sobre l'estat de situació actual i establir necessitats més acurades en aquesta matèria.

“No hi han moltes escoles coeducatives al nostre territori, de fet hi ha gent que encara no té clar el concepte, ja que es confon molt amb escola mixta i no és el mateix. S'està treballant molt en diferenciar aquests dos conceptes. El que potser sí que hi ha són professors individuals que fan alguna activitat coeducativa a les seves classes”

En aquest sentit, el Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya, conjuntament amb l'Institut Català de les Dones, va posar en marxa, el curs 2005-2006, el programa de coeducació que forma part dels programes d'innovació educativa amb l'objectiu de millorar la qualitat del sistema i adequar-la progressivament a l'evolució educativa i social. Els centres educatius que participen en el programa reben formació i materials didàctics per treballar la coeducació.

Per altra banda el Moviment d'Acció Pedagògica de les Terres de l'Ebre organitza l'Escola d'Estiu per a Professorat de les Terres de l'Ebre on des de fa dos anys s'inclou un curs de 20 hores sobre coeducació. Aquest curs no sol té l'objectiu de donar un marc teòric sinó que dona eines i ofereix activitats i dinàmiques adaptades a les edats i als currículums escolars que el professorat pot posar en pràctica en les seves classes. Els blocs temàtics que s'introdueixen en aquest curs són Educar en els sentiments i potenciar l'autoestima, Estereotips de gènere, Violència masclista, Vocabulari no sexista ni androcèntric i com tractar tot els tema del Currículum ocult.

També el Consell Comarcal ofereix el Curs de formació a Monitors i Monitores de Lleure en el que s'inclou un curs monogràfic sobre *Prevenició de Violència Masclista en el Món Educatiu* i on es fa referència a la coeducació. Aquest monogràfic s'ha realitzat en diferent municipis de la comarca com són Amposta, Masdenverge, La Ràpita i Ulldecona. Tot i així, seria necessari que el conjunt de la formació a monitores i monitors es fes de manera coeducativa, que fos introduïda específicament en el temari i que es donessin eines coeducatives per aplicar-les posteriorment amb les nenes i nens.

Altres accions proposades en aquest sentit fan referència a proporcionar informació i materials que facilitin el treball sobre el principi d'igualtat d'oportunitats entre dones i homes (fons de recursos pedagògics i materials didàctics de gènere i coeducació) mitjançant realitzar accions de sensibilització als municipis en el principi d'igualtat d'oportunitats entre homes i dones elaborant material didàctic de coeducació per la seva divulgació als centres escolars, als centres i entitats que treballen amb infància (esplais, entitats que realitzen activitats educatives fora de l'horari escolar o a l'estiu) AMPA'S, i tots aquells professionals que treballin en l'educació dels nostres nens i nenes.

“Fer xerrades informatives per al professorat i per als pares i mares a l'hora de que tots tinguin la mateix informació perquè cadascú reconegui i es responsabilitzi de la seva tasca a l'escola i a casa”

“S'hauria d'oferir a tothom que treballa en nenes i nens, monitors de lleure, monitors de menjadors, monitors de centres oberts, pares i mares, les entitats i els professionals que fan les activitats extra-escolar als municipis, monitors d'esplai, educadors”

4.6.6. Existència d'estereotips de gènere en l'elecció dels estudis

Un dels punts claus de la coeducació es garantir la igualtat d'oportunitats en quant a la elecció dels estudis i eliminar els estereotips de gènere que pugui haver-hi actualment. En aquest sentit s'ha detectat que en general la comarca del Montsià mostra uns patrons d'elecció d'estudis similars als de Catalunya. Tot i que hi ha un menor nombre de noies estudiant ESO (durant els darrers anys han nascut més nens que nenes), les dones són majoria en la realització del batxillerat. No obstant el percentatge de noies que accedeix a cicles formatius és inferior al dels nois.

Taula 62- Distribució de l'alumnat de secundària. Per tipus i sexe. Curs 2006/07

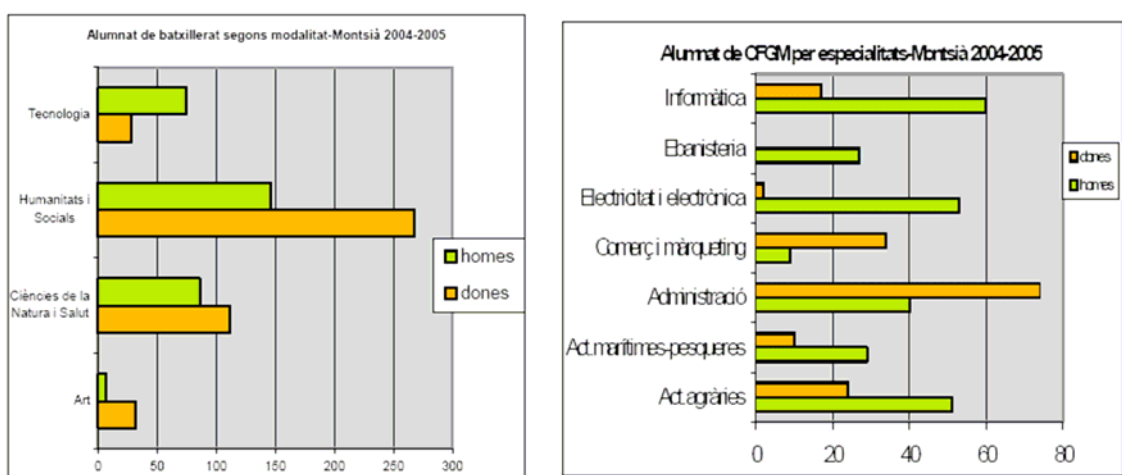
	ESO			Batxillerat			Cicles formatius de grau mig			Cicles formatius de grau superior	
	Total	Noies	% noies	Total	Noies	% noies	Total	Noies	% noies	Total	Noies
Montsià	2 574	1 257	49%	716	388	54%	402	157	39%	264	100
Catalunya	264 829	127 881	48%	84 442	45 932	54%	36 209	14 400	40%	34 783	16 870

Font: Departament d'Educació

Aquest menor percentatge de noies que disposen de cicles formatius es pot entendre analitzant la situació per especialitats. Els estudis més sol·licitats per les dones són els típicament femenins i la seva elecció es concentra en un menor nombre d'opcions.

Segons les dades que recull el projecte Equal Igual Dader, analitzant les especialitats acadèmiques de batxillerat o de cicles formatius es constata un patró tradicional i estereotipat de gènere. “Les dones superen significativament els homes en àrees típicament femenines, és a dir, humanitats, ciències socials, ciències de la naturalesa i de la salut, administració, comerç i màrqueting. En canvi, els homes opten per especialitats considerades tradicionalment masculines com tecnologia, informàtica, electricitat i electrònica, activitats agràries... És important resaltar el fet que cap dona opta per l'especialitat de la fusta i el moble, un dels sectors principals de la riquesa de la comarca, especialitat molt demandada en municipis com la Sénia o Ulldecona.”

Gràfic 63- Selecció d'especialitats de batxillerat i CFGM. Curs 2004/05

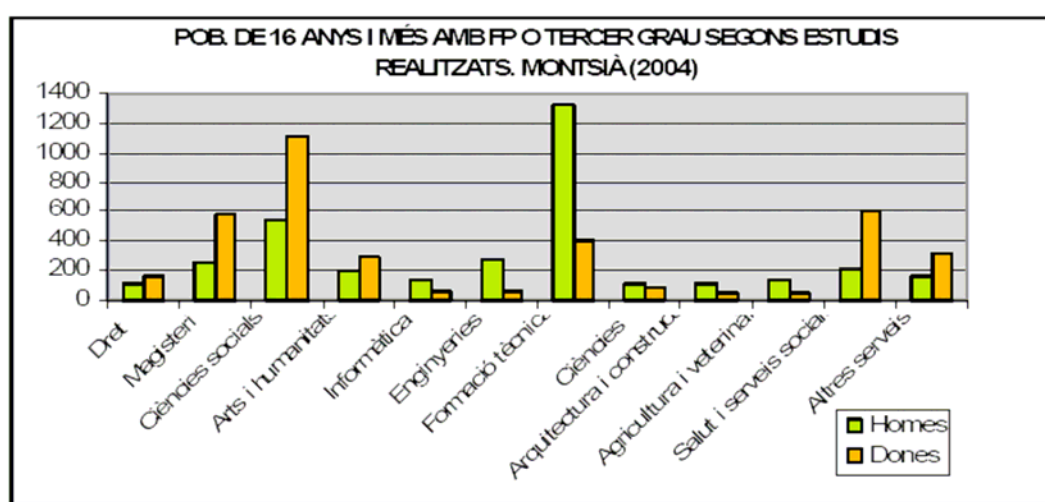
Font: Equal Igual Dader en base a dades del Departament d'Educació.

En aquest sentit cal afegir que a la comarca no hi possibilitat de realitzar estudis universitaris. Arribat el punt en que els nois i noies que han d'escollir per a estudiar es donen tres situacions:

- S'escull realitzar el batxillerat per realitzar estudis universitaris entre l'oferta que ofereix el Campus Universitari de les Terres de l'Ebre situat a Tortosa (infermeria, empresarials, turisme i magisteri). Aquest col·lectiu opta per tenir estudis universitaris sense abandonar el territori i continuar la seva vida laboral a la comarca, tot i que no estigui necessàriament relacionada amb els estudis realitzats.
- S'escull realitzar el batxillerat per a després marxar als grans centres educatius universitaris com són Tarragona, Barcelona i en menor mesura, Lleida. En aquest grup són majoria les dones, i val a dir que existeix una percepció qualitativa de que les noies que marxen a estudiar fora no tornen als seus municipis.
- S'escull realitzar un curs formatiu, i en aquest sentit es tria entre la oferta disponible a la comarca. S'ha extret la percepció qualitativa de que les noies i nois que trien realitzar cicles formatius escullen més en funció de l'oferta a la comarca que el que volen estudiar realment.

Per últim, cal indicar que la influència dels estereotips de gènere que existeix actualment en la elecció dels estudis ve marcat per un passat històric i un present en el que encara observem una clara especialització per gènere.

Gràfic 64- Estudis realitzats. Any 2004

Font: Equal Igual Dader en base a dades del Departament d'Educació

No obstant, la valoració general es molt positiva. Les lleis educatives endegades en els darrers anys, juntament amb les tendències socials i econòmiques que existeixen a la comarca, han possibilitat que al Montsià existeixi actualment una dinàmica d'evolució positiva cap a la igualtat en termes de formació. Per a consolidar-la s'ha identificat la necessitat de realitzar actuacions per a:

- Integrar del model coeducatiu als centres d'ensenyament. És primordial que la coeducació s'integri en tots el centres com a principi transversal, que fomenti les capacitats i aptituds de les persones sense tenir en compte el seu sexe biològic.
- Necessitat d'implementar accions positives i canvis a l'àmbit educatiu per reduir la forta segregació horitzontal, en quant a l'elecció d'especialitats i, vertical, en quant a l'accés de les dones als càrrecs directius dels centres escolars.

4.6.7. Formació de persones adultes

L'oferta educativa d'Educació de Persones Adultes integra diferents activitats formatives, tant de formació reglada com no reglada, i ensenyaments encaminats a l'obtenció de títols acadèmics i professionals, així com proves d'accés en determinats ensenyaments. Té la finalitat d'oferir a totes les persones majors de 14 anys la possibilitat d'adquirir, actualitzar, completar o ampliar els seus coneixements i aptituds per al seu desenvolupament personal i professional.

Com observàvem anteriorment en la *Taula 58- Nivell d'estudis de la població per sexe i edat. Any 2001*, el percentatge de dones sense estudis o que només han finalitzat el primer grau és superior que el d'homes, però només entre les dones de més de 45 anys. Són aquestes dones de més de 45 anys les que per circumstàncies de la vida: treball al camp, cura dels fills i dels avis, no han pogut finalitzar l'ensenyança obligatòria. En aquest sentit, els centres d'educació bàsica de persones adultes poden contribuir a la disminució generacional i feminització del fenomen.

Segons les dades d'Equal Igual Dader, a la comarca existeix una escassa oferta de centres d'educació bàsica d'adults. Concretament només quatre municipis ofereixen aquesta formació. Els quatre són gestionats pels ajuntaments, 2 pel de Sant Carles de la Ràpita i, els altres dos, pel d'Amposta i el de Santa Bàrbara, respectivament.

Caldria doncs donar més impuls a l'educació de persones adultes per afavorir l'accés de les dones a la formació i reforçar les seves competències personal i laborals.

D'altra banda, l'educació per a persones adultes té una altra vessant molt important relacionada amb l'oci i les formes del temps lliure. En aquest sentit, la formació per a persones adultes s'entén com una elecció personal per a gaudir de la formació rebuda,

mantenir el sentiment de no deixar d'aprendre i mantenir-se actualitzat per a fer servir els nous avenços tecnològics en el camp de les telecomunicacions. Aquest punt és especialment important en el cas d'aquelles dones que puguin trobar-se en risc d'exclusió social, normalment dones grans que viuen soles i amb poc recursos econòmics. Apropar la formació per a persones adultes a aquest col·lectiu com a mitjà d'integració social ha sigut una de les propostes recollides en l'anàlisi qualitativa.

Aquesta anàlisi ha identificat que és necessari adaptar l'oferta formativa per a persones adultes a les necessitats de les famílies, i especialment de les dones treballadores. Entre les opcions de formació demandades es troben molts centrades en primer lloc en formació en noves tecnologies i, en segon lloc, formació en català per a persones nouvingudes i per a persones que no van estudiar català en l'educació obligatòria. Es fa molt èmfasi en la formació en noves tecnologies, primer perquè el col·lectiu de dones a partir d'una certa edat al voltant dels 40-50 anys té una fractura digital molt forta i per altra perquè pot ser una eina per la formació a distància que compliria els requisits d'apropar la formació a les dones i de fer-la compatible amb la vida personal, laboral i familiar en quant a adaptació d'horaris.

“S'hauria de fer formació específica en noves tecnologies per a les dones però a més en coses molt estructurades, molt dirigides per a que són, no per a portar la comptabilitat de casa o per fer la declaració de la renda...”

“Existeix tota una parcel·la de formació molt important en aquest sentit, és una eina que se'ls ha de donar (la de noves tecnologies), no és només formar-les en una feina sinó una formació d'eines que els faci més accessible el món de l'autoformació.”

4.7. Associacionisme i Participació

4.7.1. Característiques del teixit associatiu femení

Gairebé tots els municipis de la comarca compten amb Associacions de dones o Associacions de mestresses de casa. Tot i que molts cops els objectius i activitats són molt similars, creiem que la nomenclatura d'aquestes associacions pot portar a que les dones es sentin més o menys involucrades. Si analitzem els perfils de les sòcies de les Associacions de Mestresses de Casa, majoritàriament són dones majors de 50 anys, mestresses de casa amb unes necessitats molt específiques. En canvi, en les Associacions de Dones trobem que la mitjana d'edat baixa i que hi ha també associades que treballen fora de casa i, per tant, tenen un àmbit d'actuació molt més ampli atenent a les necessitats més diversificades de les seves sòcies.

Tot i que la involucració de gent jove és molt baixa en ambdós, sí que és veritat que en les Associacions de Mestresses s'accentua. Seria necessari com a primer pas canviar la nomenclatura d'aquestes associacions per, així, crear una base més àmplia de sòcies en potència. Això podria fer augmentar l'interès de dones que no es considerin a si mateixes mestresses de casa i per tant es sentirien més identificades.

En la següent taula veiem quin és el percentatge de representació social de les associacions de dones o mestresses de casa. Les dones associades constitueixen un 9% de la població femenina de la comarca i són en els municipis més petits els que tenen un major percentatge d'associacionisme femení.

Taula 65- Nombre d'associades i percentatge segons població total de dones. Any 2008

NOM ASSOCIACIÓ	NOMBRE ASSOCIADES	% SOBRE POBLACIÓ
Associació de mestresses de casa d'Alcanar	607	14%
Associació de Mestresses de les Cases del Mar	15	
Associació de mestresses de casa d'Amposta	530	6%
Associació de Dones de La Galera	100	25%
Associació de mestresses de casa de Godall	150	42%
Associació de dones masoveres	100	29%
Associació mestresses de casa "Dones Masdenvergenques"	170	34%
Associació de dones dels Muntells	190	76%
Associació de mestresses de casa de Sant Jaume	310	19%
Associació de mestresses de casa "Dones Planeres"	300	17%
Associació de Dones Rapitenques	695	16%
Associació Ràpita – Endavant	360	
Associació de mestresses de casa de La Sénia	300	11%
Grup de Dones d'Ulldecona	55	12%
Associació de mestresses de casa d'Ulldecona	300	
TOTAL DONES ASSOCIADES	4 182	9%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades facilitades per les associacions

Hem de tenir en compte que des de les institucions i administracions públiques es treballa molt amb les entitats, però hem de ser conscients que aquest treball només arriba a una minoria del col·lectiu i cal trobar altres canals per arribar a la resta de les dones.

En moltes de les entrevistes realitzades es comenta que la dona és eminentment social i activa i és per aquest motiu que la seva participació en tots els municipis de la comarca és molt alta, tant en les associacions com en les activitats socials, culturals i d'oci. En aquestes darreres es considera que la dona hi participa més que l'home. En les associacions cal diferenciar entre associacions socials i culturals on la representació femenina és similar a la masculina o més alta i les esportives que són eminentment masculines. Tot i l'alta participació de la dona, cal destacar que en els òrgans de junta, la representació femenina és baixa, encara que la base social tingui un alta component femení. Tot i que el darrers anys, s'està corregint, s'ha de continuar treballant perquè la dona tingui les mateixes oportunitats d'accedir a òrgans de junta.

“La dona sempre ha participat molt a l'hora de fer les tasques de les associacions. De fet la dona és el motor del món associatiu, encara que no estigui per davant”

“La dona és molt més dinàmica i participativa que els homes, precisament perquè ompli tots els seus espais de temps en totes les franges horàries i en determinades s'avoca al món associatiu i ho fa de gust”

“La dona és un animal molt més social, molt més permeable socialment i que s'involucra més en entitats o associacions i si alguna vegada ho deixa de fer és perquè hi ha alguna altra cosa que per a ella és prioritari com és tenir cura d'un familiar malalt”

Per altra banda, cal parlar de la baixa representació de la dona immigrada en les associacions de dones i en el món associatiu en general. La seva participació social està molt relacionada en les activitats que realitzen els seus fills i filles. I potser és aquesta una de les direccions en les que s'ha de treballar per incorporar-les al món associatiu ja que és una eina més d'integració i d'evitar l'exclusió social.

De manera complementària, el Consell Comarcal del Montsià compta amb un Consell Consultiu de les Dones, creat l'any 2.000, que es va constituir com òrgan consultiu i de participació i que està integrat per les associacions, entitats i col·lectius de dones de la comarca del Montsià. Una de les reivindicacions històriques aparegudes en les conclusions d'aquest consell és la creació d'un servei específic d'atenció a les dones a la nostra comarca que finalment es va crear al 2007 com ja s'ha comentat. El Consell Consultiu de les Dones del Montsià està format per les següents associacions:

- Associació de Mestresses de Casa d'Alcanar
- Associació de Mestresses de Casa d'Amposta
- Associació de Dones de La Galera
- Associació de Mestresses de Casa de Godall
- Associació de Dones Masoveres
- Associació Mestresses de Casa "Dones Masdenvergenques"
- Associació de Dones dels Muntells
- Associació de Mestresses de Casa de Sant Jaume
- Associació de Mestresses de Casa "Dones Planeres" (Santa Bàrbara)
- Associació de Dones Rapitenques
- Associació Ràpita-Endavant
- Associació de Mestresses de Casa de La Sénia
- Grup de Dones d'Ulldecona
- Associació de Mestresses de Casa d'Ulldecona
- Associació de Famílies i Dones del Medi Rural (àmbit Tarragona)

Cal remarcar la tasca que està realitzant el SIAD en la dinamització de l'associacionisme femení a la comarca. Des del SIAD s'ofereix assessorament a les associacions en diferents àmbits i coordinació. Entre d'altres, s'ha engegat un projecte de col·laboració amb totes les associacions de dones del Montsià per a oferir formació a nivell general en temes de caràcter jurídic i psicològic.

4.7.2. Participació política i acció municipal específica per la dona

El pes específic de les dones en l'àmbit social i ciutadà, tot i que sempre ha estat important, en els darrers anys s'evidencia amb més força. Aquesta presència també cal que es normalitzi en els espais de decisió política on, tot i haver augmentat, la seva representació en institucions i òrgans de participació encara és inferior a la masculina.

Les causes d'aquesta desigualtat cal cercar-les en els obstacles que limiten a les dones a participar en la vida política i que troben el seu rerefons en la divisió sexual del treball.

En les diferents entrevistes realitzades són moltes les dones que consideren que la participació de la dona en política passa per una corresponsabilitat de les responsabilitats domèstiques. La dona s'ha incorporat al món laboral i ha augmentat la seva participació en l'àmbit social i ciutadà però aquesta major presència no ha significat una reducció de la seva presència i responsabilitat en l'àmbit privat i com moltes dones han assenyalat *"no podem amb tot"*.

"S'intenta fer llistes paritàries però és difícil trobar dones que s'hi posin. Crec que les causes són perquè tenim responsabilitats de cura dels fills i filles, de la gent gran, tasques de casa i a part, treballar fora de casa."

“Després de treballar quan arribes al poble, ja tens prou feina a casa, i ja no et ve de gust ni tens ganes d’estar en reunions d’ajuntament i demés”

“Trobés dones que estan preparades i et diuen, no, que a la vida pública no s’hi volen posar perquè consideren que és una pèrdua de temps, un munt de reunions per a res.”

La política ha deixat de ser un àmbit típicament masculí i la dona així ho veu i és cada vegada més conscient que si vol canviar coses, una de les maneres és involucrar-se en política. És per això que la seva presència és cada vegada més forta però encara no s’ha arribat a la desitjada paritat.

A la comarca del Montsià no fa molts anys, la presència de la dona en política era gairebé nul·la i tot i que avui dia la seva presència és més forta, encara existeixen regidories típicament masculines. És el cas de les regidories d’Agricultura, Esport i Governació. Particularment és rellevant que en la regidoria d’agricultura no hi hagi cap representació femenina després de l’aportació històrica femenina en les tasques agrícoles a la nostra comarca, tant en el cultiu de l’arròs, de l’olivera com dels cítrics.

Per altra banda, la major representació femenina la trobem en regidories que s’associen als rols típicament femenins que ha desenvolupat la dona tant a la llar com en els rols professionals que ha adquirit avui dia. Aquestes regidories són les de Benestar i Família i Sanitat.

Taula 66- Distribució d’homes i dones segons regidories que ocupen. Legislatura 2007/11

Regidories per àrees (2007-2011)	Dones	Homes
Agricultura	0%	100%
Benestar i família	90%	10%
Cultura	18%	82%
Economia i Hisenda	8%	92%
Educació	46%	54%
Esport	0%	100%
Festes	42%	58%
Governació	0%	100%
Joventut	33%	67%
Medi Ambient	53%	47%
Noves tecnologies i mitjans de comunicació	33%	67%
Obres i serveis	30%	70%
Participació Ciutadana	50%	50%
Sanitat	78%	22%
Turisme	57%	43%
Urbanisme	23%	77%

Font: Elaboració pròpia a través de dades extretes de Muncat

Cal remarcar que només un ajuntament, el de Sant Jaume d'Enveja compta amb un regidoria d'Igualtat o Dona. Tot i això, al finalitzar el 2008, el 75 % del municipis de la comarca comptaran amb un Pla de Polítiques de Dones. És evident que és molt important tenir un pla com a primer pas per a desenvolupar polítiques per a millorar la situació de la dona i garantir la igualtat d'oportunitats a aquest col·lectiu, però és més important la implementació d'aquestes polítiques tan necessàries que necessiten d'un desplegament de recursos econòmics, materials i humans. L'Institut Català de les Dones disposa de subvencions no només per l'elaboració del pla sinó també per la implementació de les actuacions que es proposen i que cal que cada Ajuntament es responsabilitzi per portar-les a terme. En aquest sentit el Consell Comarcal ha de realitzar la funció de marc de referència i recolzament a totes aquestes polítiques mitjançant el Pla de Polítiques de Dona de la Comarca del Montsià i de totes les actuacions que contempla.

4.7.3. Organització política i técnico-administrativa del Consell Comarcal

Des del moment que el Consell Comarcal ha endegat l'elaboració del Pla Comarcal de Polítiques de Dones, ha de ser conscient que la implementació d'aquest ha de passar també per què la organització interna sigui exemplificadora i coherent respecte les polítiques comarcals d'igualtat. Per aquest motiu és necessari que els homes i les dones estiguin igualment presents en totes les àrees de treball i nivells de responsabilitat comarcals. Per això cal identificar, primer, de quina situació es parteix en relació a aquesta qüestió.

En la següent taula podem veure com es distribueix l'equip polític del Consell Comarcal tenint en compte la variable gènere. Com es pot observar el 73 % dels càrrecs estan en mans d'homes i el 27 % en dones.

Taula 67- Distribució política Consell Comarcal segons comissions que presideixen. Legislatura 2007/11

Presidència	1 home
Vicepresidència	1 home
Gerència	1 dona
Secretaria de Gerència	1 dona
Presidències de comissions	2 dones
Comissió d'Atenció a les Persones	
Comissió d'Hisenda i Especial Comptes	
Presidències de comissions	9 homes
Comissió Dinamització	
Comissió Agricultura	
Comissió Medi Ambient	
Comissió Joventut i Esport	
Comissió Educació	
Comissió Ordenació del Territori	
Comissió Assistència Municipis	
Comissió Règim Intern i Personal	
Comissió Cultura	

Font: Elaboració pròpia a través de les dades incloses en el Pla d'Acció Comarcal

Per altra banda, si fem una anàlisi general del personal del Consell Comarcal observem que el 80 % són dones i 20% homes. Però al fer una anàlisi específica veiem que la major concentració de dones són en feines considerades tradicionalment femenines com són auxiliar administrativa i treballadores familiars. En els càrrecs tècnics hi ha un major nombre de dones gràcies a l'Àrea d'Atenció a les Persones, molt relacionat als rols professionals que ha adquirit la dona avui dia. Fora d'aquest àmbit s'observa que els homes ocupen en major proporció els càrrecs de coordinació i tècnics.

Taula 68- Distribució del personal del Consell Comarcal segons càrrec i àrea. Any 2008

	Nombre total	Coordinació	Tècniques i tècnics	Treballadores familiars	Aux. administratiu
Total Homes	11	3	8	0	0
Total Dones	39	1	17	8	13
ÀREA D'ATENCIÓ A LES PERSONES					
Homes	1		1		
Dones	25	1	14	8	2
ÀREA DE CULTURA					
Homes	0				
Dones	1		1		
ÀREA D'EDUCACIÓ					
Homes	1	1			
Dones	1				1
ÀREA DE JOVENTUT					
Homes	1		1		
Dones	1		1		
OFICINA DEL CONSUMIDOR					
Homes	1		1		
Dones	1				1
ÀREA D'ESPORTS					
Homes	0				
Dones	1		1		
DINAMITZACIÓ ECONÒMICA					
Homes	2		2		
Dones	0				
SECRETARIA					
Homes	0				
Dones	5				5
INTERVENCIÓ					
Homes	1		1		
Dones	2				2
SERVEIS INFORMÀTICS					
Homes	2		2		
Dones	0				
REHABILITACIÓ D'HABITATGES					
Homes	2	2			
Dones	0				
ORDENANCES					
Homes	0				
Dones	2				2

Font: Elaboració pròpia a través dades cedides pel Consell Comarcal

4.8. Necessitats detectades

A partir de la diagnosi realitzada s'han detectat les següents necessitats específiques entre les dones de la comarca en referència al Pla de Polítiques de Dones.

Aquestes mancances es presenten segons els àmbits que han servit de base per a realitzar la diagnosi de situació: salut i qualitat de vida, educació i formació, ocupació i participació social i política.

4.8.1. Salut i Qualitat de Vida

S'ha detectat la necessitat d'actuacions encaminades a...

- Desenvolupar activitats de prevenció i promoció de la salut per aconseguir el benestar físic, psicològic i social al llarg de tota la vida
- Millorar les condicions de vida de les malaltes i malalts en general i especialment en aquelles malalties que tenen una major incidència en les dones, com poden ser les relacionades amb els óssos (osteoporosi, artrosi, fibromiàlgia), entre d'altres
- Atendre les necessitats i millorar la qualitat de vida de les dones que realitzen la funció de cura dels col·lectius dependents (alleugerar càrregues físiques i psíquiques)
- Augmentar l'autoestima de les dones i treballar per evitar l'aparició de problemes de salut mental
- Informar i sensibilitzar en matèria de corresponsabilitat de les tasques familiars domèstiques
- Millorar la qualitat i eficiència dels serveis de salut en tant que la dona és la principal usuària
- Motivar les dones en la pràctica esportiva
- Disminuir el consum de drogues i/o que es faci un consum responsable. Esforç especial en les edats d'iniciació
- Continuar en el treball d'informació i sensibilització de tots els tipus de violència masclista
- Augmentar el coneixement del SIAD, els serveis que ofereix i que va destinat a tots els segments socials
- Facilitar l'accés als recursos a dones víctimes de violència masclista
- Millorar la xarxa de transport públic de la comarca, principalment amb Amposta

- Augmentar els serveis que permetin la conciliació de la vida personal, familiar i laboral, sobretot en els pobles més petits

4.8.2. Educació i Formació

S'ha detectat la necessitat d'actuacions encaminades a...

- Abandonar definitivament els estereotips de gènere que existeixen actualment en l'educació de les xiquetes i xiquets i avançar cap a un model de coeducació
- Evitar els estereotips de gènere en l'orientació de les carreres professionals de persones joves i adultes
- Seguir els principis de coeducació i igualtat d'oportunitats en el disseny dels plans i cursos de formació per a persones joves i adultes
- Motivar als i les joves per a que estudiïn per evitar el fracàs escolar, especialment en el cas de les dones
- Adequar i promocionar l'oferta formativa destinada a persones adultes com a vehicle d'inserció laboral
- Apropar l'oferta formativa a les dones i adequar-la a les seves necessitats
- Introduir les noves tecnologies entre el col·lectiu de dones majors de 40 anys
- Potenciar el canal Internet com a vehicle de formació (universitària i ocupacional). Promocionar la formació a distància, especialment en l'entorn rural
- Promocionar l'oferta de cursos entre els grups en risc d'exclusió social.

4.8.3. Ocupació

S'ha detectat la necessitat d'actuacions encaminades a...

- Afavorir i promoure la incorporació de les dones al treball remunerat
- Promoure l'accés de les dones a feines més qualificades (categoria professional). Sensibilitzar sobre la necessitat de realitzar accions positives en aquest sentit
- Reconeixement, que no supressió, de les feines d'economia submergida
- Donar valor i reconeixement a les tasques de cura i al treball domèstic realitzat a la llar
- Orientar la formació ocupacional per a que trenqui biaixos de gènere tot adaptant-se a l'oferta d'ocupació de la zona

- Facilitar i promoure iniciatives d'autoocupació per incrementar el nombre de dones empresàries
- Sensibilitzar i demanar de les associacions empresarials i empreses accions concretes en quant a la conciliació de la vida personal, familiar i laboral
- Difondre una major autoconfiança entre les dones respecte a la seva capacitat laboral
- Incorporar a la dona en igualtat d'oportunitats als nous filons d'ocupació: oficis tradicionals, cuidadores familiars, turisme, cultura...
- Promoure entre l'empresariat l'equiparació salarial i de categoria professional entre dones i homes

4.8.4. Participació social i política

S'ha detectat la necessitat d'actuacions encaminades a...

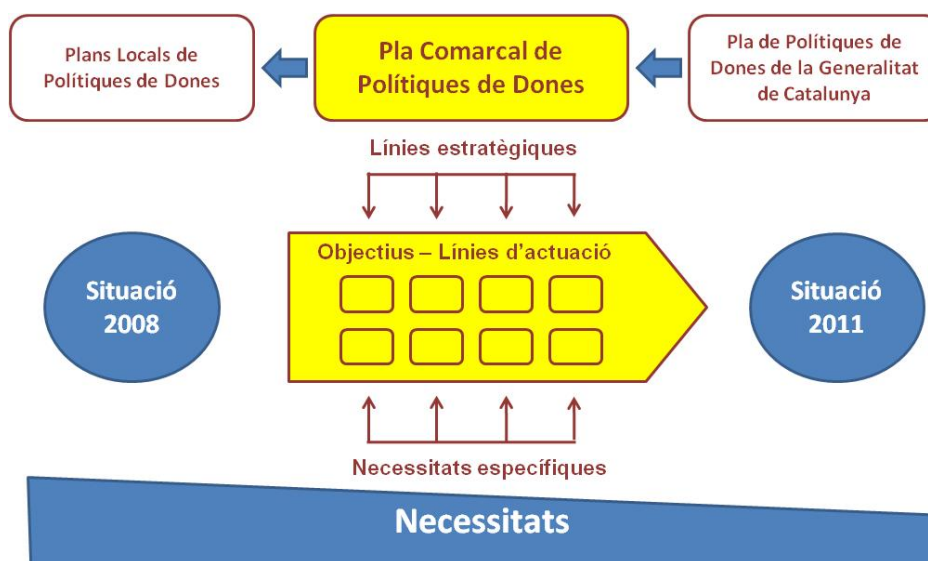
- Augmentar el percentatge de dones associades a les associacions de dones/mestresses de casa
- Fomentar la participació de les dones en la vida social i activitats dels municipis (motivar especialment als col·lectius en risc d'exclusió social)
- Augmentar la participació de dones joves a les associacions i l'intercanvi generacional
- Incentivar la participació de dones immigrades a les associacions, entitats i actes culturals
- Incentivar el treball en comú i l'establiment de relacions entre associacions
- Fer més visible el paper de les dones en les associacions en les que formen part i en les juntes
- Visibilitzar, reconèixer i impulsar la participació i aportacions de les dones a la cultura, la història i la tradició
- Augmentar la presència femenina en l'àmbit polític

5. Identificació dels objectius a assolir

Per a la definició dels objectius del Pla Comarcal de Polítiques de Dones del Montsià s'ha tingut en compte una doble perspectiva. D'una banda les seves línies estratègiques venen marcades per les polítiques de gènere que es defineixen en el Pla de Polítiques de Dones de la Generalitat de Catalunya. En aquest sentit també s'ha tingut en compte el paper que tindrà el Pla comarcal com a aixopluc del diferents Plans Locals de Polítiques de dones que s'estan portant a terme a la comarca.

Per altra banda, s'ha realitzat una anàlisi de les necessitats específiques de la població, en base a la investigació de dades quantitatives i a través del procés de participació. Les diferents necessitats identificades que s'han anat exposant al llarg de la diagnosi s'han tingut en compte per a la definició del pla.

D'aquests dos factors han sortit uns objectius generals i específics que marquen les línies d'actuació en base a les quals es defineixen les actuacions necessàries que cal dur a terme.

5.1. Línies estratègiques

Les línies estratègiques en les quals es basa la definició del Pla de Polítiques de dones de la Comarca del Montsià, són les polítiques de gènere que defineix el Pla de Polítiques de Dones de la Generalitat de Catalunya.

Els seus objectius generals es divideixen en sis eixos, els quals es recullen a continuació:

Eix 1. Transversalitat de les polítiques de dones a les administracions públiques. Aquest eix fa referència a incloure la perspectiva de gènere en tots els àmbits de l'Administració i a aplicar-la a tots els àmbits de la societat

Objectius generals:

- Impulsar i consolidar la transversalitat de les polítiques de dones a tots els àmbits de l'Administració de la Generalitat
- Promoure i contribuir a consolidar la transversalitat de les polítiques de dones a l'administració local
- Incentivar l'aplicació de la perspectiva de gènere i de les dones i la transversalitat a altres àmbits de la societat

Eix 2. Canvis culturals que transformin estructures i models patriarcals. Aquest eix fa referència a un canvi cultural basat en el desenvolupament de l'acció coeducativa per a eliminar els estereotips de gènere que limiten la igualtat d'oportunitats i potenciar les contribucions i aportacions de la dona social i culturalment.

Objectius generals:

- Reduir la presència de l'androcentrisme en l'imaginari social
- Fer visibles les aportacions creatives de les dones a la cultura i potenciar i difondre la creativitat femenina
- Reduir la presència de l'androcentrisme i eradicar el sexisme en els mitjans de comunicació
- Afavorir el desenvolupament de l'acció coeducativa
- Incorporar la perspectiva de gènere i de les dones a la formació universitària, la innovació i la recerca
- Incorporar la perspectiva de gènere i de les dones als espais esportius i de lleure
- Impulsar l'equitat entre les dones i els homes en la política de cooperació al desenvolupament de la Generalitat

Eix: 3. Participació. Aquest eix fa referència a les necessitats per a dinamitzar i donar suport al teixit associatiu femení i impulsar la participació social i política de les dones.

Objectius generals:

- Dinamitzar i donar suport al teixit associatiu femení

- Impulsar la participació social de les dones en tots els organismes de la societat civil (col·legis professionals, organitzacions esportives, agrupacions empresarials, ONGs ...)
- Garantir la participació paritària en els òrgans de representació política (partits polítics i sindicats)
- Impulsar la participació de les dones a tots els òrgans consultius de les administracions públiques

Eix: 4. Reorganització dels treballs i noves polítiques del temps. Aquest eix fa referència a garantir la presència en igualtat de les dones en el mercat de treball. Així mateix pretén impulsar un nou model per conciliar el temps laboral i familiar, alhora que visibilitzar i donar valor a les tasques familiars, domèstiques i de cura.

Objectius generals:

- Tenir en compte el valor del treball de cura i atenció, i del treball domèstic i familiar en la planificació de les polítiques econòmiques i socials
- Impulsar un nou model d'organització social i territorial que permeti equilibrar els temps i els treballs
- Garantir la presència de les dones en el mercat de treball remunerat sense discriminació vertical ni horitzontal, en igualtat de tracte i d'oportunitats

Eix: 5. Qualitat de vida i cohesió social. Aquest eix es dirigeix bàsicament a construir un entorn que faciliti la qualitat de vida de les dones.

Objectius generals:

- Avançar en el coneixement de les situacions emergents que condicionen la qualitat de vida de les dones en tots els àmbits
- Garantir l'accés de les dones a la informació i difondre els recursos existents
- Incorporar la perspectiva de gènere en els recursos i prestacions d'acció social
- Garantir una assistència sanitària sense biaixos de gènere tot tenint en compte la diversitat
- Incorporar la perspectiva de gènere en els equipaments i la pràctica esportiva
- Construir un entorn que faciliti la qualitat de vida de les dones

Eix: 6. Intervenció integral contra la violència masclista. Aquest eix fa referència en quant a prevenció, sensibilització, coordinació i cooperació entre els diferents recursos

i facilitació d'accés als serveis a les dones per reduir els efectes de la violència masclista.

Objectius generals:

- Desenvolupar estratègies de prevenció i de sensibilització per a totes les formes i àmbits de la violència masclista
- Desenvolupar les estructures de coordinació i cooperació que permetin una intervenció integral
- Facilitar a les dones l'accés als drets que els corresponen i als serveis que hi ha al seu abast

Cal entendre que un Pla Comarcal ha de prendre aquestes directrius estratègiques com a declaració d'intencions, i en la mesura que ho permetin els seus recursos desenvolupar actuacions dirigides a desenvolupar actuacions que segueixin aquests principis directors. Així mateix, el Pla Comarcal tindrà en compte el paper dinamitzador que ha d'efectuar per a facilitar el seguiment de les polítiques estratègiques de gènere per part dels ens locals.

D'altra banda, la diagnosi efectuada ha permès identificar una sèrie de necessitats molt concretes, incloses a l'apartat 4.8. *Necessitats detectades*, que es prenen també com a base per a la redacció d'aquest pla.

Per tot això i amb la intenció d'establir actuacions específiques, el Pla Comarcal de Polítiques de Dones del Montsià basa el seu plantejament en els sis eixos del Pla de Polítiques de Dones de la Generalitat de Catalunya i s'estructurarà segons els següents objectius generals i específics.

5.2. Objectius generals i específics

A continuació es detallen els objectius generals del Pla Comarcal de Polítiques de Dones del Montsià, i per a cadascun d'ells s'especifiquen en sub-apartats quins són els objectius específics

5.2.1. Eix 1 - Transversalitat de les polítiques de dones a les administracions públiques

- Introducció de la transversalitat de les polítiques de dones en tots els àmbits de l'Administració Comarcal.
 - a. Introduir la perspectiva de gènere i d'igualtat d'oportunitats en el funcionament intern del Consell Comarcal i de forma transversal en totes les àrees

- b. Assolir la transversalitat de les polítiques de dones i d'igualtat d'oportunitats en el conjunt de les accions comarcals i locals desenvolupades des del Consell Comarcal
- c. Potenciar l'ús d'un llenguatge no sexista ni androcèntric en la comunicació oral, visual i escrita del Consell Comarcal i dels mitjans de comunicació comarcals
- Promoure i contribuir a consolidar la transversalitat de les polítiques de dones a l'administració local
 - d. Promoure la introducció la perspectiva de gènere i d'igualtat d'oportunitats entre els ens locals
- Incentivar l'aplicació de la perspectiva de gènere i de les dones i la transversalitat a altres àmbits de la societat
 - e. Difondre els objectius d'aplicació de la perspectiva de gènere en altres àmbits de la societat: salut, educació, ocupació, cultura, etc.
 - f. Difondre i dinamitzar l'aplicació de la perspectiva de gènere entre les associacions i entitats locals

5.2.2. Eix 2 - Canvis culturals que transformin estructures i models patriarcal

Els objectius generals i específics que s'han definit per aquest eix són:

- Fer visibles les aportacions creatives de les dones a la cultura i potenciar i difondre la creativitat femenina
 - a. Visibilitzar, reconèixer i impulsar la participació i aportacions de les dones a la cultura, la història i la tradició
- Promoure l'educació en valors i el desenvolupament de l'acció coeducativa per a eliminar els estereotips de gènere que limiten la igualtat d'oportunitats
 - b. Abandonar definitivament els estereotips de gènere que existeixen actualment en l'educació de les xiquetes i xiquets i avançar cap a un model de coeducació
 - c. Evitar els estereotips de gènere en l'orientació de les carreres professionals de joves i persones adultes
 - d. Seguir els principis de coeducació i igualtat d'oportunitats en el disseny dels plans i cursos de formació per a joves i persones adultes
 - e. Motivar als i les joves per a que estudiïn per evitar el fracàs escolar, especialment en el cas de les dones

- Incorporar la perspectiva de gènere i de les dones als espais esportius i de lleure
 - f. Afavorir la incorporació de la perspectiva de gènere i de les dones als espais esportius i de lleure

5.2.3. Eix 3 - Participació

- Dinamitzar i donar suport al teixit associatiu femení
 - a. Augmentar el percentatge de dones associades a les associacions de dones/mestresses de casa
 - b. Fomentar la participació de les dones en la vida social i activitats dels municipis (motivar especialment als col·lectius en risc d'exclusió social)
 - c. Augmentar la participació de dones joves a les associacions i l'intercanvi generacional
 - d. Incentivar la participació de dones immigrades a les associacions, entitats i actes culturals
 - e. Incentivar el treball en comú i l'establiment de relacions entre associacions
- Impulsar la participació social de les dones en tots els organismes de la societat civil (col·legis professionals, organitzacions esportives, agrupacions empresarials, ONGs ...)
 - f. Fer més visible el paper de les dones en les associacions i en els organismes de la societat civil
- Garantir la participació paritària en els òrgans de representació política (partits polítics i sindicats)
 - g. Augmentar la presència femenina en l'àmbit polític
- Impulsar la participació de les dones en tots els òrgans consultius de l'administració pública comarcal
 - h. Augmentar la participació de les dones en tots els òrgans consultius comarcals
 - i. Augmentar la participació de les dones en els processos participatius que es posin en marxa

5.2.4. Eix 4 - Reorganització dels treballs i noves polítiques del temps

- Tenir en compte el valor del treball de cura i atenció, i del treball domèstic i familiar en la planificació de les polítiques econòmiques i socials
 - a. Donar valor i reconeixement a les tasques de cura i al treball domèstic realitzat a la llar
 - b. Informar i sensibilitzar en matèria de corresponsabilitat de les tasques familiars domèstiques
 - c. Sensibilitzar i demanar de les associacions empresarials i empreses accions concretes en quant a la conciliació de la vida personal, familiar i laboral
- Impulsar un nou model d'organització social i territorial que permeti equilibrar els temps i els treballs
 - d. Millorar la xarxa de transport públic de la comarca, principalment amb Amposta
 - e. Augmentar els serveis que permetin la conciliació de la vida personal, familiar i laboral, sobretot en els pobles més petits
- Garantir la presència de les dones en el mercat de treball remunerat sense discriminació vertical ni horitzontal, en igualtat de tracte i d'oportunitats
 - f. Afavorir i promoure la incorporació de les dones al treball remunerat
 - g. Promoure l'accés de les dones a feines més qualificades (categoria professional). Sensibilitzar sobre la necessitat de realitzar accions positives en aquest sentit
 - h. Reconeixement, que no supressió, de les feines d'economia submergida
 - i. Difondre una major autoconfiança entre les dones respecte a la seva capacitat laboral
 - j. Incorporar a la dona en igualtat d'oportunitats als nous filons d'ocupació: oficis tradicionals, cuidadores familiars, turisme, cultura, etc.
 - k. Promoure entre l'empresariat l'equiparació salarial i de categoria professional entre dones i homes
 - l. Orientar la formació ocupacional per a que trenqui biaixos de gènere tot adaptant-se a l'oferta d'ocupació de la zona
 - m. Facilitar i promoure iniciatives d'autoocupació per incrementar el nombre de dones empresàries

- n. Adequar i promocionar l'oferta formativa destinada a persones adultes com a vehicle d'inserció laboral.

5.2.5. Eix 5 - Qualitat de vida i cohesió social

- Avançar en el coneixement de les situacions emergents que condicionen la qualitat de vida de les dones en tots els àmbits
 - a. Atendre les necessitats i millorar la qualitat de vida de les dones que realitzen la funció de cura dels col·lectius dependents (alleugerar càrregues físiques i psíquiques)
 - b. Millorar les condicions de vida de les malaltes i malalts en general i especialment en aquelles malalties que tenen una major incidència en les dones
 - c. Augmentar l'autoestima de les dones i treballar per evitar l'aparició de problemes de salut mental
 - d. Disminuir el consum de drogues i/o que es faci un consum responsable. Esforç especial en les edats d'iniciació.
- Garantir l'accés de les dones a la informació i difondre els recursos existents
 - e. Augmentar el coneixement del SIAD, els serveis que ofereix i el fet que va destinat a tots els segments socials
 - f. Introduir les noves tecnologies entre el col·lectiu de dones majors de 40 anys
- Incorporar la perspectiva de gènere en els recursos i prestacions d'acció social
 - g. Incrementar l'accessibilitat de les dones als serveis de proximitat
 - h. Impulsar recursos específics per a la millora de les condicions de vida de les dones que es troben en risc d'exclusió social
- Garantir una assistència sanitària sense biaixos de gènere tot tenint en compte la diversitat
 - i. Desenvolupar activitats de prevenció i promoció de la salut per aconseguir el benestar físic, psicològic i social al llarg de tota la vida
 - j. Millorar la qualitat i eficiència dels serveis de salut en tant que la dona és la principal usuària
- Incorporar la perspectiva de gènere en els equipaments i la pràctica esportiva
 - k. Motivar les dones en la pràctica esportiva
- Ampliar les opcions de formació de les dones adultes

- l. Apropar l'oferta formativa a les dones i adequar-la a les seves necessitats
- m. Potenciar el canal Internet com a vehicle de formació (universitària i ocupacional). Promocionar la formació a distància, especialment en l'entorn rural
- n. Promocionar l'oferta de cursos entre els grups en risc d'exclusió social

5.2.6. Eix 6 - Intervenció integral contra la violència masclista

- Desenvolupar estratègies de prevenció i de sensibilització per a totes les formes i àmbits de la violència masclista
 - a. Informar i sensibilitzar de tots els tipus de violència masclista
 - b. Desenvolupar estratègies específiques de prevenció de la violència masclista
- Desenvolupar les estructures de coordinació i cooperació que permetin una intervenció integral
 - c. Treballar amb tots els agents implicats per aconseguir una intervenció integral en els casos de violència masclista
- Facilitar a les dones l'accés als drets que els corresponen i als serveis que hi ha al seu abast
 - d. Facilitar l'accés als recursos a dones víctimes de violència masclista

6. Definició d'actuacions

Les actuacions que a continuació es presenten han estat elaborades per l'equip de treball en base a la diagnosi de situació realitzada. S'han tingut en compte les opinions rebudes a les entrevistes personals a agents rellevants, s'han revisat els plans locals dels municipis de la comarca, s'ha revisat bibliografia específica per a cada àmbit i s'han considerat les accions proposades en el Taller de Participació de Tècniques i Tècnics de la comarca, assenyalades amb les sigles TPT. Al final d'aquest apartat s'inclou la taula de prioritització d'actuacions resultant d'aquest Taller.

A continuació es presenten les actuacions que inclou el Pla Comarcal de Polítiques de Dones del Montsià segons els sis eixos d'actuació del Pla de Polítiques de Dones de la Generalitat de Catalunya.

Per a cadascun dels eixos s'ofereix un resum de les actuacions proposades i els objectius que cobreixen, seguida d'un resum de la programació prevista i es conclou amb les taules de definició de les actuacions.

Per a la definició d'actuacions s'ha utilitzat una plantilla base en la que es detalla l'actuació, els objectius a que fa referència, els seus responsables d'aplicació i la seva planificació. Així mateix es recullen les accions o actuacions relacionades que ja estan en marxa. També, per a cadascuna d'elles s'estableixen els seus indicadors d'avaluació, que s'hauran d'elaborar considerant la variable de gènere.

En totes les actuacions podrà estar implicat, en la mesura que sigui possible, l'Institut Català de les Dones.

A l'hora de la implementació de les actuacions, sobretot quan impliquin xerrades, tallers i cursos de formació, s'ha de tenir en compte que aquestes s'han de concebre amb caràcter itinerant al territori, en la mesura que això sigui possible.

6.1. Eix 1 - Transversalitat de les polítiques de dones a les administracions públiques

Per a assolir als objectius específics definits en l'apartat 5.2. per a l'Eix 1, *Transversalitat de les polítiques de dones a les administracions públiques*, s'han definit les següents actuacions

- Crear els mecanismes necessaris per a la implementació d'aquest Pla
- Incorporar la perspectiva de gènere i d'igualtat d'oportunitats transversalment a totes les àrees del Consell Comarcal
- Suport tècnic i dinamització a altres ens de la comarca en la implementació de polítiques i actuacions en matèria de gènere

La correlació entre aquestes actuacions i els objectius específics definits per al Pla Comarcal de Polítiques de Dones es resumeix en la següent taula.

Actuacions	1a	1b	1c	1d	1e	1f
Crear els mecanismes necessaris per a la implementació d'aquest Pla		X				
Incorporar la perspectiva de gènere i d'igualtat d'oportunitats transversalment a totes les àrees del Consell Comarcal	X		X			
Suport tècnic i dinamització a altres ens de la comarca en la implementació de polítiques i actuacions en matèria de gènere			X	X	X	X

Nota: En aquesta taula només s'inclouen els objectius específics per a aquest eix. La relació amb objectius d'altres eixos es pot consultar en la definició de cada actuació.

A continuació es passen a detallar les actuacions definides per a aquest eix.

ACTUACIÓ	Crear els mecanismes necessaris per a la implementació d'aquest Pla
OBJECTIUS	1b. Assolir la transversalitat de les polítiques de dones i d'igualtat d'oportunitats en el conjunt de les accions desenvolupades des del Consell Comarcal
DEFINICIÓ ACTUACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> - Difusió del Pla Comarcal de Polítiques de Dones i de les actuacions incloses a totes les tècniques i tècnics i agents socials implicats - Difusió del Pla i de les activitats associades a través de la web del Consell Comarcal - Formació d'una Comissió Transversal de Seguiment on estiguin representats i representades tècniques i tècnics de les diferents àrees implicades que es responsabilitzaran de la implementació de Pla. Reunions periòdiques - Fer un seguiment dels indicadors d'avaluació i indicadors qualitius, si s'escau, per conèixer el grau d'implementació del Pla i el seu impacte a la comarca
PLANIFICACIÓ	Curt termini – Any 2009
RESPONSABLE COORDINACIÓ	Consell Comarcal
AGENTS IMPLICATS	Totes les àrees del Consell Comarcal
ACTIVITATS RELACIONADES EN MARXA	
INDICADORS D'AVALUACIÓ	<p>Nombre de reunions de la Comissió Transversal de Seguiment</p> <p>Seguiment de les actes de les reunions i dels acords presos</p> <p>Seguiment dels indicadors d'avaluació</p>

ACTUACIÓ	Incorporar la perspectiva de gènere i d'igualtat d'oportunitats transversalment a totes les àrees del Consell Comarcal
OBJECTIUS	<p>1a. Introduir la perspectiva de gènere i d'igualtat d'oportunitats en el funcionament intern del Consell Comarcal i de forma transversal en totes les àrees</p> <p>1c. Potenciar l'ús d'un llenguatge no sexista ni androcèntric en la comunicació oral, visual i escrita del Consell Comarcal i dels mitjans de comunicació comarcals</p>
DEFINICIÓ ACTUACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> - Aplicar al Consell Comarcal el qüestionari de diagnosi en matèria d'igualtat d'oportunitats en l'àmbit laboral del Departament de Treball - Disseny i implantació d'un Pla d'igualtat d'oportunitats al Consell Comarcal i mesures de conciliació de la vida laboral, personal i familiar - Formació al personal del Consell Comarcal en igualtat d'oportunitats i llenguatge no sexista ni androcèntric - Utilitzar llenguatge no sexista ni androcèntric en els materials i documents que es produeixin i es difonguin des del Consell Comarcal - Introduir la perspectiva de gènere i d'igualtat d'oportunitats en la redacció dels diferents plans comarcals (Pla d'Acció Comarcal, Pla de Transport, Pla de Joventut, etc.) - Contemplar les variables sexe i edat en la recollida i sistematització d'informació de les àrees i serveis comarcals
PLANIFICACIÓ	Curt termini – Any 2009
RESPONSABLE COORDINACIÓ	Consell Comarcal
AGENTS IMPLICATS	Totes les àrees del Consell Comarcal
ACTIVITATS RELACIONADES EN MARXA	
INDICADORS D'AVALUACIÓ	<p>Realització i implementació d'un Pla d'igualtat d'oportunitats al Consell Comarcal</p> <p>Assistència a cursos per part del personal i avaluació d'aquests</p> <p>Percentatge d'informació sistematitzada segons les variables sexe i edat</p>

ACTUACIÓ	Suport tècnic i dinamització a altres ens de la comarca en la implementació de polítiques i actuacions en matèria de gènere
OBJECTIUS	<p>1c. Potenciar l'ús d'un llenguatge no sexista ni androcèntric en la comunicació oral, visual i escrita del Consell Comarcal i dels mitjans de comunicació comarcals</p> <p>1d. Promoure la introducció de la perspectiva de gènere i d'igualtat d'oportunitats entre els ens locals</p> <p>1e. Difondre els objectius d'aplicació de la perspectiva de gènere en altres àmbits de la societat: salut, educació, ocupació, cultura, etc.</p> <p>1f. Difondre i dinamitzar l'aplicació de la perspectiva de gènere entrem les associacions i entitats locals</p>
DEFINICIÓ ACTUACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> - Creació d'una Taula de Desenvolupament de Plans que participin tècnics i tècniques encarregats de la implementació del Pla Comarcal de Dones i dels Plans Locals de Dones per coordinar i definir actuacions. Reunions periòdiques. - Promoure la incorporació d'agents d'igualtat en els municipis - Oferir cursos de formació en igualtat d'oportunitats i llenguatge no sexista ni androcèntric als tècnics i tècniques municipals - Oferir xerrades en matèria d'igualtat d'oportunitats a entitats, associacions i altres ens locals i comarcals - Participació en xerrades en altres àmbits de la societat: salut, educació, ocupació, cultura... per a donar una visió de polítiques i actuacions en matèria de gènere - Disseny i realització d'activitats en referència a la igualtat d'oportunitats i dona a nivell comarcal i local (per exemple: Dia Internacional de les Dones i/o Dia contra la Violència Masclista)
PLANIFICACIÓ	Curt termini – Any 2009
RESPONSABLE COORDINACIÓ	Consell Comarcal
AGENTS IMPLICATS	Ajuntaments, associacions i altres ens o serveis (salut, cultura, ocupació...)
ACTIVITATS RELACIONADES EN MARXA	<p>Suport tècnic del SIAD als ens local en referència a subvencions de l'Institut Català de les Dones</p> <p>Desenvolupament de formació i/o activitats puntuals per part del SIAD amb les dones als municipis</p>

**INDICADORS
D'AVALUACIÓ**

Nombre de cursos oferts i realitzats a l'administració local

Nombre de xerrades realitzades

Nombre d'activitats realitzades

De forma esquemàtica, la programació d'aquestes actuacions respon al següent plantejament.

2009	2010	2011
Crear els mecanismes necessaris per a la implementació d'aquest Pla		
Incorporar la perspectiva de gènere i d'igualtat d'oportunitats transversalment a totes les àrees del Consell Comarcal		
Suport tècnic i dinamització a altres ens de la comarca en la implementació de polítiques i actuacions en matèria de gènere		

6.2. Eix 2 – Canvis culturals que transformin estructures i models patriarcal

Per a assolir als objectius específics definits en l'apartat 5.2. per a l'Eix 2, *Canvis culturals que transformin estructures i models*, s'han definit les següents actuacions:

- Donar a conèixer i difondre el paper de la dona en la cultura
- Taula de debat sobre la introducció del model coeducatiu i d'activitats coeducatives
- Introduir la coeducació en el món del lleure, l'associacionisme del món infantil i juvenil i les AMPA
- Sensibilitzar l'alumnat, mares i pares per evitar els estereotips de gènere en l'elecció dels estudis

La correlació entre aquestes actuacions i els objectius específics definits per al Pla Comarcal de Polítiques de Dones es resumeix en la següent taula.

Actuacions	2a	2b	2c	2d	2e	2f
Donar a conèixer i difondre el paper de la dona en la cultura	X					
Taula de debat sobre la introducció del model coeducatiu i d'activitats coeducatives		X	X	X		
Introduir la coeducació en el món del lleure, l'associacionisme del món infantil i juvenil i les AMPA		X		X		X
Sensibilitzar a l'alumnat, mares i pares per evitar els estereotips de gènere en l'elecció dels estudis		X	X	X	X	

Nota: En aquesta taula només s'inclouen els objectius específics per a aquest eix. La relació amb objectius d'altres eixos es pot consultar en la definició de cada actuació.

A continuació es passen a detallar les actuacions definides per a aquest eix.

ACTUACIÓ	Donar a conèixer i difondre el paper de la dona en la cultura
OBJECTIUS	2a. Visibilitzar, reconèixer i impulsar la participació i aportacions de les dones a la cultura, la història i la tradició
DEFINICIÓ ACTUACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> - Organitzar exposicions itinerants al territori en matèria d'aportacions de la dona a la cultura i a la societat - Organitzar exposicions o xerrades sobre dones que estiguin o hagin estat relacionades amb el món cultural al territori (escriptores, pintores, poetesses, actrius, etc.) - Realitzar xerrades i activitats per reconèixer el paper de les dones com a transmissores de sabers i coneixements
PLANIFICACIÓ	Curt termini – Any 2009
RESPONSABLE COORDINACIÓ	Consell Comarcal
AGENTS IMPLICATS	SIAD, Àrea de Cultura, Museu del Montsià, Institut d'Estudis Comarcals
ACTIVITATS RELACIONADES EN MARXA	<p>Exposició <i>Dones en la memòria, cronologia d'un esforç</i> (itinerant pels municipis de la comarca)</p> <p>Publicació d'un llibre sobre <i>Dones en la memòria, cronologia d'un esforç</i></p> <p>Projecte de <i>Recerca dels sabers de les dones relacionat amb la cura i la salut</i></p>
INDICADORS D'AVUACIÓ	<p>Nombre d'exposicions realitzades a la final de vigència del Pla</p> <p>Xerrades i activitats realitzades</p>

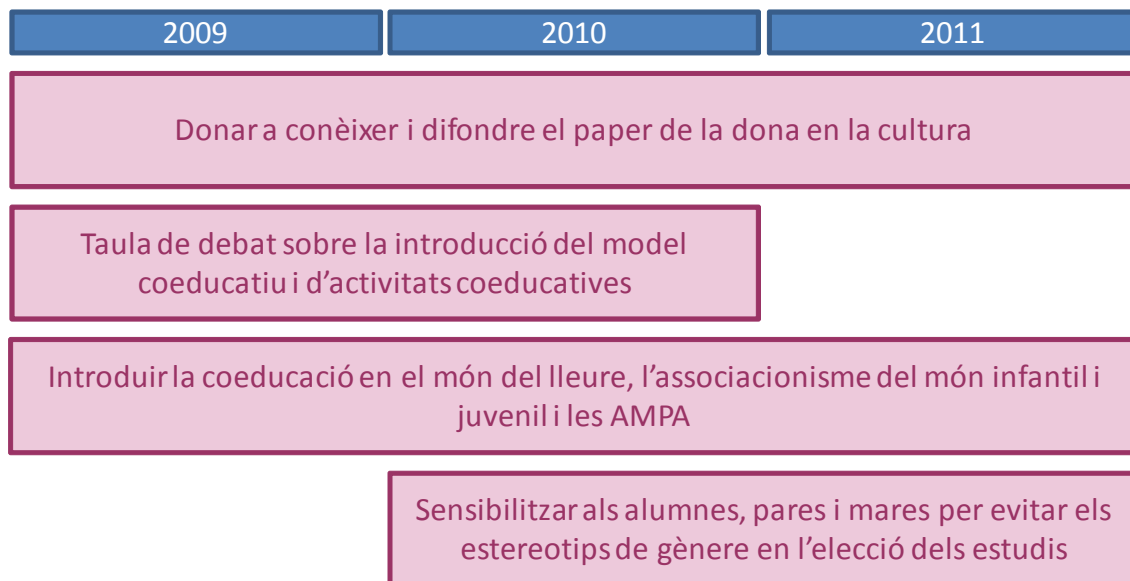
ACTUACIÓ	Taula de debat sobre la introducció del model coeducatiu i d'activitats coeducatives
OBJECTIUS	<p>2b. Abandonar definitivament els estereotips de gènere que existeixen actualment en l'educació de les xiquetes i xiquets i avançar cap a un model de coeducació</p> <p>2c. Evitar els estereotips de gènere en l'orientació de les carreres professionals de joves i persones adultes</p> <p>2d. Seguir els principis de coeducació i igualtat d'oportunitats en el disseny dels plans i cursos de formació per a joves i persones adultes</p>
DEFINICIÓ ACTUACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> - Organitzar una taula de debat entre els diferents agents implicats en l'educació i experts en igualtat per identificar mesures, actuacions, activitats a introduir per arribar a un model coeducatiu - Taula de debat periòdica
PLANIFICACIÓ	Curt termini – Any 2009
RESPONSABLE COORDINACIÓ	Consell Comarcal del Montsià
AGENTS IMPLICATS	<p>Consell Comarcal: Àrea d'Educació, Àrea d'Atenció a les Persones, SIAD</p> <p>Departament d'Ensenyament</p> <p>Institut Català de les Dones</p> <p>Centres educatius, personal tècnic de Plans Educatius d'Entorn, entitats que ofereixen activitats extra-escolars, entitats esportives, associacions infantils i juvenils, AMPA's</p>
ACTIVITATS RELACIONADES EN MARXA	Activitats de coeducació en funcionament o que estigui plantejat posar en marxa
INDICADORS D'AVALUACIÓ	<p>Realització de la taula</p> <p>Agents que hi participen</p> <p>Aplicabilitat de les propostes sorgides</p>

ACTUACIÓ	Introduir la coeducació en el món del lleure, l'associacionisme del món infantil i juvenil i les AMPA
OBJECTIUS	<p>2b. Abandonar definitivament els estereotips de gènere que existeixen actualment en l'educació de les xiquetes i xiquets i avançar cap a un model de coeducació</p> <p>2c. Seguir els principis de coeducació i igualtat d'oportunitats en el disseny dels plans i cursos de formació per a persones joves i adultes</p> <p>2f. Afavorir la incorporació de la perspectiva de gènere i de les dones als espais esportius i de lleure</p>
DEFINICIÓ ACTUACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> - Aplicar les mesures, actuacions, activitats sorgides de la taula de debat sobre coeducació mitjançant l'ofertament de xerrades i/o jornades sobre coeducació als Ajuntaments per a que a la vegada els ofereixin a les seves entitats, associacions i professionals i a tots els agents implicats en l'educació de les nenes i nens per a que ho puguin aplicar en la seva pràctica professional diària <p>Nota: al TPT es van proposar activitats de conta contes, jocs i dinàmiques grupals en alumnat de primària</p> <ul style="list-style-type: none"> - Promoure específicament activitats en matèria d'igualtat d'oportunitats entre dones i homes i de corresponsabilitat a les AMPA's per tal d'assessorar les mares i els pares per a que puguin educar en igualtat a fills i/o filles. Aquestes activitats es poden treballar conjuntament amb el professorat - Realitzar accions formatives, jornades temàtiques, tallers o seminaris sobre gènere, coeducació i igualtat d'oportunitats adreçades a professorat, mares i pares, AMPA's i personal municipal que treballi en temes d'educació, infància i joventut. - Aprofundir en matèria de coeducació en els cursos de formació de Monitores i Monitors de Lleure que organitza el Consell Comarcal - Promoure activitats per afavorir la incorporació de la perspectiva de gènere i de les dones als espais esportius (per exemple, diades esportives) i als espais de lleure - Recolzar i fer difusió de les competicions esportives femenines i les esportistes que destaquin a la comarca - Coordinar el disseny i la difusió d'aquestes xerrades i/o jornades i fer-ne un seguiment
PLANIFICACIÓ	Curt termini – Any 2009
RESPONSABLE COORDINACIÓ	Consell Comarcal del Montsià

<p>AGENTS IMPLICATS</p>	<p>Consell Comarcal: Àrea d'Educació, Àrea d'Atenció a les Persones, SIAD, Àrea d'Esports</p> <p>Ajuntaments, Plans Educatius d'Entorn</p> <p>Consell Esportiu del Montsià, Diada esport comarcal</p> <p>Centres educatius, entitats ofereixen activitats extra-escolars, entitats esportives, associacions infantils i juvenils, AMPA's</p>
<p>ACTIVITATS RELACIONADES EN MARXA</p>	<p>Curs monogràfic sobre <i>Prevenió de Violència Masclista en el Món Educatiu</i> (s'introdueixen temes sobre coeducació)</p> <p>Programa d'innovació educativa en Coeducació del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya</p>
<p>INDICADORS D'AVUACIÓ</p>	<p>Nombre de cursos / jornades realitzats a la comarca per municipi</p> <p>Nombre de participants tenint en compte diferents categories (professorat, monitores i monitors de lleure, entitats i associacions, AMPA's, pares i mares)</p>

ACTUACIÓ	Sensibilitzar l'alumnat, mares i pares per evitar els estereotips de gènere en l'elecció dels estudis
OBJECTIUS	<p>2b. Abandonar definitivament els estereotips de gènere que existeixen actualment en l'educació de les xiquetes i xiquets i avançar cap a un model de coeducació</p> <p>2c. Evitar els estereotips de gènere en l'orientació de les carreres professionals de persones joves i adultes</p> <p>2d. Seguir els principis de coeducació i igualtat d'oportunitats en el disseny dels plans i cursos de formació per a persones joves i adultes</p> <p>2e. Motivar als i les joves per a que estudiïn per evitar el fracàs escolar, especialment en el cas de les dones</p>
DEFINICIÓ ACTUACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> - Proporcionar material des de la Taula de Prospecció Formativa (actuació inclosa en l'eix 4) per a incloure en les xerrades que des dels Centres d'Ensenyament i Ajuntaments es facin al alumnat per a incentivar-los en els estudis - Desenvolupar activitats de sensibilització adreçades a les famílies per tal de facilitar als seus fills i filles una elecció d'estudis i professió lliure i d'acord amb els seus interessos i capacitats
PLANIFICACIÓ	Mig termini – Any 2010
RESPONSABLE COORDINACIÓ	Consell Comarcal del Montsià
AGENTS IMPLICATS	<p>Consell Comarcal: Àrea d'Educació, Àrea d'Atenció a les Persones, SIAD</p> <p>Departament d'Ensenyament</p> <p>Ajuntaments, Centres educatius, AMPA's</p>
ACTIVITATS RELACIONADES EN MARXA	
INDICADORS D'AVALUACIÓ	Nombre de xerrades i activitats desenvolupades

De forma esquemàtica, la programació d'aquestes actuacions respon al següent plantejament.

6.3. Eix 3 – Participació

Per a assolir als objectius específics definits en l'apartat 5.2. per a l'Eix 3, *Participació*, s'han definit les següents actuacions:

- Dinamitzar el teixit associatiu i fomentar la participació de tots els col·lectius de dones
- Realitzar accions de sensibilització orientades a promoure a les dones en els càrrecs de responsabilitat
- Promoure la paritat en la representació política
- Fomentar la participació femenina en els òrgans consultius i de participació

La correlació entre aquestes actuacions i els objectius específics definits per al Pla Comarcal de Polítiques de Dones es resumeix en la següent taula.

Actuacions	3a	3b	3c	3d	3e	3f	3g	3h	3i
Dinamitzar el teixit associatiu i fomentar la participació de tots els col·lectius de dones	X	X	X	X	X				
Realitzar accions de sensibilització orientades a promoure a les dones en els càrrecs de responsabilitat						X			
Promoure la paritat en la representació política							X		
Fomentar la participació femenina en els òrgans consultius i de participació								X	X

Nota: En aquesta taula només s'inclouen els objectius específics per a aquest eix. La relació amb objectius d'altres eixos es pot consultar en la definició de cada actuació.

A continuació es passen a detallar les actuacions definides per a aquest eix.

ACTUACIÓ	Dinamitzar el teixit associatiu i fomentar la participació de tots els col·lectius de dones
OBJECTIUS	<p>3a. Augmentar el percentatge de dones associades a les associacions de dones/mestresses de casa</p> <p>3b. Fomentar la participació de les dones en la vida social i activitats dels municipis (motivar especialment als col·lectius en risc d'exclusió social)</p> <p>3c. Augmentar la participació de dones joves a les associacions i l'intercanvi generacional</p> <p>3d. Incentivar la participació de dones immigrades a les associacions, entitats i actes culturals</p> <p>3e. Incentivar el treball en comú i l'establiment de relacions entre associacions</p>
DEFINICIÓ ACTUACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> - Assessorar l'associacionisme femení per poder incorporar diferents perfils de dones i de totes les edats - Impulsar una fira intercultural des de la perspectiva de les dones a cada país (exposicions, tallers, jocs) i presentació de cada cultura des del rol de la dona (TPT) - Oferir tallers de cuina a les associacions per fer intercanvi i ensenyar menjars tradicionals a les dones joves (transmissió de sabers). També tallers d'intercanvi amb dones immigrants. - Exposició de les tasques que fan les associacions a través d'exposicions comunes promocionant el treball que aquestes realitzen (TPT) - Promoure la realització de tallers artístics (teatre, música...) als municipis com a eina integradora social i de relació (TPT) - Estudi del col·lectiu de dones de la comarca. Recerca de motivacions dels diferents col·lectius de dones per tal de buscar activitats d'interès mutu (TPT) - Editar i difondre una guia d'entitats de la comarca
PLANIFICACIÓ	Curt termini – Any 2009
RESPONSABLE COORDINACIÓ	Consell Comarcal
AGENTS IMPLICATS	<p>Consell Comarcal: Àrea d'Atenció a les Persones, Àrea de Cultura, SIAD</p> <p>Ajuntaments</p> <p>Associacions de Dones, Associacions Juvenils, Associacions immigrants i món associatiu en general</p>

	<p>Grups de teatre locals</p>
<p>ACTIVITATS RELACIONADES EN MARXA</p>	<p>Activitats que es realitzen des les associacions</p> <p>Tallers organitzats pel SIAD i oferts a les associacions de dones</p> <p>Consell Consultiu de Dones</p> <p>Fires que es porten a terme als municipis de la comarca</p>
<p>INDICADORS D'AVALUACIÓ</p>	<p>Nombres d'associats i associades</p> <p>Instauració de la fira intercultural o activitats realitzades en l'àmbit de fires municipals</p> <p>Nombre de fòrums d'intercanvi d'experiències i nombre de persones segons sexe que hi participen</p> <p>Nombre de tallers d'art realitzats i nombre de persones segons sexe i nacionalitat que hi participen</p> <p>Publicació d'una guia d'entitats de la comarca</p>

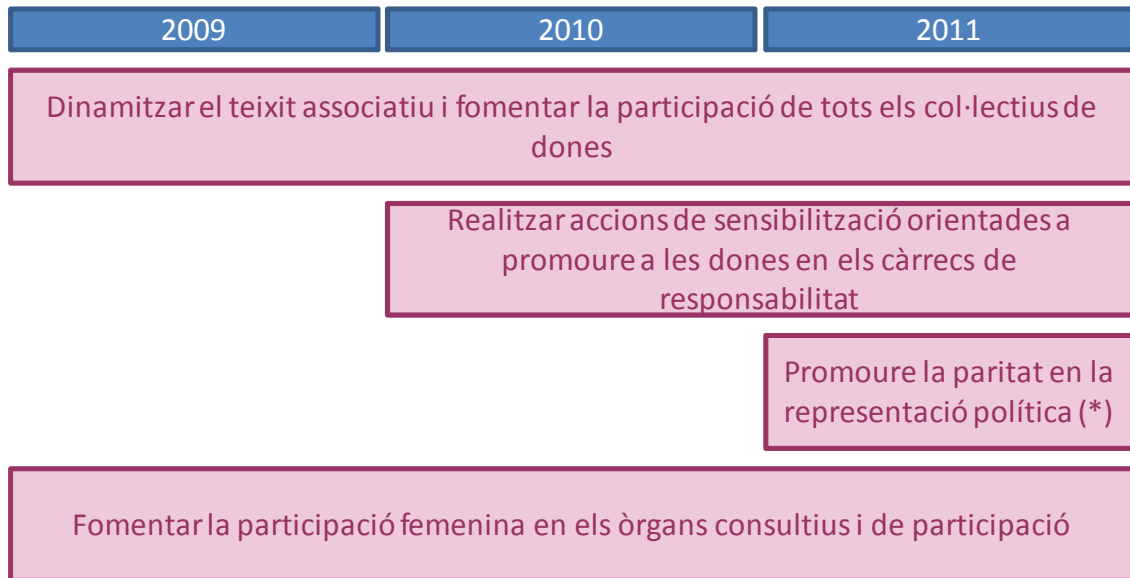
ACTUACIÓ	Realitzar accions de sensibilització orientades a promoure a les dones en els càrrecs de responsabilitat
OBJECTIUS	3f. Fer més visible el paper de les dones en les associacions i organismes de la societat civil en les que formen part i en les juntes
DEFINICIÓ ACTUACIÓ	- Organitzar jornades amb representants d'associacions, entitats empresarials i socials sobre models organitzatius i de gestió incloent la perspectiva d'igualtat de gènere
PLANIFICACIÓ	Mig termini – Any 2010
RESPONSABLE COORDINACIÓ	Consell Comarcal
AGENTS IMPLICATS	Consell Comarcal: Àrea d'Atenció a les Persones, Àrea de Dinamització Econòmica, SIAD Associacions i entitats empresarials i socials de la comarca
ACTIVITATS RELACIONADES EN MARXA	-
INDICADORS D'AVUACIÓ	Nombre de dones en càrrecs de responsabilitat a les diferents entitats

ACTUACIÓ	Promoure la paritat en la representació política
OBJECTIUS	3g. Augmentar la presència femenina en l'àmbit polític
DEFINICIÓ ACTUACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> - En les visites institucionals de càrrecs polítics i sindicals a la comarca, intentar, en la mesura del possible, que siguin dones que ocupin aquest càrrecs - Incloure a les publicacions locals i comarcals articles realitzats per dones que es dediquen a la política o que parlin d'aquestes - Creació d'una Comissió de Dones (des del Consell Consultiu) com a òrgan consultiu per a realitzar aportacions polítiques que permeti facilitar un primer contacte de les dones amb la política (TPT) - Tallers per a dones sobre eines i metodologies de decisió aplicades a la política (dintre del Congrés de Dones o en jornades relacionades amb Dona)
PLANIFICACIÓ	Llarg termini (*)
RESPONSABLE COORDINACIÓ	Consell Comarcal
AGENTS IMPLICATS	<p>Consell Comarcal: Àrea d'Atenció a les Persones, Àrea de Dinamització Econòmica, SIAD</p> <p>Associacions i entitats empresarials i socials de la comarca</p>
ACTIVITATS RELACIONADES EN MARXA	<p>Dones presents en càrrecs polítics</p> <p>Consell Consultiu de Dones</p>
INDICADORS D'AVUACIÓ	<p>Seguiment del nombre de dones presents en càrrecs polítics</p> <p>Nombre de representacions efectuades per la Comissió de Dones</p> <p>Nombre de dones assistents als tallers</p>

(*) Les activitats associades a aquesta actuació es començaran a articular en el present Pla però la seva implementació final, sobretot l'activitat de la creació de la Comissió de Dones, està prevista per al següent Pla que es desenvoluparà en el període 2012-2016

ACTUACIÓ	Fomentar la participació femenina en els òrgans consultius i de participació
OBJECTIUS	<p>3h. Augmentar la participació de les dones en tots els òrgans consultius comarcals</p> <p>3i. Augmentar la participació de les dones en els processos participatius que es posin en marxa</p>
DEFINICIÓ ACTUACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> - Garantir, en la mesura de lo possible, que hi hagi paritat en el Consell Consultiu de la Gent Gran i en tots els consells consultius que s'impulsin des del Consell Comarcal - Quan es realitzin processos participatius, garantir la representació femenina i incloure la perspectiva de gènere - Incorporar al Consell Consultiu de Dones altres dones (anònimes o d'associacions) per a que aquest pugui ser més representatiu del col·lectiu de dones (joves, treballadores, empresàries, immigrades,...) - Incorporar la perspectiva de gènere en totes les polítiques del Consell Comarcal mitjançant la consulta del Consell Consultiu - Incorporar, en la mesura de lo possible, en les polítiques del Consell Comarcal les propostes sorgides del Consell Consultiu i/o de processos participatius
PLANIFICACIÓ	Curt termini – Any 2009
RESPONSABLE COORDINACIÓ	Consell Comarcal
AGENTS IMPLICATS	<p>Consell Comarcal: Àrea d'Atenció a les Persones, SIAD</p> <p>Consell Consultiu de Dones</p> <p>Consell Consultiu de la Gent Gran</p> <p>Associacions</p>
ACTIVITATS RELACIONADES EN MARXA	Nombre de dones en càrrecs de responsabilitat a les diferents entitats
INDICADORS D'AVALUACIÓ	<p>Nombre de dones i homes als Consells Consultius</p> <p>Percentatges de dones i homes en els processos participatius</p> <p>Nombre de propostes sorgides dels Consells Consultius, tallers de participació i del Consell Consultiu de Dones, específicament, incorporades a les polítiques del Consell Comarcal</p>

De forma esquemàtica, la programació d'aquestes actuacions respon al següent plantejament.

(*) Les activitats associades a aquesta actuació es començaran a articular en el present Pla però la seva implementació final està prevista per al següent Pla que es desenvoluparà en el període 2012-2016

6.4. Eix 4 – Reorganització dels treballs i noves polítiques del temps

Per a assolir als objectius específics definits en l'apartat 5.2. per a l'Eix 4, *Reorganització dels treballs i noves polítiques del temps*, s'han definit les següents actuacions:

- Informació sobre la possibilitat d'afiliació a determinats règims de la Seguretat Social
- Dinamització de les borses municipals d'intermediació en ocupació d'atenció a la llar
- Espai de Possibilitats
- Sensibilització del teixit empresarial comarcal en polítiques d'igualtat d'oportunitats
- Visibilitzar les iniciatives i actuacions en matèria d'igualtat realitzades per part de l'empresariat de la comarca
- Realitzar una prospecció formativa per conèixer les necessitats del món laboral i, específicament, pel col·lectiu de dones
- Oferir cursos de formació ocupacional per a dones aturades
- Realitzar activitats de formació/sensibilització sobre la importància de la corresponsabilitat en les tasques i responsabilitats familiars
- Desenvolupar un programa específic de promoció i suport a les dones emprenedores
- Garantir, mitjançant la difusió i formació, la incorporació de les dones en igualtat d'oportunitats en el nou filons d'ocupació
- Potenciar la creació de serveis que ajudin a compatibilitzar vida laboral, familiar i personal
- Garantir la mobilitat de la població i especialment la de les dones que depenen del transport públic
- Incloure la perspectiva de gènere a l'Àrea de Dinamització Econòmica del Consell Comarcal

La correlació entre aquestes actuacions i els objectius específics definits per al Pla Comarcal de Polítiques de Dones es resumeix en la següent taula.

Actuacions	4 a	4 b	4 c	4 d	4 e	4 f	4 g	4 h	4 i	4 j	4 k	4 l	4 m	4 n
Informació sobre la possibilitat d'afiliació a determinats règims de la Seguretat Social								X						
Dinamització de borses municipals d'inter-mediació en ocupació d'atenció a la llar						X		X		X				
Espai de Possibilitats						X			X					
Sensibilització del teixit empresarial comarcal en polítiques d'igualtat d'oportunitats			X			X	X			X	X			
Visibilitzar les iniciatives i actuacions en matèria d'igualtat realitzades per part de l'empresariat de la comarca			X			X	X			X	X			
Realitzar una prospecció formativa per conèixer les necessitats del món laboral i, específicament, pel col·lectiu de dones												X		X
Oferir cursos de formació ocupacional per a dones aturades						X		X		X		X		X
Realitzar activitats de formació/ sensibilització sobre la importància de la corresponsabilitat en les tasques i responsabilitats familiars	X	X												
Desenvolupar un programa específic de promoció i suport a dones emprenedores						X							X	
Garantir, mitjançant la difusió i formació, la incorporació de la dona en igualtat d'oportunitats en el nou filons d'ocupació						X	X	X		X		X		
Potenciar la creació de serveis que ajudin a compatibilitzar vida laboral, familiar i personal					X									
Garantir la mobilitat de la població i especialment la de les dones que depenen del transport públic				X										
Incloure la perspectiva de gènere a l'Àrea de Dinamització Econòmica del Consell Comarcal						X								

Nota: En aquesta taula només s'inclouen els objectius específics per a aquest eix. La relació amb objectius d'altres eixos es pot consultar en la definició de cada actuació.

A continuació es passen a detallar les actuacions definides per a aquest eix.

ACTUACIÓ	Informació sobre la possibilitat d'afiliació a determinats règims de la Seguretat Social
OBJECTIUS	4h. Reconeixement, que no supressió, de les feines d'economia submergida
DEFINICIÓ ACTUACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> - Facilitar informació sobre la possibilitat d'afiliació a determinats règims de Seguretat Social per a dones que treballen en l'agricultura (TPT) - Informar sobre com evoluciona l'aplicació de la Llei de dependència i la possibilitat de donar d'alta a la Seguretat Social a les cuidadores informals (TPT)
PLANIFICACIÓ	Curt termini – Any 2009
RESPONSABLE COORDINACIÓ	Consell Comarcal del Montsià
AGENTS IMPLICATS	<p>Consell Comarcal del Montsià: Àrea de Dinamització Econòmica, Àrea d'Atenció a les Persones</p> <p>AODL's dels municipis</p> <p>Tresoreria de la Seguretat Social</p> <p>Sindicats</p> <p>Associacions de Dones</p> <p>Departament d'Ocupació de la Generalitat de Catalunya</p>
ACTIVITATS RELACIONADES EN MARXA	<p>Llei de Dependència</p> <p>Informació que es dona des de Serveis Socials en referència a aspectes de la Llei</p>
INDICADORS D'AVALUACIÓ	Nombre de dones donades d'alta a la comarca en règims on ha estat tradicionalment en economia submergida (agricultura, treballa-dores familiars)

ACTUACIÓ	Dinamització de les borses municipals d'intermediació en ocupació d'atenció a la llar
OBJECTIUS	<p>4f. Afavorir i promoure la incorporació de les dones al treball remunerat</p> <p>4h. Reconeixement, que no supressió, de les feines d'economia submergida</p> <p>4j. Incorporar a la dona en igualtat d'oportunitats als nous filons d'ocupació: oficis tradicionals, cuidadores familiars, turisme, cultura...</p>
DEFINICIÓ ACTUACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> - Suport a la constitució de borses d'intermediació en ocupació d'atenció a la llar que s'enduguin als municipis de la comarca (TPT) - Garantir la incorporació de les persones que finalitzin els cursos de treballadores familiars a les borses d'ocupació - Seguiment de les borses constituïdes als municipis de la comarca
PLANIFICACIÓ	Mig termini – Any 2010
RESPONSABLE COORDINACIÓ	Consell Comarcal del Montsià
AGENTS IMPLICATS	<p>Consell Comarcal del Montsià: Àrea de Dinamització Econòmica, Àrea d'Atenció a les Persones</p> <p>AODL's dels municipis</p>
ACTIVITATS RELACIONADES EN MARXA	<p>Cursos de formació ocupacional autoritzats pel Departament de Treball que s'estan realitzant actualment a la comarca</p> <p>Tallers ocupacionals de treballadores familiars que es realitzen a la comarca</p> <p>Projecte Xec Servei Montsià</p>
INDICADORS D'AVALUACIÓ	<p>Nombre de borses constituïdes a la comarca</p> <p>Nombre de dones donades d'alta a les borses</p> <p>Nombre de dones inserides a través de les borses d'intermediació en ocupació d'atenció a la llar</p>

ACTUACIÓ	Espai de Possibilitats
OBJECTIUS	<p>4f. Afavorir i promoure la incorporació de les dones al treball remunerat</p> <p>4i. Difondre una major autoconfiança entre les dones respecte a la seva capacitat laboral</p>
DEFINICIÓ ACTUACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> - Creació d'un espai per orientar i potenciar les capacitats professionals en aquelles persones que no han treballat remuneradament o bé que fa temps que no estan vinculades al món laboral (TPT) - Espai d'assessorament abans d'introduir-se al món laboral - Possibilitar que l'espai sigui itinerant als municipis de la comarca a través del treball conjunt amb els AODL's (TPT)
PLANIFICACIÓ	Mig termini – Any 2010
RESPONSABLE COORDINACIÓ	Consell Comarcal del Montsià
AGENTS IMPLICATS	<p>Consell Comarcal del Montsià: Àrea de Dinamització Econòmica, Àrea d'Atenció a les Persones, SIAD (orientadora laboral)</p> <p>AODL's dels municipis</p>
ACTIVITATS RELACIONADES EN MARXA	Servei d'orientació laboral del SIAD
INDICADORS D'AVUACIÓ	<p>Creació i consolidació de l'espai</p> <p>Nombre de participants per municipi</p> <p>Nombre de dones inserides laboralment a la finalització de la vigència del Pla</p>

ACTUACIÓ	Sensibilització del teixit empresarial comarcal en polítiques d'igualtat d'oportunitats
OBJECTIUS	<p>4c. Sensibilitzar i demanar de les associacions empresarials i empreses accions concretes en quant a la conciliació de la vida personal, familiar i laboral</p> <p>4f. Afavorir i promoure la incorporació de les dones al treball remunerat</p> <p>4g. Promoure l'accés de les dones a feines més qualificades (categoria professional). Sensibilitzar sobre la necessitat de realitzar accions positives en aquest sentit</p> <p>4j. Incorporar a la dona en igualtat d'oportunitats als nous filons d'ocupació: oficis tradicionals, cuidadores familiars, turisme, cultura, etc.</p> <p>4k. Promoure entre l'empresariat l'equiparació salarial i de categoria professional entre dones i homes</p>
DEFINICIÓ ACTUACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> - Trametre el qüestionari de diagnosi en matèria d'igualtat d'oportunitats en l'àmbit laboral del Departament de Treball a assessors i/o gestors d'empreses de la comarca de 50 o més treballadors i anàlisi de resultats - Informar i formar a l'empresariat en matèria d'igualtat d'oportunitats en l'àmbit laboral (TPT) i en mesures que es poden desenvolupar en quant a conciliació de la vida laboral, personal i familiar - Informar a l'empresariat sobre els ajuts que existeixen per a la contractació de dones, persones joves, aturats/des de llarga durada, etc. - Formació del personal tècnic d'ocupació municipal en matèria d'igualtat i conciliació laboral, personal i familiar - Potenciar la creació d'una xarxa de personal tècnic d'ocupació/agents d'igualtat per treballar conjuntament - Incorporar el concepte d'igualtat en el dia a dia del personal tècnic d'ocupació en la seva relació amb els empresaris (TPT) - Proporcionar assessorament tècnic pel disseny i posada en marxa de Plans d'Igualtat a les empreses, accions positives en relació a la igualtat d'oportunitats a l'empresa i mesures de conciliació de la vida laboral, personal i familiar
PLANIFICACIÓ	Curt termini – Any 2009
RESPONSABLE COORDINACIÓ	Consell Comarcal del Montsià

<p>AGENTS IMPLICATS</p>	<p>Consell Comarcal del Montsià: Servei d'Informació i Atenció a les Dones, Àrea de Dinamització Econòmica</p> <p>Ajuntaments, Patronals, Gremis, SOC, Departament de Treball de la Generalitat, Personal tècnic d'ocupació</p>
<p>ACTIVITATS RELACIONADES EN MARXA</p>	
<p>INDICADORS D'AVALUACIÓ</p>	<p>Nombre d'empreses que han contestat el qüestionari</p> <p>Resultats del qüestionari d'autoavaluació</p> <p>Nombre d'empreses assistents als cursos de formació en matèria d'igualtat</p> <p>Nombre de personal tècnic d'ocupació assistent als cursos de formació en matèria d'igualtat</p> <p>Nombre d'empreses que han posat en marxa Plans d'Igualtat o mesures d'acció positiva</p>

ACTUACIÓ	Visibilitzar les iniciatives i actuacions en matèria d'igualtat realitzades per part de l'empresariat de la comarca
OBJECTIUS	<p>4c. Sensibilitzar i demanar de les associacions empresarials i empreses accions concretes en quant a la conciliació de la vida personal, familiar i laboral</p> <p>4f. Afavorir i promoure la incorporació de les dones al treball remunerat</p> <p>4g. Promoure l'accés de les dones a feines més qualificades (categoria professional). Sensibilitzar sobre la necessitat de realitzar accions positives en aquest sentit</p> <p>4j. Incorporar a la dona en igualtat d'oportunitats als nous filons d'ocupació: oficis tradicionals, cuidadores familiars, turisme, cultura, etc.</p> <p>4k. Promoure entre l'empresariat l'equiparació salarial i de categoria professional entre dones i homes</p>
DEFINICIÓ ACTUACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> - Organitzar unes jornades periòdiques (per exemple bianualment) d'intercanvi d'experiències i de bones pràctiques en matèria d'igualtat en l'àmbit laboral - Establir un sistema de reconeixement, tipus premi, per a aquelles empreses que realitzin actuacions en matèria d'igualtat d'oportunitats en l'àmbit laboral (TPT)
PLANIFICACIÓ	Curt termini – Any 2010
RESPONSABLE COORDINACIÓ	Consell Comarcal del Montsià
AGENTS IMPLICATS	Consell Comarcal del Montsià: Servei d'Informació i Atenció a les Dones, Àrea de Dinamització Econòmica del Consell Comarcal Empresariat, Patronals, Departament de Treball de la Generalitat
ACTIVITATS RELACIONADES EN MARXA	
INDICADORS D'AVALUACIÓ	<p>Nombre d'empreses que hagin realitzat actuacions en matèria d'igualtat</p> <p>Nombre d'empreses que participin a les jornades segons sectors d'activitat</p>

ACTUACIÓ	Realitzar una prospecció formativa per conèixer les necessitats formatives del món laboral a la comarca i, específicament, en relació al col·lectiu de dones
OBJECTIUS	4l. Orientar la formació ocupacional per a que trenqui biaixos de gènere tot adaptant-se a l'oferta d'ocupació de la zona 4n. Adequar i promocionar l'oferta formativa destinada a persones adultes com a vehicle d'inserció laboral.
DEFINICIÓ ACTUACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> - Creació d'una Taula de Prospecció Formativa on estiguin representats patronal (dels 3 sectors), els sindicats, l'administració local, el Departament de Treball i el Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya (TPT). - Treballar, entre d'altres, específicament la situació i evolució del col·lectiu de dones en quant a la relació entre formació i ocupació - Anàlisi específic per als nous filons d'ocupació - Trobada periòdica (per exemple 2 cops l'any) d'aquesta taula de prospecció formativa (TPT)
PLANIFICACIÓ	Curt termini – Any 2009
RESPONSABLE COORDINACIÓ	Consell Comarcal del Montsià
AGENTS IMPLICATS	<p>Consell Comarcal del Montsià: Àrea d'Educació, Àrea de Dinamització Econòmica</p> <p>Ens locals</p> <p>Patronals, Sindicats</p> <p>Departament de Treball, Departament d'Educació</p>
ACTIVITATS RELACIONADES EN MARXA	<p>Llibre blanc dels nous filons d'ocupació a Catalunya, a partir dels dinou àmbits sectorials proposats per la Comissió Europea</p> <p>DAFO de polítiques actives d'ocupació a la comarca del Montsià</p>
INDICADORS D'AVALUACIÓ	<p>Creació i consolidació del a taula</p> <p>Nombre de reunions</p> <p>Nombre de propostes de la taula</p> <p>Propostes portades a terme</p>

ACTUACIÓ	Oferir cursos de formació ocupacional per a dones aturades
OBJECTIUS	<p>4f. Afavorir i promoure la incorporació de les dones al treball remunerat</p> <p>4h. Reconeixement, que no supressió, de les feines d'economia submergida</p> <p>4j. Incorporar a la dona en igualtat d'oportunitats als nous filons d'ocupació: oficis tradicionals, cuidadores familiars, turisme, cultura...</p> <p>4l. Orientar la formació ocupacional per a que trenqui biaixos de gènere tot adaptant-se a l'oferta d'ocupació de la zona</p> <p>4m. Adequar i promocionar l'oferta formativa destinada a persones adultes com a vehicle d'inserció laboral.</p> <p>2f. Promocionar l'oferta de cursos entre els grups en risc d'exclusió social</p>
DEFINICIÓ ACTUACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> - D'acord amb els resultats sorgits de la Taula de Prospecció Formativa oferir cursos de formació ocupacional - En els tallers participatius han sorgit temes com: cursos sobre treballadores familiars, gestió turística, guia turística i auxiliar imatge personal (TPT) - Formació en nous serveis mediambientals (reciclatge i gestió de residus, recollida selectiva i transport, educació ambiental, tractament d'aigües, espais d'interès natural), nous oficis relacionats amb energies renovables, etc. - Altres temes que sembla es troben en un moment de creixement en la demanda de mercat relacionats amb l'alimentació i el turisme: agricultura ecològica, agrobotigues, distribució de productes alimentaris de qualitat, ... - En les accions formatives que sigui possible, garantir l'accessibilitat de les dones adequant els horaris a les seves necessitats - Fomentar en la pròpia administració l'oferiment al sexe femení de llocs de treball que tradicionalment han estat desenvolupats per homes: brigada de neteja, de jardineria, arranjaments, ...
PLANIFICACIÓ	Curt termini – Any 2009
RESPONSABLE COORDINACIÓ	Consell Comarcal
AGENTS IMPLICATS	Consell Comarcal: Àrea d'Atenció a les Persones, Àrea d'Educació, Àrea de Dinamització Econòmica

ACTIVITATS RELACIONADES EN MARXA	<p>Cursos de formació en el lleure</p> <p>Cursos de formació ocupacional autoritzats pel Departament de Treball que s'estan realitzant actualment a la comarca</p> <p>Tallers ocupacionals realitzats per la Taula del Sénia</p> <p>Projecte "Rudona" (Rural i Dona) de la Fundació M. Aurèlia Capmany</p>
INDICADORS D'AVALUACIÓ	<p>Nombre de cursos realitzats</p> <p>Nombre de persones que han participat en els cursos</p> <p>Nombre de persones inserides que hagin realitzat els cursos</p>

ACTUACIÓ	Realitzar activitats de formació/sensibilització per a la població del municipi sobre la importància de la corresponsabilitat de dones i homes, grans i joves, en les tasques i responsabilitats familiars
OBJECTIUS	<p>4a. Donar valor i reconeixement a les tasques de cura i al treball domèstic realitzat a la llar</p> <p>4b. Informar i sensibilitzar en matèria de corresponsabilitat de les tasques familiars domèstiques</p>
DEFINICIÓ ACTUACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> - Realització d'una campanya publicitària per al repartiment igualitari de les tasques familiars i domèstiques (TPT) - Estudiar quins són els canals més adequats per la campanya de comunicació (publicacions comarcals, publicacions locals, comunicacions a les llars – calendaris, imans, bosses, tovallons –, comunicacions als comerços, bars, etc. - Aprofitar campanya realitzada per la Diputació de Tarragona - Realització d'un estudi abans i després de la campanya per identificar situació actual i possibles canvis d'actituds - Realitzar xerrades en l'àmbit educatiu de sensibilització sobre la corresponsabilitat a la llar (centres escolars, AMPA's, centres d'adults) - Realitzar xerrades de sensibilització sobre la corresponsabilitat a la llar en el col·lectiu que realitzen la cura de nens i nenes (avis i àvies) - Fòrum d'intercanvi d'experiències de gènere mitjançant la recerca d'activitats tradicionalment estereotipades com a masculines/femenines per tal de realitzar intercanvi de coneixements (TPT)
PLANIFICACIÓ	Mig termini – Any 2010 (Preparació de la campanya al 2009)
RESPONSABLE COORDINACIÓ	Consell Comarcal del Montsià
AGENTS IMPLICATS	<p>Consell Comarcal del Montsià: Servei d'Informació i Atenció a les Dones</p> <p>Diputació de Tarragona</p> <p>Ajuntaments</p> <p>Mitjans de comunicació locals i comarcals (ràdio i TV)</p> <p>Publicacions comarcals i locals</p>

	<p>Negocis</p> <p>Consell Consultiu de la Gent Gran</p>
ACTIVITATS RELACIONADES EN MARXA	<p>Campanya de sensibilització sobre corresponsabilitat de la Diputació de Tarragona per ràdio i televisió</p>
INDICADORS D'AVALUACIÓ	<p>Penetració de la campanya (durada, canals, nombre d'exemplars distribuïts, etc.)</p> <p>Resultats estudi (indicadors de situació actual, penetració, grau de record i eficiència de la campanya, canvis d'actituds)</p> <p>Nombre de xerrades realitzades sobre corresponsabilitat a la llar en l'àmbit educatiu</p>

ACTUACIÓ	Desenvolupar un programa específic de promoció i suport a les dones emprenedores
OBJECTIUS	<p>4f. Afavorir i promoure la incorporació de les dones al treball remunerat</p> <p>4m. Facilitar i promoure iniciatives d'autoocupació per incrementar el nombre de dones empresàries</p>
DEFINICIÓ ACTUACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> - Fer difusió de l'existència del programa entre les dones de la comarca - Assessorar i tutoritzar les noves iniciatives empresarials en la seva posada en marxa i en la fase inicial de funcionament - Recerca de subvencions per activitats laborals adreçades a les dones i especialment a la dona en el món rural - Informar sobre els recursos i ajudes econòmiques existents a la creació d'empreses i l'autoocupació a les dones - Dissenyar i gestionar formació per a dones emprenedores - Crear un apartat dintre la pàgina web "Montsià Empreses" dedicat a la empenedoria en femení per fer difusió de les accions previstes, recursos i ajudes econòmiques - Establir criteris de gènere en els requisits per a l'adjudicació d'espais en el viver d'empreses o altres espais de recursos - Fomentar l'intercanvi d'experiències entre dones emprenedores de la comarca, aquelles que tenen una idea de negoci i aquelles que ja l'han portada a terme - Detectar i fer aflorar bones idees empresarials (borsa d'idees empresarials, concurs d'idees i/o projectes, etc.) entre les dones emprenedores - Aprofitar sinèrgies d'activitats o jornades que es realitzin a la comarca o al conjunt de les Terres de l'Ebre com són les Jornades d'Ocupació i Desenvolupament Rural o el Congrés de Dones de les Terres de l'Ebre per tractar i treballar el tema
PLANIFICACIÓ	Curt termini – Any 2009
RESPONSABLE COORDINACIÓ	Consell Comarcal del Montsià
AGENTS IMPLICATS	<p>Consell Comarcal del Montsià: Servei d'Informació i Atenció a les Dones, Àrea de Dinamització Econòmica</p> <p>Departament de Treball</p>

	<p>Dones Empresàries</p> <p>Patronals</p> <p>Federacions de Comerciants municipals</p>
<p>ACTIVITATS RELACIONADES EN MARXA</p>	<p>Servei de Creació d'Empreses del Consell Comarcal</p> <p>Web "Montsià Empreses" del Consell Comarcal</p> <p>Projecte de Centre Mediambiental i Viver d'Empreses</p> <p>Programa Dones Emprenedores de l'Ajuntament d'Amposta</p> <p>Premis MONTSIA&NNOVA a la iniciativa agrària jove i a la qualitat agroalimentària</p> <p>Jornades d'Ocupació i Desenvolupament Rural</p> <p>Congrés de Dones de les Terres de l'Ebre</p> <p>Projecte "Rudona" (Rural i Dona) de la Fundació M. Aurèlia Capmany</p>
<p>INDICADORS D'AVALUACIÓ</p>	<p>Creació i consolidació del programa per dones emprenedores</p> <p>Nombre i tipologia de consultes</p> <p>Creació de l'espai d'emprenedoria en femení a la web "Montsià Empreses"</p> <p>Nombre d'empreses gestionades per dones instal·lades al viver d'empreses</p> <p>Nombre de jornades o taules rodones realitzades vers la temàtica</p> <p>Nombre de dones participants a les jornades o taules rodones</p> <p>Nombre d'empreses creades per dones a la finalització de la vigència del Pla</p>

ACTUACIÓ	Garantir, mitjançant la difusió i formació, la incorporació de la dona en igualtat d'oportunitats en el nous filons d'ocupació (oficis tradicionals, treballadores i treballadors familiars, turisme, cultura, etc.)
OBJECTIUS	<p>4f. Afavorir i promoure la incorporació de les dones al treball remunerat</p> <p>4g. Promoure l'accés de les dones a feines més qualificades (categoria professional). Sensibilitzar sobre la necessitat de realitzar accions positives en aquest sentit</p> <p>4h. Reconeixement, que no supressió, de les feines d'economia submergida</p> <p>4j. Incorporar a la dona en igualtat d'oportunitats als nous filons d'ocupació: oficis tradicionals, cuidadores familiars, turisme, cultura, etc.</p> <p>4l. Orientar la formació ocupacional per a que trenqui biaixos de gènere tot adaptant-se a l'oferta d'ocupació de la zona</p>
DEFINICIÓ ACTUACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> - Coordinar amb l'Àrea de Dinamització Econòmica quines són les necessitats formatives de les dones en nous filons d'ocupació per incloure-les en les sol·licituds de plans de formació - Garantir, en la mesura del possible, una presència equitativa de les dones en els cursos de formació en nous filons d'ocupació que es detectin a la comarca - Fomentar l'ocupació de qualitat de les dones en els nous filons d'ocupació evitant la segregació horitzontal i vertical i la precarietat laboral - Incloure les oportunitats d'autocupació detectades en nous filons d'ocupació com a possibles iniciatives de creació d'empreses i en especial entre el col·lectiu de dones. Incloure en el programa específic de promoció i suport a les dones emprenedores. - Crear una estadística sobre la incorporació de la dona a nous filons d'ocupació (nombre de dones, filons d'ocupació, categories professionals, equiparació salarial, tipus de contracte, etc.)
PLANIFICACIÓ	Mig termini – Any 2010
RESPONSABLE COORDINACIÓ	Consell Comarcal del Montsià – Servei d'Informació i Atenció a les Dones
AGENTS IMPLICATS	<p>Consell Comarcal del Montsià: Servei d'Informació i Atenció a les Dones, Àrea de Dinamització Econòmica</p> <p>Departament de Treball</p>

ACTIVITATS RELACIONADES EN MARXA	Pla Operatiu d'Ocupació Turística del Montsià (POOT)
INDICADORS D'AVALUACIÓ	Seguiment de la incorporació de les dones a nous filons d'ocupació mitjançant l'estadística creada

ACTUACIÓ	Potenciar la creació de serveis que ajudin a compatibilitzar vida laboral, familiar i personal
OBJECTIUS	4e. Augmentar els serveis que permetin la conciliació de la vida personal, familiar i laboral, sobretot en els pobles més petits
DEFINICIÓ ACTUACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> - Identificar la demanda per a l'ús de centres de dia, de centres de respir familiar i de llars d'infants, sobretot en els municipis de la comarca que no disposen d'aquests serveis - Impulsar la creació d'aquests serveis en quant que el Consell Comarcal pot donar suport tècnic d'associacions o entitats que en portin la gestió, sobretot en el cas de centres de respir familiar - Estudiar la possibilitat de dotar d'un servei de transport tutelat en aquells municipis on no hi hagi servei de centre de dia - Impulsar els serveis de menjador als municipis de la comarca on no hi hagi i informar sobre els ajuts en aquesta matèria que ofereix el Consell Comarcal a les famílies - Impulsar l'ampliació de l'horari extraescolar en els centres educatius de la comarca per a que s'adapti als horaris laborals de les famílies, dinamitzant-ho mitjançant les AMPA's i les ajudes que s'ofereixen en aquesta matèria
PLANIFICACIÓ	Mig termini – Any 2010
RESPONSABLE COORDINACIÓ	Consell Comarcal del Montsià
AGENTS IMPLICATS	<p>Consell Comarcal del Montsià: Àrea d'Atenció a les Persones Ajuntaments</p> <p>Associacions de malalts i familiars de malalties degeneratives, AMPA's</p> <p>Departament d'Educació</p>
ACTIVITATS RELACIONADES EN MARXA	<p>Ajuts Individuals de Menjador (AIM) del Consell Comarcal</p> <p>Ajuts econòmics a les AMPA's per al desenvolupament d'activitats extraescolars</p>
INDICADORS D'AVALUACIÓ	<p>Nombre de centres de dia en procés de creació o creats al finalitzar la vigència del Pla</p> <p>Nombre de llars d'infants en procés de creació o creats al finalitzar la vigència del Pla</p> <p>Municipis que no disposin d'aquests serveis al finalitzar la vigència del Pla</p>

ACTUACIÓ	Garantir la mobilitat de la població i especialment la de les dones que depenen del transport públic
OBJECTIUS	4d. Millorar la xarxa de transport públic de la comarca, principalment amb Amposta
DEFINICIÓ ACTUACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> - Incorporar la perspectiva de gènere (tenint en compte l'equilibri dels temps i els treballs) en la revisió del Pla de transport públic de persones viatgeres de la comarca per tal de millorar el transport públic per carretera dels municipis amb la capital de comarca, la seva interconnexió, així com la creació de l'accés al transport ferroviari - Tenir en compte les necessitats de les dones sorgides dels Plans Locals de Dones del municipis de la comarca en matèria de mobilitat - Fer un estudi de les necessitats de transport públic dels municipis de la comarca tenint en compte la perspectiva de gènere i en especial la conciliació de la vida laboral, personal i familiar
PLANIFICACIÓ	Curt termini – Any 2009
RESPONSABLE COORDINACIÓ	Consell Comarcal del Montsià
AGENTS IMPLICATS	<p>Consell Comarcal del Montsià: Ordenació del Territori i Obres Públiques, SIAD, Ajuntaments, HIFE</p> <p>Departament de Política Territorial i Obres Públiques (DPTOP)</p>
ACTIVITATS RELACIONADES EN MARXA	<p>Pla de Transport Públic de Viatgers de la Comarca del Montsià</p> <p>Pla de Transports de Viatgers de Catalunya per al 2008-2012</p>
INDICADORS D'AVALUACIÓ	<p>Nombre de línies de transport públic creades</p> <p>Nombre de línies ampliades (freqüència de pas, horaris)</p> <p>Grau de satisfacció dels usuaris i usuàries vers les noves línies i horaris</p>

ACTUACIÓ	Incloure la perspectiva de gènere a l'Àrea de Dinamització Econòmica del Consell Comarcal
OBJECTIUS	<p>4f. Afavorir i promoure la incorporació de les dones al treball remunerat</p> <p>1a. Introduir la perspectiva de gènere i d'igualtat d'oportunitats en el funcionament intern del Consell Comarcal i de forma transversal en totes les àrees</p> <p>1b. Assolir la transversalitat de les polítiques de dones i d'igualtat d'oportunitats en el conjunt de les accions comarcals i locals desenvolupades des del Consell Comarcal</p> <p>1c. Potenciar l'ús d'un llenguatge no sexista ni androcèntric en la comunicació oral, visual i escrita del Consell Comarcal i dels mitjans de comunicació comarcals</p>
DEFINICIÓ ACTUACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> - Tenir en compte la perspectiva de gènere en les tasques, informacions i comunicacions de l'àrea - Utilitzar llenguatge no sexista ni androcèntric en la gestió de les borses de treball (publicacions d'ofertes) - Definir un Pla de Revisions de la documentació que es genera en referència al llenguatge no sexista ni androcèntric - Inclusió de la variable gènere en totes les estadístiques creades per l'àrea - Fomentar l'intercanvi d'informació entre tots els AODL's de la comarca del Montsià per tal de sumar i aprofitar experiències aplicables a cada municipi en matèria d'igualtat d'oportunitats en l'àmbit laboral
PLANIFICACIÓ	Curt termini – Any 2009
RESPONSABLE COORDINACIÓ	Consell Comarcal del Montsià
AGENTS IMPLICATS	Consell Comarcal del Montsià: Àrea de Dinamització Econòmica AODL's dels municipis de la comarca
ACTIVITATS RELACIONADES EN MARXA	
INDICADORS D'AVALUACIÓ	<p>Percentatge d'estadístiques que inclouen la variable de gènere</p> <p>Nombre de personal tècnic format en perspectiva de gènere</p> <p>Correcció de documentació generada</p>

De forma esquemàtica, la programació d'aquestes actuacions respon al següent plantejament.

2009	2010	2011
Informació sobre la possibilitat d'afiliació a determinats règims de la Seguretat Social		
	Dinamització de les borses municipals d'intermediació en ocupació d'atenció a la llar	
	Espai de Possibilitats	
Sensibilització del teixit empresarial comarcal en polítiques d'igualtat d'oportunitats		
	Visibilitzar les iniciatives i actuacions en matèria d'igualtat realitzades per part de l'empresariat de la comarca	
Realitzar una prospecció formativa per conèixer les necessitats del món laboral i, específicament, pel col·lectiu de dones		
Oferir cursos de formació ocupacional per a dones aturades		
	Realitzar activitats de formació/sensibilització sobre la importància de la corresponsabilitat en les tasques i responsabilitats familiars	
Desenvolupar un programa específic de promoció i suport a les dones emprenedores		
	Garantir, mitjançant la difusió i formació, la incorporació de la dona en igualtat d'oportunitats en el nou filons d'ocupació	
	Potenciar la creació de serveis que ajudin a compatibilitzar vida laboral, familiar i personal	
Garantir la mobilitat de la població i especialment la de les dones que depenen del transport públic		
Incloure la perspectiva de gènere a l'Àrea de Dinamització Econòmica del Consell Comarcal		

6.3. Eix 5 – Qualitat de vida i cohesió social

Per a assolir als objectius específics definits en l'apartat 5.2. per a l'Eix 5, *Qualitat de vida i cohesió social*, s'han definit les següents actuacions:

- Formació pràctica en tècniques de cura i auto-cura de malalts
- Incorporar la variable gènere en prevenció de drogodependències
- Ampliar el coneixement del Servei d'Informació i Atenció a les Dones
- Apropar els serveis de proximitat als col·lectius de dones en risc d'exclusió social i augmentar la seva qualitat de vida
- Programa de promoció de la salut de les dones en totes les etapes de la vida
- Suport i coordinació per a creació de grups d'ajuda mútua
- Ampliar les opcions de formació per persones adultes i especialment per a dones

La correlació entre aquestes actuacions i els objectius específics definits per al Pla Comarcal de Polítiques de Dones es resumeix en la següent taula.

Actuacions	5 a	5 b	5 c	5 d	5 e	5 f	5 g	5 h	5 i	5 j	5 k	5 l	5 m	5 n
Formació pràctica en tècniques de cura i auto-cura de malalts	X	X	X											
Incorporar la variable gènere en prevenció de drogodependències				X										
Ampliar el coneixement del Servei d'Informació i Atenció a les Dones					X									
Apropar els serveis de proximitat als col·lectius de dones en risc d'exclusió social i augmentar la seva qualitat de vida			X				X	X						
Programa de promoció de la salut de les dones en totes les etapes de la vida	X	X	X	X					X	X	X			
Suport i coordinació per a creació de grups d'ajuda mútua	X	X	X						X					
Ampliar les opcions de formació per a persones adultes, especialment en dones						X						X	X	X

Nota: En aquesta taula només s'inclouen els objectius específics per a aquest eix. La relació amb objectius d'altres eixos es pot consultar en la definició de cada actuació.

A continuació es passen a detallar les actuacions definides per a aquest eix.

ACTUACIÓ	Formació pràctica en tècniques de cura i auto-cura de persones malaltes
OBJECTIUS	<p>5a. Atendre les necessitats i millorar la qualitat de vida de les dones que realitzen la funció de cura dels col·lectius dependents (alleugerar càrregues físiques i psíquiques)</p> <p>5b. Millorar les condicions de vida de les malaltes i malalts en general i especialment en aquelles malalties que tenen una major incidència en les dones</p> <p>5c. Augmentar l'autoestima de les dones i treballar per evitar l'aparició de problemes de salut mental</p>
DEFINICIÓ ACTUACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> - Oferir xerrades per especialistes sobre malalties degeneratives i el paper de la persona cuidadora - Oferir xerrades sobre malalties associades a les cuidadores informals i prevenció - Oferir tallers formatius en tècniques de cura (canvis posturals, dieta, higiene, etc.) per a cuidadores informals (TPT) - Oferir tallers formatius en tècniques d'auto-cura i prevenció (TPT)
PLANIFICACIÓ	Curt termini – Any 2009
RESPONSABLE COORDINACIÓ	Consell Comarcal del Montsià
AGENTS IMPLICATS	<p>Consell Comarcal: Àrea d'Atenció a les Persones, SIAD</p> <p>Ajuntaments</p> <p>Àrees Bàsiques de Salut</p> <p>Associacions de Dones</p>
ACTIVITATS RELACIONADES EN MARXA	Llei de Dependència
INDICADORS D'AVALUACIÓ	<p>Nombre de xerrades ofertes i nombre de persones assistents</p> <p>Nombre de tallers formatius i nombres de persones que han realitzat els tallers</p> <p>Grau de satisfacció dels tallers formatius</p>

ACTUACIÓ	Incorporar la variable gènere en prevenció de drogodependències
OBJECTIUS	5d. Disminuir el consum de drogues i/o que es faci un consum responsable. Esforç especial en les edats d'iniciació.
DEFINICIÓ ACTUACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> - Incorporar la variable gènere en les actuacions dirigides a prevenció de drogodependències (TPT) - Fer un estudi previ sobre drogodependències, introduint la variable gènere, per detectar problemàtiques o necessitats específiques (TPT) - Dissenyar actuacions específiques en base a l'estudi realitzat introduint la variable gènere (TPT)
PLANIFICACIÓ	Mig termini – Any 2010
RESPONSABLE COORDINACIÓ	Consell Comarcal del Montsià
AGENTS IMPLICATS	<p>Consell Comarcal: Àrea de Joventut, Àrea d'Atenció a les Persones, SIAD</p> <p>Ajuntaments</p> <p>Centres d'Atenció Primària</p> <p>Departament de Salut</p>
ACTIVITATS RELACIONADES EN MARXA	<p>Pla Comarcal de Joventut</p> <p>Plans Locals de Joventut</p>
INDICADORS D'AVALUACIÓ	Nombre d'actuacions dissenyades a la comarca que inclogui la perspectiva de gènere en la prevenció de les drogodependències

ACTUACIÓ	Ampliar el coneixement del Servei d'Informació i Atenció a les Dones
OBJECTIUS	5e. Augmentar el coneixement del SIAD, els serveis que ofereix i que va destinat a tots els segments socials
DEFINICIÓ ACTUACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> - Ampliar els canals per donar a conèixer el servei, per exemple: publicacions locals, CAP's, comerços - Realitzar xerrades periòdiques als municipis de la comarca per part del SIAD explicant els objectius i els serveis que ofereix. Les xerrades haurien d'estar emmarcades dintre d'actes que es celebressin en jornades, fires o altres actes culturals dels municipis - Introduir al full de recollida de dades del SIAD l'indicador "canal a través del qual s'ha assabentat de l'existència i dels serveis que ofereix el SIAD" - Donar a conèixer a tots els tècnics i tècniques de la comarca (ocupació, educació, joventut, salut, etc.), mitjançant reunions de treball, els serveis que ofereix el SIAD - Donar informació específica sobre el servei als agents d'acollida i les mediadores culturals per a que la puguin trametre a les dones nouvingudes i dones immigrades en general
PLANIFICACIÓ	Curt termini – Any 2009
RESPONSABLE COORDINACIÓ	Consell Comarcal del Montsià - SIAD
AGENTS IMPLICATS	<p>Consell Comarcal: Àrea d'Atenció a les Persones</p> <p>Ajuntaments</p> <p>Publicacions locals i comarcals</p>
ACTIVITATS RELACIONADES EN MARXA	<p>Fulletons informatius del SIAD</p> <p>Memòria anual del SIAD</p> <p>Reunions i coordinacions periòdiques realitzades pel SIAD amb diferents centres, serveis i associacions de dones</p>
INDICADORS D'AVALUACIÓ	<p>Nous canals utilitzats per difusió</p> <p>Nombre de xerrades realitzades</p> <p>Estudi dels canals pel qual les dones coneixen l'existència i serveis del SIAD</p> <p>Nombre de reunions amb tècnics i tècniques de la comarca</p>

ACTUACIÓ	Apropar els serveis de proximitat als col·lectius de dones en risc d'exclusió social i augmentar la seva qualitat de vida
OBJECTIUS	<p>5c. Augmentar l'autoestima de les dones i treballar per evitar l'aparició de problemes de salut mental</p> <p>5g. Incrementar l'accessibilitat de les dones als serveis de proximitat</p> <p>5h. Impulsar recursos específics per a la millora de les condicions de vida de les dones que es troben en risc d'exclusió social</p>
DEFINICIÓ ACTUACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> - Subvencionar el transport de dones en risc d'exclusió social que tenen la necessitat d'utilitzar serveis de proximitat (SIAD) - Subvencionar el transport de dones que estan en tractaments de salut mental i que es troben en col·lectius en risc d'exclusió social - Oferir cursos o tallers subvencionats a les dones que es troben en risc d'exclusió social (dones grans soles, vídues, dones immigrades, etc), ja sigui de forma directa o a través de les associacions
PLANIFICACIÓ	Mig termini – Any 2010
RESPONSABLE COORDINACIÓ	Consell Comarcal del Montsià
AGENTS IMPLICATS	<p>Consell Comarcal: Àrea d'Atenció a les Persones, SIAD, CIE</p> <p>Institut Pere Mata</p> <p>Associacions</p>
ACTIVITATS RELACIONADES EN MARXA	
INDICADORS D'AVALUACIÓ	<p>Nombre de dones que s'han beneficiat de les ajudes al transport</p> <p>Nombre de dones que s'han beneficiat de les ajudes per la realització de cursos o tallers</p>

ACTUACIÓ	Programa de promoció de la salut de les dones en totes les etapes de la vida
OBJECTIUS	<p>5a. Atendre les necessitats i millorar la qualitat de vida de les dones que realitzen la funció de cura dels col·lectius dependents (alleugerar càrregues físiques i psíquiques)</p> <p>5b. Millorar les condicions de vida de les malaltes i malalts en general i especialment en aquelles malalties que tenen una major incidència en les dones</p> <p>5c. Augmentar l'autoestima de les dones i treballar per evitar l'aparició de problemes de salut mental</p> <p>5d. Disminuir el consum de drogues i/o que es faci un consum responsable.</p> <p>5i. Desenvolupar activitats de prevenció i promoció de la salut per aconseguir el benestar físic, psicològic i social al llarg de tota la vida</p> <p>5j. Millorar la qualitat i eficiència dels serveis de salut en tant que la dona és la principal usuària</p> <p>5k. Motivar les dones en la pràctica esportiva</p>
DEFINICIÓ ACTUACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> - Oferir informació sobre salut sexual i reproductiva (TPT) - Oferir informació sobre prevenció de càncers (TPT) - Oferir informació sobre malalties degeneratives relacionades amb els óssos (osteoporosi, artrosi, fibromiàlgia) - Oferir informació sobre l'etapa de la menopausa i prevenció dels seus símptomes (osteoporosi, tractaments hormonals, etc.) (TPT) - Oferir informació sobre hàbits i trastorns alimentaris (TPT) - Oferir informació sobre drogodependències, addicions i prevenció - Oferir informació sobre els perills de l'automedicació - Oferir activitats d'exercici físic i informar sobre els beneficis físics, psíquics i socials que aporta - Informar sobre quins esports estan indicats i quins no en funció de la salut de les dones (TPT) - Fomentar l'organització d'itineraris per caminar en els nuclis urbans i rodalies - Realitzar tallers d'assertivitat on es treballa l'autoestima i l'autoconfiança - Realitzar activitats dirigides a l'alliberament de tensions i

	<p>ansietats acumulades: teràpies basades en el riure (riureteràpia), activitats de cultiu de la ment, l'equilibri i la pau interior, el relax (ioga, tai-txi, txi-kung) i altres disciplines de la cultura i la medicina orientals.</p> <p>- Reunions periòdiques de tots els agents implicats en la implementació del programa</p>
PLANIFICACIÓ	Mig termini – Any 2010
RESPONSABLE COORDINACIÓ	Consell Comarcal del Montsià
AGENTS IMPLICATS	<p>Consell Comarcal: Àrea d'Atenció a les Persones, SIAD</p> <p>PASSIR (Programa d'atenció a la salut sexual i reproductiva)</p> <p>Associacions de Dones, Associació de Fibromiàlgia i Fatiga Crònica, Associacions d'Immigrants</p> <p>AMPA's, Pla Educatiu d'Entorn, Centre educatiu, Escoles d'adults</p> <p>Ajuntaments</p> <p>Institut Català de l'Esport</p>
ACTIVITATS RELACIONADES EN MARXA	<p>Programa salut a les escoles</p> <p>Línia de subvencions per a dones en matèria d'esport de l'Institut Català de l'Esport</p>
INDICADORS D'AVALUACIÓ	<p>Nombre de cursos, xerrades i activitats ofertes</p> <p>Nombres de dones que participin en aquests cursos, xerrades i activitats</p>

ACTUACIÓ	Suport i coordinació per a creació de grups d'ajuda mútua
OBJECTIUS	<p>5a. Atendre les necessitats i millorar la qualitat de vida de les dones que realitzen la funció de cura dels col·lectius dependents (alleugerar càrregues físiques i psíquiques)</p> <p>5b. Millorar les condicions de vida de les malaltes i malalts en general i especialment en aquelles malalties que tenen una major incidència en les dones</p> <p>5c. Augmentar l'autoestima de les dones i treballar per evitar l'aparició de problemes de salut mental</p> <p>5i. Desenvolupar activitats de prevenció i promoció de la salut per aconseguir el benestar físic, psicològic i social al llarg de tota la vida</p>
DEFINICIÓ ACTUACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> - Grups de suport per a persones cuidadores de persones dependents - Voluntariat de la 3a edat adreçat a donar suport a cuidadores informals, per millorar la qualitat de vida del col·lectiu voluntari i del col·lectiu dependent (TPT) - Grups d'ajuda mútua per persones que pateixen fibromiàlgia i fatiga crònica i les seves famílies - Grups d'ajuda mútua per a persones que pateixen o han patit altres malalties (per exemple, càncer de mama) i per les seves famílies
PLANIFICACIÓ	Curt termini – Any 2009
RESPONSABLE COORDINACIÓ	Consell Comarcal del Montsià
AGENTS IMPLICATS	<p>Consell Comarcal: Àrea d'Atenció a les Persones, SIAD</p> <p>Associacions de Dones</p> <p>Associació de Fibromiàlgia i Fatiga Crònica</p> <p>Associacions de Jubilats</p> <p>Ajuntaments</p>
ACTIVITATS RELACIONADES EN MARXA	<p>Programa salut a les escoles</p> <p>Línia de subvencions per a dones en matèria d'esport de l'Institut Català de l'Esport</p>
INDICADORS D'AVALUACIÓ	Grups d'ajuda mútua actius

ACTUACIÓ	Ampliar les opcions de formació per a persones adultes i especialment per a dones
OBJECTIUS	<p>5f. Introduir les noves tecnologies entre el col·lectiu de dones majors de 40 anys</p> <p>5l. Apropar l'oferta formativa a les dones i adequar-la a les seves necessitats</p> <p>5m. Potenciar el canal Internet com a vehicle de formació (universitària i ocupacional). Promocionar la formació a distància, especialment en l'entorn rural</p> <p>5n. Promocionar l'oferta de cursos entre els grups en risc d'exclusió social.</p> <p>2d. Seguir els principis de coeducació i igualtat d'oportunitats en el disseny dels plans i cursos de formació per a persones joves i adultes</p>
DEFINICIÓ ACTUACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> - Oferir cursos de català per a dones, fent especial èmfasi en dones immigrants (TPT) - Cursos d'iniciació al col·lectiu femení analfabet en les TIC <p>Nota: al TPT es suggereix de 50 hores de duració</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cursos de reciclatge d'informàtica i internet tenint en compte els diferents nivell de coneixement de les persones matriculades - Analitzar les possibilitats d'oferir des del Consell Comarcal formació a distància per a persones adultes a través de les noves tecnologies i fer projectes pilot - Planificar i adequar l'oferta de formació de persones adultes tenint en compte els col·lectius de dones, les seves necessitats i els seus interessos. Realitzar sondejos per conèixer les necessitats formatives del col·lectiu femení - En les accions formatives que sigui possible, garantir l'accessibilitat de les dones adequant els horaris a les seves necessitats. (TPT) <p>Nota: al TPT es suggereix l'horari de 15h a 17h de la tarda per a mares i àvies de nenes i nens en educació primària</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utilitzar un llenguatge no sexista ni androcèntric en els noms i difusió dels cursos - Introduir la perspectiva de gènere al contingut dels cursos de formació de persones adultes i elaborar i difondre nous materials.
PLANIFICACIÓ	Curt termini – Any 2009

RESPONSABLE COORDINACIÓ	Consell Comarcal del Montsià
AGENTS IMPLICATS	<p>Consell Comarcal: Àrea d'Educació, Àrea d'Atenció a les Persones, SIAD</p> <p>Ajuntaments</p> <p>Associacions de Dones</p> <p>ConSORCI de Normalització Lingüística</p> <p>Escoles d'Adults</p>
ACTIVITATS RELACIONADES EN MARXA	<p>Cursos de català oferts pel Consorci de Normalització Lingüística</p> <p>Escoles per a persones adultes de la comarca (Sant Carles de la Ràpita, Amposta i Santa Bàrbara)</p> <p>Escola Oficial d'Idiomes</p>
INDICADORS D'AVALUACIÓ	<p>Nombre de cursos oferts (presencial / a distància)</p> <p>Nombre de persones inscrites</p> <p>Nombre de persones que han finalitzat els cursos</p>

De forma esquemàtica, la programació d'aquestes actuacions respon al següent plantejament.

2009	2010	2011
Formació pràctica en tècniques de cura i auto-cura de malalts		
	Incorporar la variable gènere en prevenció de drogodependències	
Ampliar el coneixement del Servei d'Informació i Atenció a les Dones		
	Apropar els serveis de proximitat als col·lectius de dones en risc d'exclusió social i augmentar la seva qualitat de vida	
	Programa de promoció de la salut de les dones en totes les etapes de la vida	
Suport i coordinació per a creació de grups d'ajuda mútua		
Ampliar les opcions de formació per adults i especialment per a dones		

6.3. Eix 6 – Intervenció integral contra la violència masclista

Per a assolir als objectius específics definits en l'apartat 5.2. per a l'Eix 6, *Intervenció integral contra la violència masclista*, s'han definit les següents actuacions:

- Activitats de sensibilització i de prevenció de la violència masclista
- Accions informatives i formatives als agents socials implicats en la prevenció, detecció i intervenció en situacions de violència
- Crear ajuts per a necessitats específiques d'accés als serveis de dones que pateixen o han patit violència masclista

La correlació entre aquestes actuacions i els objectius específics definits per al Pla Comarcal de Polítiques de Dones es resumeix en la següent taula.

Actuacions	6a	6b	6c	6d
Activitats de sensibilització i de prevenció de la violència masclista	X	X		
Millorar els mecanismes de detecció de les situacions de violència masclista	X	X		
Accions informatives i formatives als agents socials implicats en la prevenció, detecció i intervenció en situacions de violència			X	
Crear ajuts per a necessitats específiques d'accés als serveis de dones que pateixen o han patit violència masclista				X

Nota: En aquesta taula només s'inclouen els objectius específics per a aquest eix. La relació amb objectius d'altres eixos es pot consultar en la definició de cada actuació.

A continuació es passen a detallar les actuacions definides per a aquest eix.

ACTUACIÓ	Activitats de sensibilització i de prevenció de la violència masclista
OBJECTIUS	6a. Informar i sensibilitzar de tots els tipus de violència masclista 6b. Desenvolupar estratègies específiques de prevenció de la violència masclista
DEFINICIÓ ACTUACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> - Continuar en el treball d'informació i sensibilització de tots els tipus de violència masclista - Fer èmfasi en realitzar activitats educatives de prevenció de la violència adreçades a l'alumnat dels centres educatius - Fer èmfasi en realitzar activitats educatives de prevenció de la violència adreçades a les AMPA's
PLANIFICACIÓ	Curt termini – Any 2009
RESPONSABLE COORDINACIÓ	Consell Comarcal del Montsià
AGENTS IMPLICATS	<p>Consell Comarcal: Àrea d'Atenció a les Persones, Àrea d'Educació, Àrea de Joventut, SIAD</p> <p>Centres educatius</p> <p>Plans Educatius d'Entorn</p> <p>AMPA's</p>
ACTIVITATS RELACIONADES EN MARXA	<p>Projecte Accions de prevenció de violència masclista en el si dels centres escolars</p> <p>Curs monogràfic sobre <i>Prevenció de Violència Masclista en el Món Educatiu</i> portat a terme en el marc dels Cursos de formació a Monitors i Monitores de Lleure</p> <p>Campanya <i>Talla amb els mals rotllos</i></p>
INDICADORS D'AVALUACIÓ	Nombre d'activitats realitzades

ACTUACIÓ	Millorar els mecanismes de detecció de les situacions de violència masclista
OBJECTIUS	6a. Informar i sensibilitzar de tots els tipus de violència masclista 6b. Desenvolupar estratègies específiques de prevenció de la violència masclista
DEFINICIÓ ACTUACIÓ	- Creació d'una xarxa dels serveis de salut, centres educatius, cossos de seguretat, SIAD i de tots aquells serveis de proximitat que poden detectar casos de violència masclista, per definir estratègies de detecció - Proporcionar informació sobre mecanismes de detecció a tots els agents i serveis implicats
PLANIFICACIÓ	Curt termini – Any 2009
RESPONSABLE COORDINACIÓ	Consell Comarcal del Montsià
AGENTS IMPLICATS	Consell Comarcal: Àrea d'Atenció a les Persones, SIAD CIE Centres educatius Serveis de salut Cossos de seguretat (Mossos d'Esquadra, Policia Local)
ACTIVITATS RELACIONADES EN MARXA	SIAD CIE Projecte Accions de prevenció de violència masclista en el si dels centres escolars
INDICADORS D'AVUACIÓ	Nombre d'activitats realitzades

ACTUACIÓ	Accions informatives i formatives als agents socials implicats en la prevenció, detecció i intervenció en situacions de violència
OBJECTIUS	6c. Treballar amb tots els agents implicats per aconseguir una intervenció integral en els casos de violència masclista
DEFINICIÓ ACTUACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> - Continuar en el treball de coordinació i cooperació a través del CIE amb les diferents administracions i agents implicats en la prevenció, detecció i intervenció de situacions de violència masclista - Impulsar la realització d'accions formatives per als agents socials implicats en la prevenció, detecció i intervenció en situacions de violència, per tal de dotar-los d'eines adients
PLANIFICACIÓ	Curt termini – Any 2009
RESPONSABLE COORDINACIÓ	Consell Comarcal del Montsià
AGENTS IMPLICATS	CIE Consell Comarcal: SIAD
ACTIVITATS RELACIONADES EN MARXA	Accions de coordinació del CIE amb la resta d'agents implicats Accions informatives del CIE a professionals
INDICADORS D'AVALUACIÓ	Valoració qualitativa de les accions de coordinació Nombre d'accions formatives realitzades a professionals

ACTUACIÓ	Crear ajuts per a necessitats específiques d'accés als serveis de dones que pateixen o han patit violència masclista
OBJECTIUS	6d. Facilitar l'accés als recursos a dones víctimes de violència masclista
DEFINICIÓ ACTUACIÓ	- Subvencionar el transport de dones que pateixen o han patit violència masclista perquè puguin accedir als serveis de proximitat (CIE)
PLANIFICACIÓ	Curt termini – Any 2009
RESPONSABLE COORDINACIÓ	Consell Comarcal del Montsià
AGENTS IMPLICATS	Consell Comarcal del Montsià Departament d'Acció Social i Ciutadania Institut Català de les Dones
ACTIVITATS RELACIONADES EN MARXA	
INDICADORS D'AVALUACIÓ	Creació dels ajuts Nombre de dones beneficiades

De forma esquemàtica, la programació d'aquestes actuacions respon al següent plantejament.

2009	2010	2011
Activitats de sensibilització i de prevenció de la violència masclista		
Millorar els mecanismes de detecció de les situacions de violència masclista		
Accions informatives i formatives als agents socials implicats en la prevenció, detecció i intervenció en situacions de violència		
Crear ajuts per a necessitats específiques d'accés als serveis de dones que pateixen o han patit violència masclista		

6.7. Taula de prioritització del Taller de Participació

A continuació es presenta la taula de prioritització d'actuacions resultant del Taller de Participació de Tècniques i Tècnics de la comarca. Del total d'actuacions proposades al taller, les actuacions que aquí es presenten són les han escollit els grups com a més prioritàries.

Actuació proposada	Prioritat G1	Prioritat G2	Prioritat G3	Prioritat G4	Prioritat G5	Index de prioritització	Aparicions
Plans de coeducació escolar	1	1	6	1	1	45	5
Informació i formació d'empresaris en polítiques d'igualtat	3	2	4	5	0	30	4
Formació ocupacional	4	10	1	0	5	24	4
Prevenir i millorar la salut psíquico-física	7	0	3	8	6	20	4
Taula de prospecció formativa	2	7	0	0	4	20	3
Potenciar l'autoestima com eina de prevenció de la salut mental	9	9	0	3	7	16	4
Campanya repartiment de tasques familiars domèstiques	5	4	8	0	0	16	3
Taller d'igualtat per a mestres i famílies	0	3	0	0	3	16	2
Fòrum d'intercanvis d'experiències de gènere	6	0	2	10	0	15	3
Espai de possibilitats	0	0	9	2	9	13	3
Voluntariat 3a edat per donar suport a cuidadores	8	6	0	7	0	12	3
Formació i sensibilització en el món educatiu i empresarial	0	0	5	6	0	11	2
*Transport		1				10	1
Activitats d'igualtat a l'alumnat de primària	0	0	0	0	2	9	1
Creació de la Comissió de dones per realitzar aportacions a nivell polític	10	5	0	0	0	7	2
Tallers d'art	0	0	0	4	0	7	1
Formació pràctica en tècniques de cura de malats i auto-cura	0	6	0	0	0	5	1
Alfabetització digital	0	0	10	0	8	4	2
Estudi dels col·lectius de dones de la comarca	0	0	7	0	0	4	1
Fomentar l'activitat esportiva en les dones	0	8	0	0	0	3	1
Borsa d'intermediació en ocupació d'atenció a la llar	0	0	0	9	0	2	1
Incorporar la visió de gènere en tots els àmbits de la vida pública i privada	0	0	0	0	10	1	1

* Aquesta actuació es va proposar, de forma espontània, com a actuació prioritària en un dels grups. Inicialment no es trobava en la llista d'actuacions a prioritzar i no va poder ser valorada pels altres grups.

Imatges del Taller de tècniques i tècnics:

Índex de Taules i Gràfics

Taula 1- Densitat demogràfica. Any 1996-2007	17
Taula 2- Distribució de la població per grandària d'hàbitat. Any 2007.....	17
Taula 3- Població i densitat de població per municipis. Any 2007.....	18
Taula 4- Evolució de la població diferenciant per sexe. Anys 2001- 2007	22
Taula 5- Evolució de la població. Creixement natural i migratori. Anys 2001-2007.....	22
Taula 6- Evolució de la població segons lloc de procedència. Anys 2001-2007	23
Taula 7- Evolució de la població segons nacionalitat. Anys 2001 - 2007	23
Taula 8- Evolució de la població per grups d'edat. Anys 2001-2007.....	23
Taula 9- Població segons lloc de naixement. Any 2007	24
Taula 10- Procedència de la immigració estrangera. Any 2007	24
Gràfic 11- Col·lectius estrangers més importants del Montsià. Any 2005	25
Taula 12- Saldo migratori intern (entrades – sortides). Anys 2001-2007	25
Taula 13- Estructura de la població per sexe als municipis. Any 2007.....	26
Taula 14- Estructura de la població per sexe i edat. Any 2007 respecte a 2001.....	26
Taula 15- Població estrangera segons nacionalitat, sexe i edat. Any 2007	27
Gràfic 16- Piràmide de població per edats i sexe. Any 2007 respecte a 2001	28
Taula 17- Índexs d'envelliment i sobre envelliment. Anys 1995 a 2006	28
Taula 18- Estat civil de la població per sexes. Any 2001.....	29
Taula 19- Percentatge de dones casades i homes casats respecte al total de població. Any 2001.	30
Taula 20- Naixements segons edat de la mare. Any 2007	30
Taula 21- Tipologia de llars que tenen un o més menors. Any 2001.....	31
Taula 22- Índexs de dependència. Anys 2001 a 2007.....	31
Taula 23- Estructura de les llars. Any 2001.	33
Gràfic 24- Evolució de llars monoparentals. Anys 1991-1996-2001.....	34
Taula 25- Llits hospitalaris ⁽¹⁾ . Any 2007.	37
Taula 26- Tractaments de drogodependència ⁽¹⁾ . Any 2006.....	48
Taula 27- Evolució Interrupció Voluntària de l'embaràs ⁽¹⁾ . Any 2002 a 2006.	49
Taula 28- Desplaçaments residència-treball. 2001.....	49
Taula 29- Desplaçaments residència-estudi(1). 2001.	50
Taula 30- Desplaçaments residència-treball. 2001. Per mitjà de transport.	50
Taula 31- Desplaçaments residència-estudi(1). 2001. Pe mitjà de transport.	50
Taula 32- Equipament TIC a les llars(1). Any 2007.	51
Taula 33- Ús d'ordinador i d'Internet(1). Any 2007.	52
Taula 34- Superfície agrícola per tipus de cultiu. Any 2006.	54
Taula 35- Composició del PIB per sectors d'activitat. Any 2005.	54
Taula 36- Ocupació per sectors d'activitat. Any 2001.....	55
Taula 37- Treballadors afiliats a la Seguretat Social ⁽¹⁾ . Any 2007 ⁽²⁾	55
Taula 38- Evolució de la població ocupada per sectors (% sobre el total). Anys 1996-2001.	56

Taula 39- Evolució del nombre d'empreses per sectors. Anys 1994-2002.....	56
Taula 40- Població ocupada per residència i lloc de treball. Any 2001.	56
Taula 41- Treball productiu i reproductiu. Any 2001.	57
Taula 42- Població activa per sexes. Any 2001.	58
Taula 43- Població inactiva per sexes. Any 2001.	58
Taula 44- Població inactiva per sexe. Any 2001.	59
Taula 45- Atur registrat segons sexe (mitjanes anuals). Any 2007.	59
Taula 46- Atur registrat DONES per grups d'edat (mitjanes anuals). Any 2007.	60
Taula 47- Atur registrat HOMES per grups d'edat (mitjanes anuals). Any 2007.	60
Taula 48- Atur registrat per nivells acadèmics. Any 2007.	60
Gràfic 49- Població ocupada per sectors i sexe. Any 1991-2001.	61
Taula 50- Població ocupada per situació professional i sexe. Any 2001.	62
Taula 51- Contractes de treball registrats per modalitat. Any 2007.	64
Taula 52- Hores setmanals treballades (treball productiu) segons sexe. Any 2001.	64
Taula 53- Salari brut anual i guany per hora per sexe i grups professionals (1). Any 2005.	67
Taula 54- Diferència salarial entre homes i dones.	67
Taula 55- Comparació de les diferències salarials per sector. Any 2004.	68
Taula 56- Allotjaments turístics. Any 2007 ⁽¹⁾	70
Taula 57- Ocupació dels allotjaments turístics per marca turística. Any 2007 ⁽¹⁾	71
Taula 58- Nivell d'estudis de la població per sexe i edat. Any 2001.	74
Taula 59- Centres d'ensenyament de règim general segons els nivells que imparteixen. Curs 2006/07.	75
Taula 60- Professors de secundària. Curs 2006/07.	76
Taula 61- Centres d'educació infantil i primària per titularitat i serveis. Any 2008.	77
Taula 62- Distribució de l'alumnat de secundària. Per tipus i sexe. Curs 2006/07.	82
Gràfic 63- Selecció d'especialitats de batxillerat i CFGM. Curs 2004/05.	82
Gràfic 64- Estudis realitzats. Any 2004.	83
Taula 65- Nombre d'associades i percentatge segons població total de dones. Any 2008.	86
Taula 66- Distribució d'homes i dones segons regidories que ocupen. Legislatura 2007/11.	89
Taula 67- Distribució política Consell Comarcal segons comissions que presideixen. Legislatura 2007/11.	90
Taula 68- Distribució del personal del Consell Comarcal segons càrrec i àrea. Any 2008.	91

Equip de Treball:

Anna Lleixà Subirats – Sociòloga

Jose Sánchez Zúñiga – Consultor